

**Universitat de les
Illes Balears**

**La transmissió lingüística intergeneracional en parelles
lingüísticament mixtes (català/castellà) a un poble de l'interior
de Mallorca (Sineu).**

NOM AUTOR: Catalina Bauzà Jaume

DNI AUTOR: 41573477-B

NOM TUTOR: Joan Melià Garí

Memòria del Treball de Final de Grau

Estudis de Grau de Llengua i Literatura Catalanes

Paraules clau: transmissió lingüística intergeneracional, L1, llengua catalana, llengua pròpia, plurilingüisme,
Illes Balears.

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs acadèmic 2014-2015

En cas de no autoritzar l'accés públic al TFG, marcau la següent casella:

ÍNDEX

1. Presentació	3
1.1. Context sociolingüístic	3
1.2. Marc teòric	9
1.3. Metodologia	15
2. Estudi dels casos	18
2.1. Entrevista 1	19
2.2. Entrevista 2	24
2.3. Entrevista 3	35
2.4. Entrevista 4	42
2.5. Entrevista 5	48
2.6. Conclusió	56
3. Els casos de Palma	60
4. Incidències	64
5. Conclusions generals	66
6. Bibliografia citada	68
7. Annex	
7.1. Descripció dels informants	70
7.2. Fitxes tècniques	72
7.3. Guió d'entrevista	74
7.4. Criteris de transcripció	78

1. Presentació

1.1. Context sociolingüístic

Actualment ens trobam en un món on les relacions que s'hi estableixen són cada cop més multiculturals. Des de fa ja temps el contacte entre gent que té llengües i cultures diferents és inevitable. De cada cop hi ha més moviments migratoris d'un indret del món a un altre, els esdeveniments que passen a un lloc amb poc temps són coneguts a tots els racons del món, i de cada vegada hi ha més parelles que són lingüísticament i culturalment mixtes. Per tant, a hores d'ara, vivim a un món multicultural, on els prejudicis, però, encara hi són ben presents. No obstant això, el meu objectiu no és tractar aquests prejudicis lingüístics i culturals que ens envolten, sinó que més aviat és veure com en una societat com la nostra, la dels Països Catalans, una parella lingüísticament mixta (català/castellà) es desenvolupa dins l'àmbit familiar i també social, i com, després, aquests transmeten la llengua als fills.

Per això, primer de tot ens convé fer un breu repàs a la situació sociolingüística de Mallorca, tot i que per entendre aquest context, primer hem d'esmentar alguns fets transcendents que l'han afectada a nivell estatal. Des de la unió de la Corona catalanoaragonesa amb la castellana, hi ha hagut molts fets que han anat en contra de la llengua catalana, perquè, des del moment que es va unificar la monarquia, la cort va passar a establir-se a Castella i la llengua oficial va passar a ser la castellana. Aquest fet va tenir una gran repercussió sobre la percepció de la llengua de la societat ja que molts membres d'estatus privilegiat van passar a parlar en castellà. A més, juntament amb altres factors, de mica en mica el català va anar perdent el seu prestigi i de cada cop era més valorat el castellà. Ens referim concretament als segles XVI, XVII i XVIII, uns segles en què la llengua catalana va incorporar molts de castellanismes alhora que retrocedia en usos. No obstant això, durant molt de temps els territoris de la Corona catalanoaragonesa van seguir mantenint les institucions pròpies i el català seguia sent també llengua literària. Ara bé, la primera mesura legislativa de gran abast contra la llengua va arribar a principis del segle XVIII amb el Decret de Nova Planta, promulgat per Felip V un cop havia guanyat la Guerra de Successió contra l'arxiduc Carles. Una de les mesures del Decret va ser l'abolició de totes les institucions pròpies de la Corona catalanoaragonesa i l'establiment de l'organització política i de les lleis de Castella. A partir d'aquests moments es va desenvolupar una política centralista i la llengua de vehiculació i de cultura va ser el castellà, encara que també hi havia autors catalans que seguien fidels a la seva llengua. Per tant, «no es pretén només canviar el governament de Catalunya i implantar-hi unes lleis noves, sinó que el propòsit és arrabassar-ne també la

llengua i despullar el poble català del seu tret més diferencial» (Ferrer, 1986: 16). Ens trobam, doncs, davant una situació de diglòssia lingüística en què el català quedava relegat a l'àmbit privat. El segle XIX, però, suposa un segle de recuperació de la llengua en l'àmbit públic: l'any 1859 es reinstauren els Jocs Florals, els quals no s'havien tornat a celebrar des del segle XV, sorgeixen revistes i diaris en català com *L'avenç* i *La Renaixença*, i també es fan estudis i sorgeixen debats sobre la llengua entre els més erudits. D'aquesta manera, a principis del segle XX aquesta defensa de la llengua continua. L'any 1906 se celebra el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, el 1907 es crea l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), i l'any 1911 es crea la Secció Filològica –màxima institució acadèmica de la llengua–, des d'on es posa en marxa el procés de normativització de la llengua catalana per part de Pompeu Fabra. Ara bé, no faltaria molt per rebre la primera interrupció del procés de normalització lingüística i cultural del segle XX. L'any 1923 va començar la Dictadura de Primo de Rivera, el qual «dicta mesures i sancions contra el separatisme; en realitat, però, es tracta d'una norma pensada especialment contra la utilització de l'idioma català en l'esfera social» (Ferrer, 1986: 139). Durant aquesta dictadura es va prohibir qualsevol acte oficial nacional o internacional en català, així com també es va prohibir qualsevol manifestació a favor de la identitat catalana. El seu lema era “Espanya una, gran i indivisible” i per això també es va prohibir qualsevol entitat, partit polític o associació amb idees separatistes, regionals o que usassin la llengua catalana. Les seves polítiques també van afectar àmbits com l'administració, el comerç, l'església i l'escola, en què quedava prohibit l'ús del català i s'havia de fer tot exclusivament en castellà. L'any 1931, amb la Segona República es van tornar a instaurar institucions pròpies de Catalunya, com la Generalitat, el català va ser declarat llengua cooficial i també va tornar a ser ensenyat a les escoles. Per contra, el País Valencià i les Illes Balears no van aconseguir aprovar els seus estatuts d'autonomia. Ara bé, «El respecte, la defensa i la protecció del govern de la República envers la cultura i la llengua catalana no passaven de ser una actitud totalment passiva i neutral. Ho tolerava perquè no ho podia evitar. [...] Els impostos que Catalunya pagava a l'Estat eren per a promoure i divulgar la llengua castellana. I si volíem conrear la nostra cultura pròpia havíem de pagar un gravamen doble» (Ferrer, 1986: 168-169). La Segona República, però, només duraria vuit anys, els quatre darrers dels quals van coincidir amb la Guerra Civil. Un cop acabada la guerra, l'any 1939, va començar la dictadura del General Franco, que duraria fins a l'any 1975. Aquest període ha estat molt important pel que fa a la llengua catalana, perquè les mesures que es van adoptar l'han afectada negativament, i els efectes que va tenir encara avui en dia perduren. De fet,

Francesc Ferrer anomena aquest període com l'“Holocaust del català”. Es va prohibir l'ensenyament en català, el català també estava prohibit en l'àmbit jurídic, administratiu, comercial i notarial, i es van prohibir les edicions de llibres, revistes o diaris en català. En definitiva, tota activitat en català quedava closa dins l'àmbit familiar o dins grups clandestins. No obstant això, a finals dels anys 60 el règim franquista entra en crisi i aquesta censura va anar disminuint, per la qual cosa el català va començar a aparèixer de nou en revistes, la ràdio o la televisió. De fet, el 1973 hi va haver una intensa campanya de mobilització popular a favor de la llengua catalana (Ferrer, 1986: 201). Ara bé, hem d'esperar fins a l'any 1978 perquè la llengua catalana pugui obtenir la seva oficialitat, moment en què la Constitució Espanyola reconeix parcialment la diversitat lingüística d'Espanya. Així doncs, amb l'estatut de Catalunya el 1979, el de València el 1982 i el de les Illes Balears el 1983, el català esdevé llengua oficial juntament amb el castellà en aquests territoris. Així el català va tornar a ser introduït a l'administració, a l'escola i als mitjans de comunicació institucionals.

Ara bé, malgrat el català sigui oficial en tots els països catalanoparlants, no podem parlar de normalitat: mentre que el coneixement del castellà és un deure que té tot espanyol, el coneixement del català és sols un dret. Aquest fet fa que persones novingudes d'un territori no catalanoparlant, si no vol, no té la necessitat d'aprendre la nostra llengua perquè sols coneixent el castellà podrà anar pertot arreu. Per tant, és evident que la llengua castellana no solament s'ha vista afavorida en etapes anteriors, sinó que també ho és contemporàniament, ja que, d'acord amb Boix-Fuster, «la Constitució espanyola i la política quotidiana de l'estat espanyol consagren la desigualtat entre les llengües d'Espanya» (2011: 25). Amb això, ens trobam amb un ús social de la llengua bastant diferent, que disminueix o no depenent del territori des d'on un parteixi. D'aquesta manera, segons l'ITIC (Índex de Transmissió Intergeneracional), en la zona on s'usa més el català és a Catalunya, després a Andorra, després a les Illes Balears i finalment a València (Oliver 2013: 40).

En el present treball, però, el que ens interessa més és saber quina és la situació sociolingüística de les Illes Balears. Com acabam de dir, aquesta situació no és tan precària com la de València, però no és tan bona com la de Catalunya. Un fet important per explicar aquestes diferències serien les polítiques que s'han portat a terme en cada comunitat autònoma per part del govern corresponent. A les Illes Balears, la llengua sempre ha anat en vaivé depenent del partit que ha governat: alguns han afavorit més la llengua pròpia i d'altres manco. D'aquesta manera, el resultat de les eleccions autonòmiques del 22 de maig del 2011 va significar una involució en els drets lingüístics dels ciutadans durant el quadrienni següent.

Les eleccions van ser guanyades pel Partit Popular, presidit per José Ramón Bauzá, i la política lingüística que s'ha realitzat fins a dia d'avui no és una política que doni suport ni fomenti l'ús de la llengua pròpia. Dos dels camps afectats i que han produït més polèmica han estat el de l'administració i el de l'ensenyament.

Quant a l'ensenyament, la intenció de Bauzá ha estat crear un model educatiu plurilingüe, i que fossin els pares qui triassin la llengua vehicular de l'educació dels seus fills. Amb aquesta intenció, es va aprovar el Decret 15/2013, de 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears, així com també tindrà molta incidència l'aprovació de Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa. Tot això, com bé s'explica a l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)*, comporta una interrupció del model d'immersió lingüística que fins aleshores es portava a terme a les escoles. Anteriorment, però, ja s'havia suprimit la Direcció General de Política Lingüística. Conseqüentment, segons el Decret 12/2011, de 18 de juny, la Direcció General de Planificació, Inspecció i Infraestructures Educatives de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats passa a ser l'encarregada d'exercir les competències en l'ensenyament del català i normalització lingüística en l'àmbit educatiu, així com també la planificació educativa i l'ensenyament de llengües estrangeres (BOIB, 91, 20-06-2011: 7). Per altra banda, les competències en l'àmbit de la normalització de la llengua catalana i promoció i defensa dels drets lingüístics rau en mans de la Direcció General de Cultura i Joventut: difusió i foment de la cultura de la mateixa Conselleria esmentada (BOIB, 91, 20-06-2011: 7).

Quant a la funció pública, la Llei 9/2012, de 19 de juliol, modifica la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Entre aquestes modificacions se suprimeix l'apartat "d" de l'article 30 que incloïa «Nivell exigít de coneixement de la llengua catalana, en els termes que s'estableixen reglamentàriament» (BOIB, 49, 03-04-2007: 17), així com també se suprimeix l'apartat "f" de l'article 50, que diu: «Acreditar el coneixement de la llengua catalana que es determini reglamentàriament, respectant el principi de proporcionalitat i adequació entre el nivell d'exigència i les funcions corresponents» (BOIB, 49, 03-04-2007: 19), i també es deroga el Decret 100/1990, que regula l'ús de les llengües oficials de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, entre moltes d'altres modificacions. Per tant, el resultat és que el coneixement de la llengua catalana per accedir a la funció pública ja no és un requisit, sinó un mèrit. Enfront d'això, la Universitat de les Illes Balears va presentar unes al·legacions –les quals l'IEC també va

presentar com a pròpies– que deien: «el requisit de coneixement del català és imprescindible per a garantir els drets dels ciutadans d'utilitzar la llengua catalana en les seves relacions amb l'Administració. Suprimir aquest requisit significa deixar els ciutadans de llengua catalana privats dels seus drets lingüístics i afavorir el retrocés de la llengua catalana en els àmbits institucionals, ja impulsat per les inèrcies creades per la política de marginació del català duta a terme en els darrers tres segles» i això és, segons l'IEC, «una via indirecta per a anul·lar la Llei de Normalització Lingüística» (*El Butlletí de l'IEC*, 161, febrer 2012).

Ara bé, respecte a tot això hi ha hagut des d'aleshores múltiples manifestacions en contra de la política lingüística portada a terme pel Partit Popular i per la greu incidència en l'estatus normatiu de la llengua catalana, ja que suposa un retrocés del procés de normalització lingüística. No obstant això, la llengua també s'ha vist ressentida en altres àmbits. Per exemple, es va tancar la Ràdio Televisió de Mallorca i es van suprimir ajudes «a revistes en català i als programes de dinamització lingüística» (Pradilla i Sorolla, 2011: 77). També es va suprimir el Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i van començar a introduir al canal d'IB3 les pel·lícules en castellà, fet que va en contra de l'apartat 1 de l'article 31 de la Llei 3/1986, de 19 d'abril, de normalització lingüística, que diu: «El Govern de la Comunidad Autónoma potenciará la producción y exhibición de películas realizadas, dobladas o subtituladas en catalán de otros medios audiovisuales y ediciones fonográficas en lengua catalana.» (BOE, 169, 16-07-1986: 25865), informació que també és accessible al *Recull de legislació lingüística* de Gabriel Bibiloni, concretament a l'apartat de “Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears”. A més, el 31 de març d'aquest any també es va interrompre la recepció dels canals catalans 3/24, Súper 3 i C33, deixant així la impossibilitat de veure dibuixos d'animació en català a qualsevol nin, ja que, recorda-m'ho, Súper 3 és l'únic canal de televisió en què tots els dibuixos animats són en català. D'aquesta manera veim com actualment la situació del català a les Illes Balears també passa per moments complicats i com molts dels esforços que s'han fet per protegir la llengua durant els darrers anys s'han esfondrat.

A part del marc jurídic, molt breument m'agradaria fer un petit esment sobre l'ús del català en la societat. Segons l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)*, en els territoris de llengua catalana l'any 2011 hi ha un 70,7% de la població que sap parlar català i un 91,3% de la població que l'entén. Malgrat això, hi ha un 8,7% de la població que no l'entén i un 29,3% que no el sap parlar. Per tant, aquestes dades ens mostren perfectament que el català no gaudeix d'una normalitat lingüística dins els seus territoris, ja que una llengua per

tenir normalitat lingüística ha de ser la llengua imprescindible per viure en el territori, i, per contra, és possible que una persona visqui en qualsevol territori de llengua catalana podent prescindir del coneixement i l'ús d'aquesta llengua.

El fet és que, si ja la situació del català a les Illes Balears era precària, sobretot als nuclis urbans com Palma, ara aquesta política desfavoreix encara més el reconeixement, la protecció i la normalització de la llengua catalana. A la vegada, però, també ha fet que moltes famílies que fins avui no s'havien preocupat gaire per la llengua ni per la seva transmissió, ara se'n preocupin. Malgrat la paradoxa, aquesta política duita a terme pel govern de José Ramón Bauzá ha fet posicionar més clarament les famílies en un bàndol o en un altre, cosa que es pot observar amb les múltiples manifestacions que hi ha hagut per la llengua, per l'educació o per tots els retalls, entre altres coses. D'aquesta manera, és probable que moltes famílies que mai s'havien manifestat contra cap mesura política, ara n'hagin pres consciència i es posicionin, en definitiva, a favor de la llengua catalana. Paral·lelament, els sectors anticatalanistes també s'han manifestat exhibint les idees secessionistes entre el català i el balear com a llengües diferents –comptant, això sí, amb el suport del govern autonòmic.

Per tant, ens trobam en una situació en què en els nuclis urbans més poblats i en les zones costaneres cada cop el castellà hi és més present en contraposició del català, a diferència de la resta de pobles on el català encara hi té un gran domini, encara que el castellà també hi sigui present. Això es pot explicar perquè, per una banda, les zones costaneres, totalment turístiques, reben molts d'immigrants, ja sigui de la Península o ja sigui d'altres territoris de fora d'Espanya. També en aquests casos hem de tenir en compte els turistes, els quals majoritàriament intentaran expressar-se en la seva llengua –sobretot els francesos, anglesos i alemanys–, i els que no, possiblement usin el castellà o, en tot cas, l'anglès. Per altra banda, la castellanització de la capital i dels nuclis urbans més poblats es poden explicar pel mateix fet, ja que també són zones d'interès turístic i també immigratori. Un altre factor que pot ajudar a entendre la disminució de l'ús del català a favor del castellà és també la unió de parelles lingüísticament mixtes. Aquesta és una conclusió que arriba Joan Melià (1997), en què moltes vegades el cònjuge catalanoparlant no transmet la seva llengua als fills, potser pel fet que la consideri una llengua minoritzada i, per tant, no útil. Ara bé, el fet és més preocupant en els casos en què la parella és lingüísticament homogènia –catalanoparlants–, però que el fill decideixi usar el català només a casa i, després, fora de l'àmbit familiar, decideixi usar el castellà, casos que podem trobar en algunes famílies, sobretot de Palma. D'aquesta manera, d'acord amb Alomar, tot i que hi ha uns nuclis on predominen els

catalanoparlants, també «hi ha uns illots on la immigració ha estat més gran i no hi ha gairebé contacte amb la llengua del país [...]. Aquesta manca de contacte amb la població autòctona es veu agreujada per l'existència de normes d'ús lingüístic que exclouen de la comunicació personal en català els individus percebuts com a castellanoparlants, pel predomini dels mitjans de comunicació forasters i per la inexistència de polítiques d'integració eficaces basades en l'ensenyament i en el reforçament de la presència pública del català al món del consum, el lleure i el treball» (Alomar, 1995: 12).

Si tenim en compte el que hem dit fins ara, podem reflexionar sobre fins a quin punt Branchadell té raó en resumir en sis factors la situació de la llengua catalana –explicat per Boix-Fuster (2011: 27):

dissolució (pèrdua de genuïnitat),

devaluació (pèrdua de funcions),

desintegració (pèrdua d'unitat i cohesió territorial),

divisió (conflictivitat etnolingüística interna),

desaparició (interrupció de la transmissió lingüística intergeneracional) i

desmobilització (manca de reacció davant els reptes anteriors).

1.2. Marc teòric

Un món cada cop més globalitzat, on la diversitat lingüística i el contacte de llengües entre persones i comunitats cada vegada és més freqüent, posa en perill les llengües que són minoritàries o minoritzades, ja que d'alguna manera pateixen desigualtats respecte a la majoritària. Si miram la història, no només espanyola, sinó també la francesa, l'anglesa o l'alemanya, podem veure com domina una mateixa ideologia monolingüe: una sola llengua per estat, en defensa de l'homogeneïtat, la unitat, la identitat nacional i en defensa d'una única llengua nacional. Aquest pensament, per contra, porta a processos de minorització, substitució i mort lingüístiques de les varietats regionals i de les llengües minoritzades; per tant, va en contra del plurilingüisme. No obstant això, pot passar –com hem comentat anteriorment– que aparegui el sentiment de lleialtat lingüística quan els parlants d'aquestes llengües subordinades veuen la pròpia en una situació de perill. D'aquesta manera, com bé assenyala Margarida Cambra (2011: 14), els parlants més lleials la protegiran, n'impulsaran la vitalitat i en cercaran la màxima funcionalitat. D'aquí que molts d'estudis en parelles lingüísticament mixtes puguin ser rellevants en el sentit que informen sobre la percepció que es té de la llengua i la seva situació, sobretot de la minoritzada o minoritària, depenent del context en què la família desenvolupi la vida social i familiar.

Així doncs, com ja sabem, l'estudi sobre les interaccions entre la llengua i el context social recau en la disciplina anomenada sociolingüística. I, de fet, en els darrers anys, a causa de l'increment dels moviments migratoris entre els europeus, les immigracions que rebem i l'increment de parelles de procedència diversa, han sorgit més estudis sociolingüístics centrats en aquests àmbits, sobretot pel que fa a la integració lingüística dels immigrants i a l'estudi de la transmissió intergeneracional en parelles lingüísticament mixtes. Són molt importants aquests dos àmbits perquè dependrà de la llengua que adoptin els immigrants i els seus fills, i de la llengua que adoptin els fills de les parelles de procedència diversa, el que podrà ajudar al manteniment de la llengua subordinada o, per contra, ajudarà al procés de substitució lingüística a favor de la llengua dominant. Al cap i a la fi, «tota recerca en el camp de les ciències socials, i més en la del llenguatge, persegueix la finalitat d'entendre millor el món complex en el qual vivim» (Cambra, 2011: 15).

En aquest context, podem destacar tres factors que condicionaran l'evolució de la llengua minoritària. Un dels factors és el nucli familiar, perquè és dins aquest que es desenvolupen les funcions privades i interpersonals d'una llengua, en què hi té molt a veure la transmissió lingüística intergeneracional (Oliver 2013: 9). Un altre factor –no menys important– és el valor que té la llengua subordinada dins la societat, ja que dependrà de les seves funcions i del seu ús el que determinarà que un nouvingut la usi, o no, al carrer. En el nostre cas, suposant que és un immigrant que no té per llengua pròpia ni el català ni el castellà i que en els àmbits en què es mou tampoc hi ha la presència del català, possiblement la llengua que usarà socialment serà el castellà, perquè el valor social de la llengua subordinada hi jugarà en contra. El darrer factor que és determinant per a l'evolució de la llengua són les actituds que adopten els parlants –siguin autòctons o al·lòctons– envers aquesta llengua. A més, aquests factors poden constituir un cercle: si les actituds d'un parlant són positives cap a la llengua subordinada, el valor social que li atorgarà també serà positiu i, consegüentment, potser la trobi necessària per viure en el lloc on viu i, per tant, decideixi que la llengua que transmetrà als seus fills sigui la subordinada –la tingui, o no, com a llengua materna. No obstant això, es pot produir un cercle semblant però anant a favor de la llengua dominant, independentment la llengua materna del parlant. D'aquesta manera, ens podem trobar que un parlant que tingui com a llengua materna la llengua subordinada, en un moment de la seva vida i per qüestions que poden ser molt diverses, decideixi abandonar l'ús d'aquesta llengua en societat i adoptar la majoritària, fet que ja implicaria tenir actituds negatives cap a la llengua pròpia. Possiblement després decidiria també transmetre la llengua dominant

directament als seus fills com a llengua materna. En aquest darrer cas ens trobam davant l'abandonament de la llengua pròpia que propicia la substitució lingüística i que pot acabar amb la mort de la llengua subordinada en el moment en què tota la societat acabàs per adoptar i transmetre únicament la llengua majoritària. Desgraciadament, aquesta darrera és la tendència que la majoria d'estudiosos afirmen que està passant, anant així cap a la destrucció de la diversitat lingüística a mesura que les llengües minoritzades, i també minoritàries, van perdent prestigi i ús social i interpersonal progressivament. Aquest fet passa perquè «els parlants minoritaris o minoritzats avaluen els capitals que els proporcionen les seves llengües, després de comparar-los amb els de les llengües hegemòniques, i acaben percebent-les negativament per a la competència i el progrés socials» (Boix-Fuster, 2011: 20). Per tant, la tendència majoritària cap a l'abandonament de la llengua minoritzada o minoritària es dona a causa de la suma de la presa de decisions individuals, aquestes motivades per tot un conjunt de factors, entre els quals hi ha la forta influència que fa l'estructura social afavorint la llengua estatal. Al cap i a la fi, la transmissió o la manca de transmissió lingüística depèn de la vitalitat etnolingüística subjectiva (Boix-Fuster, 2011: 34).

Fishman –esmentat per Boix-Fuster (2011)– ja dedueix que per a recuperar una llengua, el primer que s'ha de fer és que aquesta sigui llengua de transmissió familiar. En el cas dels països de llengua catalana «la transmissió lingüística intergeneracional és força variable i, sobretot, és un fenomen cabdal per a sectors de la població, que mantenen nivells importants de lleialtat lingüística» (Boix-Fuster, 2011: 24). Però, també hi ha persones que decideixen transmetre només la llengua majoritària als seus fills deixant de banda la minoritzada perquè ho veuen com un fet avantatjós per al futur del nin. Ara bé, diversos estudis demostren com el bilingüisme o multilingüisme aporten molts més beneficis al parlant que el monolingüisme (Solé, 2009: 32-36): el nin bilingüe podrà parlar amb els pares amb la llengua materna corresponent, conseqüentment també podrà parlar amb els altres familiars de generacions diferent amb la llengua d'aquests, també té la possibilitat de comunicar-se amb més gent que el nin monolingüe, també, a més de tenir accés a dues literatures i tradicions, és més tolerant quant a les diferències culturals, té menys prejudicis racials i té un ventall més ampli d'ofertes laborals. Pel que fa als desavantatges, podria ser que el vocabulari en cadascuna de les llengües fos inferior al d'un monolingüe, però en tot cas el seu lexicó total serà molt superior a la d'aquest; a més, també és un desavantatge l'esforç addicional dels pares que implica un bilingüisme equilibrat. També s'ha de tenir en compte que, depenent de la manera en què el nin entra en contacte amb les diverses llengües, tendrem dos tipus de multilingüisme:

l'adquisició simultània de dues o més llengües (el nin ha estat exposat a diverses llengües des del seu naixement) i l'adquisició consecutiva o seqüencial (el nin ha estat exposat a les diverses llengües més tard, tot i que abans dels sis anys).

A causa de la importància de la transmissió lingüística bilingüe, durant els anys seixanta i setanta van augmentar els estudis sobre el bilingüisme infantil, els quals van confirmar la conclusió a què van arribar Peal i Lambert en l'estudi en què comparaven nins bilingües i monolingües en relació amb diverses capacitats i aspectes de la intel·ligència: un ambient bilingüe i bicultural ric facilita el desenvolupament de la intel·ligència (Solé, 2009: 26). A més, no només hi ha diferències entre gent bilingüe i gent monolingüe, sinó també entre els fills de matrimonis mixtos i els fills de matrimonis uniculturals. En aquest sentit, Miquel Strubell en el pròleg del llibre d'Anna Solé (2009) parla sobre les diferències que van trobar Stephan & Stephan entre aquests nins. D'aquesta manera, per una banda, els fills de matrimonis mixtos poden tenir unes pràctiques de socialització no gaire consistents a causa de la socialització bicultural i els dos sistemes de valors, models de rol i expectatives a què estan exposats, poden tenir també una gamma més àmplia de models de rol sobre la qual construir la identitat, o també poden rebre el rebuig per part d'algun familiar o d'alguna part de la societat. Per altra banda, aquests autors van demostrar que tenen menys prejudicis que els fills dels matrimonis uniculturals, així com també són menys xenòfobs i tenen més facilitat per relacionar-se amb els altres. A més, també indiquen que tenen més flexibilitat cognitiva, que són menys dogmàtics i que tenen actituds intergrupals més favorables (Solé, 2009: 9-10). Ara bé, també s'ha de tenir en compte que si no es dona un bilingüisme equilibrat –fet que implica uns processos pedagògics apropiats i un ambient social favorable– i hi ha grans diferències entre els nivells de domini de les llengües corresponents, el bilingüisme de l'infant no serà reeixit (Solé, 2009: 29-32).

Anna Solé, a més, descriu sis estratègies que les famílies multilingües poden adoptar per a gestionar el bilingüisme o multilingüisme:

1. Una persona, una llengua (OPOL), en què el nin associa cada persona amb una llengua.
2. Llengua minoritària a casa, en què es decideix reforçar la llengua minoritària o subordinada, ja sigui perquè aquesta és la llengua materna d'un dels pares, o bé perquè sigui la llengua materna d'ambdós i aquesta no tingui presència social.

3. L'estratègia trilingüe, en què els pares tenen llengües maternes diferents entre ells i respecte a la comunitat on viuen, o bé que tenen llengües maternes diferents i parlen una tercera llengua entre ells.
4. Estratègia mixta o barrejada, en què es barregen llengües diferents en una mateixa conversa i aquest fet no dificulta la intercomprensió entre els membres de la família.
5. L'estratègia del lloc i el moment, en què l'aprenentatge d'una llengua determinada es relaciona amb un lloc o una activitat concrets.
6. L'estratègia artificial, pròpia de matrimonis lingüísticament homogenis que volen transmetre una segona llengua al fill.

Tot i la varietat, cap estratègia assegura l'èxit en el bilingüisme dels nins, ja que també hi ha altres factors que hi influeixen, com el grau de motivació que els pares transmeten als fills, el projecte lingüístic de l'escola, l'actitud dels mestres quant al bilingüisme o multilingüisme, així com també la llengua que utilitzin els amics amb ells. Ara bé, també es veritat que no sempre el matrimoni lingüísticament mixt parla sobre quina o quines llengües transmetre als fills i com fer-ho, per tant moltes vegades és una elecció inconscient i no consensuada.

Fins ara, doncs, hem vist que la llengua que es decideix transmetre als fills és molt important, ja que de la tria lingüística se'n deriven diverses conseqüències que poden o bé acabar amb la normalització d'una llengua, o bé amb la mort d'una llengua. Tradicionalment, però, els estudis de transmissió lingüística intergeneracional no han estat gaire presents en la sociolingüística. De fet, almanco dins l'àmbit català, no és fins al final del segle XX i principi del XXI que aquests tipus d'estudis agafen més importància. D'aquesta manera hi ha, per una banda, estudis basats en mètodes qualitius i, per altra banda, estudis basats en mètodes quantitius, més nombrosos que els anteriors. Sílvia Oliver en fa una síntesi molt clara en la seva tesi i remarca com a recerques qualitatives les d'Emili Boix¹, d'Elisenda Vilardell², d'Antoni Mas³ i de Brauli Montoya⁴, mentre que com a recerques quantitatives en remarca algunes com les de Marina Subirats⁵, de Lluís Vicent Aracil⁶, de Rafael Lluís Ninyoles⁷, de

¹ *Representació social de la transmissió lingüística intergeneracional en parelles lingüísticament mixtes de la regió metropolitana de Barcelona* (1995), "Ideologies lingüístiques en famílies lingüísticament mixtes (catalán-castellano) en la región metropolitana de Barcelona" (1997), i *Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona* (2009).

² "Canvi i manteniment de la llengua a Sabadell" (1999).

³ "Interrupció versus transmissió" (2008).

⁴ *Alacant: la llengua interrompuda* (1996). Ara bé, cal assenyalar que Montoya i Mas també són autors d'un altre estudi qualitatiu titulat *La transmissió familiar del valencià* (2011).

⁵ *Enquesta metropolitana 1986. Condicions de vida i hàbits de la població de l'àrea metropolitana de Barcelona vol. 20* (1991), "Educació, llengua i hàbits culturals" (1992), i "Els trets lingüístics" (2002).

Brauli Montoya⁸ i d'Ernest Querol⁹. A partir dels resultats obtinguts, es poden distingir tres tendències generals pel que fa a la transmissió lingüística depenent del territori: «a) una lleugerament positiva a l'augment de la transmissió del català (a Catalunya), b) una de conservació (a les Illes Balears), i c) una de negativa (al País Valencià)» (Oliver, 2013: 51).

Dins l'àmbit balear, fonamentalment em basaré en tres estudis: “La transmissió intergeneracional en matrimonis lingüísticament mixtos (català/castellà) a Mallorca” (2011) de Miquel Gomila, Joan Melià i Sílvia Oliver, “La transmissió lingüística intergeneracional en parelles mixtes a Mallorca” (2013) de Sílvia Oliver i “La transmissió intergeneracional del català a Mallorca en les parelles lingüísticament mixtes” (2008) de Joan Melià i Joan-Albert Villaverde. En aquest darrer estudi, els autors conclouen que la tendència majoritària a les Illes Balears és que la presència que té el català com a L1 en els fills dels matrimonis mixtos serà inferior a la que després la tendran com a llengua pròpia. Això significa que en aquelles famílies que el fills hagin adoptat el castellà o una altra llengua com a L1, després és possible que facin del català la seva llengua pròpia o la que decideixin transmetre als fills. A més, també conclouen que hi ha variacions entre Palma i la resta de l'illa. En aquest sentit, el fet de viure en un lloc o en un altre condiona la tria lingüística: així com als pobles la presència del català en l'entorn social deu afavorir l'elecció del català com a llengua de transmissió als fills, la major presència del castellà a Palma fa que el percentatge de gent que la té com a L1 i com a llengua pròpia sigui molt més inferior. Pel que fa a l'estudi fet per Gomila, Melià i Oliver, aquests parteixen de tres centres escolars diferents –dos de Palma i un de Felanitx– per trobar parelles lingüísticament mixtes. En aquest estudi conclouen que la tendència majoritària és que cada un dels cònjuges s'adrecen als fills en la seva llengua i que els fills els contesten també en la llengua corresponent de cada un, excepte en alguns casos, i que les llengües que els fills parlaran en el futur seran el català i altres llengües. Finalment, respecte a l'estudi fet per Sílvia Oliver, s'estudien famílies lingüísticament mixtes de pobles i de Palma, per a després fer una comparació entre els dos contextos i tenir una idea general sobre les parelles lingüísticament mixtes a Mallorca. No obstant això, ens centrarem sobretot en els casos de Palma per a poder comparar els resultats amb els nostres.

⁶ *Papers de sociolingüística* (1982).

⁷ *Conflicte lingüístic valencià* (1969) i “Sustitución lingüística, disglosia y conflicto” (1982).

⁸ “Al voltant de la substitució i el canvi lingüístics: els casos d'Elx i Alacant durant la segona meitat del segle XIX” (1986), “La interrupció de la transmissió intergeneracional del català a la regió d'Alacant: Un estudi de cas” (1995), *Alacant: la llengua interrompuda* (1996) i “Tipologia de parlants en una comunitat de parla amb interrupció de la transmissió lingüística intergeneracional” (1997).

⁹ “El procés de substitució lingüística: La comarca dels Ports com a exemples” (1989) i “Usos i representacions socials de les llengües a les Illes Balears” (2002).

1.3. Metodologia

El present treball és un estudi sobre la transmissió lingüística intergeneracional en parelles lingüísticament mixtes (català/castellà), per la qual cosa abasta tot un seguit d'àmbits com són els de la psicolingüística –concretament l'adquisició de la llengua–, la sociolingüística, la lingüística del contacte o la sociologia de l'educació. A més, amb la finalitat d'observar si l'entorn social és un factor determinant, o no, quant a la tria lingüística, analitzarem cinc famílies que s'han format i que viuen a Sineu. Hem triat aquest poble perquè creim que és una localitat que es contraposarà, si no totalment sí que en gran part, al nucli urbà de Palma, perquè és una localitat amb uns 3.700 habitants que es troba dins el pla de Mallorca i que es caracteritza per ser un poble majoritàriament catalanoparlant. A més, l'elecció de les famílies s'ha fet seguint uns requisits concrets:

- El pare és d'origen castellanoparlant i la mare d'origen catalanoparlant.
- Tenen com a mínim un fill entre 3 i 7 anys, per tant, en una etapa en què ja parlen i, a més, que es troben en l'ensenyament infantil o primari.
- Són famílies que, bé si els progenitors no han nascut a Sineu, sí que han format la seva família allà i actualment hi viuen.

En principi, a més, havíem pensat de centrar-nos en aquelles parelles en què el pare, tot i ser d'origen castellanoparlant, hagués nascut a Mallorca o, en tot cas, hi hagués cursat algun dels primers cursos d'educació primària. Al final, però, també vam decidir incloure dos casos en què el pare va arribar a Mallorca ja en època adulta, perquè han resultat ser interessants per a l'estudi.

Volem obtenir, doncs, un relat de vida al voltant de les llengües i per aconseguir-lo observarem el codi usat, des de l'adquisició de la llengua dels entrevistats com a L1, passant per la llengua usada a la família, a l'escola, amb els amics, i a la feina, fins a la llengua usada actualment a l'entorn familiar i a l'entorn social. La millor manera per a aconseguir aquestes dades és l'entrevista, perquè, com assenyala Anna Solé, aquesta tècnica permet «conèixer l'experiència de famílies multilingües» (Solé, 2009: 18), tot i que aquest mètode presenti també desavantatges: l'entrevistador pot incidir en el que diu l'entrevistat i en com aquest enuncia el missatge; sovint l'entrevistador contacta amb els seus entrevistats perquè els coneix personalment o a través d'un intermediari, fet que fa que els entrevistats poguessin conèixer la vinculació de l'entrevistador amb la filologia catalana o una ideologia més o menys catalanista, per la qual cosa l'entrevistador podria arribar a un tipus ideal més que real; l'entrevistat no pot donar testimoni fidel sobre les alternances i tries de llengua, per això les

entrevistes en què hi són presents més d'un membre de la família permeten comprovar si l'ús declarat coincideix amb l'ús real; i també és un desavantatge el fet que els comportaments lingüístics no estan clarament relacionats amb l'eix cronològic que solen seguir la majoria d'entrevistes (Boix-Fuster, 2009: 45-51). No obstant això, «L'entrevista cas per cas permet, sens dubte, entrar en l'espai discursiu on expresseu, per mitjà de certs procediments –modalitzacions, marques pronominals, tria de llengua base, canvis de codi–, no només comportaments declarats sinó també posicionaments ideològics» (Cambra, 2011: 12), fet que també corrobora Boix-Fuster: «Les narratives o històries de vida [...] permeten accedir a les ideologies o representacions lingüístiques que reflecteixen les relacions de poder i relacionar-les amb les trajectòries biogràfiques i amb les xarxes socials de les entrevistades.» (Boix-Fuster, 2011: 33). A més, segons Rosa Maria Torrens, «una de les metodologies més difoses per l'anàlisi qualitativa és la de l'estudi d'entrevistes sociolingüístiques semiestructurades.» (2011: 44).

Per tant, tenint en compte el que han dit aquests teòrics, com que pretenem fer un estudi qualitatiu, hem decidit que el mètode més eficaç serà l'entrevista semiestructurada de final obert –seguint així els suggeriments de Hammer i Wildavsky que proposen diversos estudiosos com Emili Boix. Així doncs, hem agafat com a base el guió d'entrevista que es proposa a *Les llengües al sofà*, tot i que hi hem fet les modificacions que hem cregut oportunes, com per exemple suprimir preguntes que hem considerat redundants o innecessàries d'acord amb el nostre objectiu, així com també hem estructurat el guió d'una manera diferent. A més, també s'ha comparat el guió de l'entrevista amb els proposats a Boix-Fuster (2009) i a Solé (2009), per així fer un guió d'entrevista el més complet possible. Per altra banda, hem decidit fer un apartat de fitxes tècniques on s'hi recull tota la informació d'interès per aquest estudi tant pel que fa a l'entrevistador i al context de cada entrevista, com pel que fa als entrevistats, als fills corresponents, i a la relació d'aquests membres amb les llengües dins l'àmbit familiar i social. Tota aquesta informació la podeu trobar a l'annex, en què hi ha els dos documents adjunts.

Cal dir també que s'ha seguit la recomanació que l'entrevistador no ha de seguir el guió de l'entrevista de manera estricta, sinó que l'entrevista s'ha de plantejar com una mena de conversa. Amb això es pretén donar més llibertat als entrevistats a l'hora d'expressar-se, perquè puguin fer les consideracions que trobin pertinents, encara que l'entrevistador ha d'intentar que d'alguna manera la conversa es vagi centrant en els temes i preguntes d'interès. A més, un dels requisits de l'entrevista ha estat que aquesta, preferiblement, s'hagi fet

simultàniament als dos membres de la parella, independentment que els fills hi fossin presents o no, perquè així un podia fer aportacions sobre el que havia dit l'altre, amb la qual cosa podem obtenir matisos i, fins i tot, possibles contradiccions. Així doncs, l'entrevista s'estructura en tres parts: la primera és l'única part individual –tot i que l'altre membre de la parella hi pot fer les aportacions que vulgui–, en què es demana sobre l'origen de l'entrevistat i la família, sobre l'escola i els amics de la infància, sobre la llengua d'ús, sobre la feina, sobre els hàbits i sobre la identitat; la segona part tracta sobre la socialització de la parella, en què es demana sobre el moment de formació de la parella, la llengua d'ús amb la parella i amb els amics, sobre els possibles canvis de residència, sobre la percepció que tenen del poble i sobre la xarxa social; finalment, la darrera part tracta sobre la socialització amb els fills en què es demana sobre la llengua, sobre l'escola i els amics de l'escola, sobre les activitats d'oci i sobre les expectatives lingüístiques en el futur dels fills.

Per altra banda, per a contactar amb els entrevistats hem partit de contactes personals i, després, mitjançant el procediment de “bola de neu”. Totes les entrevistes s'han portat a terme entre el 8 d'abril i el 5 de maig i podem establir una mitjana d'una hora i mitja en la durada de l'entrevista. A més, la llengua base de totes les entrevistes ha estat el català, tot i donar opció a la parella de parlar en la llengua que se sentís més còmode.

Per analitzar els casos, partirem fonamentalment de la metodologia deductiva, ja que partirem dels resultats de cada cas per a arribar a una hipòtesi teòrica que expliqui el perquè de la situació dels casos. Per tant, ens centrarem més a estudiar el contingut de l'entrevista que no pas la forma lingüística. A més, totes les entrevistes han estat enregistrades, excepte una que, després d'haver fet l'entrevista, l'enregistrament no es va guardar bé i es va perdre. En tots els casos, abans d'engegar la màquina enregistradora, s'explica a la parella una mica en què consistia l'entrevista i els demanava permís per enregistrar la conversa. Per tant, tots els enregistraments comencen en el moment en què s'inicia la part individual del guió d'entrevista. Per altra banda, pel que fa als criteris de transcripció que hem seguit, els podeu veure a l'annex.

Quant a la hipòtesi de partida, pensam que el context en què es forma una família i s'educa els fills és determinant pel que fa a la tria lingüística –tant dels cònjuges com dels fills–, tot i que la llengua materna dels cònjuges hi tenguí un paper fonamental. D'aquesta manera, pensam que, encara que el pare sigui d'origen castellanoparlant, si aquest ha nascut a Mallorca i/o ha passat part de la seva educació primària aquí, i si la dona és catalonaparlant,

en un entorn com és el de Sineu, el fill tendrà com a L1 el català, encara que parli en castellà al seu pare i/o als familiars per part d'aquest.

Per això, després d'haver vist el context sociolingüístic, el marc teòric i la metodologia, passarem a analitzar cas per cas les entrevistes fetes a les famílies. Després, intentarem extreure quins han estat els patrons de comportament que es repeteixen, els factors que han condicionat la tria lingüística pel que fa a la transmissió intergeneracional, i, en els casos en què hi ha hagut algun canvi de llengua, quins han estat els factors que l'han condicionat. Seguidament, partint de tres estudis ja fets dins l'àrea de Palma –Melià i Villaverde (2008), Gomila, Melià i Oliver (2011), i Oliver (2013)– volem comparar els resultats d'aquests amb els extrets en el present estudi per veure si hi ha diferències substancials entre els dos entorns urbans. En aquest cas creim que els resultats de Palma seran molt diferents dels de Sineu, ja que si la tendència a Sineu creim que serà la de la conservació del català, en el cas de Palma creim que la tendència serà la d'un ús majoritari del castellà en tots els àmbits. Si es confirma aquesta hipòtesi, la nostra hipòtesi de partida es veurà reforçada –això és que el context en què es forma una família és determinant quant a la tria lingüística, tant dels cònjuges com del fill. En definitiva, el context social juntament amb les actituds respecte a la llengua minoritzada seran els dos factors que determinaran la transmissió lingüística intergeneracional.

2. Estudi dels casos

Margarida Cambra coincideix amb Emili Boix-Fuster quan diu que l'àmbit familiar no és més que un microcontext on s'hi reflecteixen les relacions de poder de les llengües en els macrocontextos, ja que, segons Boix-Fuster, la llengua «proporciona i està lligada a una visió i a una manera de veure el món» (2011: 22). D'aquesta manera, en aquest apartat volem analitzar cada un dels casos de manera independent per a poder observar en cada cas quines relacions de poder de les llengües es donen. Finalment farem una petita conclusió que serveixi com a síntesi d'aquest apartat i on s'hi relacionin tots els aspectes comuns i no comuns ens els cinc casos.

Abans d'analitzar-los, però, convé recordar que les dades dels entrevistats són anònimes. Per tant, per referir-nos a les diverses entrevistes, assignarem un número a cada una d'elles (de l'1 al 5). A més, indicarem els diferents emissors del fragment transcrit de la següent manera: P (pare), M (mare) i E (entrevistador); i en el cas que haguem de fer referència als fills ho indicarem de la següent manera: fill 1 (primer fill), fill 2 (segon fill) i fill 3 (tercer fill).

2.1. Entrevista 1

La primera entrevista es va fer dia 8 d'abril a les 16:30h. al domicili dels entrevistats, a Sineu. A més, durant l'entrevista, a part dels entrevistats i jo, hi havia el fill 1 que en alguns moments estava devora nosaltres i en altres no. La durada total va ser més o manco d'una hora i un quart, i deim més o manco perquè després d'haver acabat aquesta entrevista, a l'hora de guardar l'enregistrament, alguna cosa no va anar bé i es va perdre. Per aquest motiu, en la següent descripció no podré reproduir cap fragment de l'entrevista, tot i que just després de fer-la la vàrem reconstruir a partir de les notes que havíem pres.

La família entrevistada està formada pel corresponent matrimoni i dos fills: una nina que té cinc anys i un nin que en té quasi dos. Es tracta d'una família que sempre ha viscut a Sineu i que, per ara, no té intenció de traslladar-se.

El pare és d'origen castellanoparlant i té com a L1 el castellà. Els seus pares són de Puertollano (Ciudad Real) i van arribar a Mallorca fa un poc més de 50 anys –fet que coincideix amb la primera onada immigratòria a les Illes Balears (entre els anys 60 i 70)– perquè el seu pare va ser destinat a Mallorca per a fer el servei militar. Després va tornar a Ciudad Real, però poc temps després va ser destinat a Sineu i ja va venir amb la seva esposa i els dos fills que tenia. Un cop a Mallorca, van tenir dos fills més, un dels quals és l'entrevistat. La llengua materna de l'entrevistat és el castellà, tot i que remarca que va aprendre simultàniament el català, perquè si bé la llengua d'ús a casa sempre ha estat el castellà, aquest era l'únic àmbit en què l'usava, ja que les relacions amb la resta de la societat des de sempre han estat en català. Ara bé, l'esposa matisa que amb els germans, malgrat ell hagi dit que parlaven sempre en castellà, realment fan canvis de llengua al català, sobretot quan hi ha els cunyats presents perquè aquests són mallorquins i parlen tots en català. Pel que fa a la resta de familiars, segons l'entrevistat, amb qui de vegades també fa canvis de llengua és amb els nebots, tot i que quasi sempre els parla en català. A més, s'ha de tenir en compte que anava a l'escola de Sineu i tots els amics que tenia eren mallorquins i parlaven sempre en català, però en algun cas en què l'altre nin també fos de procedència castellana entre ells parlaven en castellà. No obstant això, gent nouvinguda de la Península n'hi havia molt poca, i els que hi havia molt aviat s'adaptaven i usaven el català. Aquesta tendència també la mantenia quan anava a futbol o a futbet, en què sempre parlava en català, però si hi havia un company castellanoparlant que li parlava en castellà, ell li contestava en castellà, però si ho feia en català, li contestava en aquesta llengua. De la mateixa manera, quan ha de deixar

alguna nota a algú o quan ha d'escriure per missatgeria ràpida ho fa en la llengua que parla el corresponent destinatari.

Així doncs, podem pensar que el pare va adquirir simultàniament dues llengües i que va adoptar l'estratègia OPOL (Solé, 2009). Ara bé, el fet que només usàs el castellà amb els seus pares, i alguna vegada amb algun altre membre de la família, i en canvi usàs el català en tots els altres casos, ha fet que actualment se senti més còmode parlant en català que en castellà, llengua en la qual reconeix que, fins i tot, li costa parlar-hi. Aquest fet ho corrobora la seva esposa, que diu que ella, sent catalanoparlant, quan han viatjat a veure la família de Ciudad Real, la gent els deia que parlava millor en castellà ella que ell. Tot i així, ambdós reconeixen que quan parlen en català, inevitablement fan barbarismes i, de fet, durant l'entrevista han emprat paraules com *entonces* o *pues* –en el cas del pare– i *dibujos* o *puesto* –en el cas de la mare.

En canvi, els progenitors de la mare són de Sineu de naixement i van tenir dues filles –una d'elles, l'entrevistada. La llengua vehicular a casa seva sempre ha estat el català i amb tots els seus familiars es comunica en aquesta llengua. Tot i així, hi ha una excepció: als pares del seu espòs els parla en castellà, tot i que de vegades li surt fer-ho en català. Això és perquè els pares de l'entrevistat, malgrat faci més de 50 anys que són aquí, diuen que no entenen el català, sobretot –remarca el fill d'aquests– el seu pare, que és molt tancat en aquest tema. Ara bé, l'entrevistada sempre parla en català als nebots de part de l'espòs, a diferència d'aquest que en casos vacil·la. Dins l'àmbit escolar, ella també anava a l'escola pública de Sineu i tots els seus amics eren sineuers i, per tant, parlaven en català. A més, fora de l'escola anava a l'esplai de Sineu i la llengua de comunicació dins aquest àmbit també era el català, perquè tots els que hi anaven eren també de Sineu. No obstant això, l'entrevistada va notar diferència quan va passar a l'institut i, encara més, a la universitat. Per una banda, va anar a l'institut d'Inca i allà va notar que hi havia més castellanoparlants dins l'aula que a Sineu; per altra banda, a la universitat va ser on va trobar més diferència en aquest sentit, perquè sentia parlar molt més en castellà que en català i les classes eren en castellà, encara que els companys amb qui es va fer eren mallorquins i parlaven en català. Per tant, la llengua en què se sent més còmode és el català –per això és la llengua que es comunica amb tothom i en què escriu les notes o missatges–, tot i que admet que parlant també fa barbarismes, tal com hem comentat anteriorment.

Quant a la feina, el pare és picapedrer, té una empresa pròpia, i la llengua que usa majoritàriament és el català perquè els treballadors que té a fer feina amb ell són tots

mallorquins. No obstant això, abans tenia un magrebí que feia feina amb ell i amb aquest sí que parlaven en castellà. Aquest fet tal vegada sigui perquè, com que es tractava d'un immigrant, la primera llengua que s'hi associa és el castellà, o també perquè aquest magrebí feia poc que era aquí i la llengua que havia après era el castellà i encara no sabia el català. En canvi, amb els clients, sempre parla la llengua d'aquests.

Per altra banda, la mare és treballadora social en un centre d'ancians. El seu equip de treball el componen una cubana, dos castellanoparlants i tres mallorquins. Amb tots ells sempre parla en català perquè sap que els castellanoparlants, almanco, entenen el català; en canvi, els altres catalanoparlants es dirigeixen a la cubana en castellà. Especula que aquest fet pot ser degut al prestigi de la seva professió, ja que de tots ells, aquesta és la doctora. Per altra banda, però, l'empresa per la qual treballa és espanyola i per norma han de fer qualsevol acte oficial (informes, reunions, documents, etc.) en castellà.

Fora de la feina, una de les activitats d'oci que té el pare són els cavalls. Com que el domador on ell porta el cavall és castellanoparlant, amb ell s'hi comunica en castellà. Fins i tot, si en algun moment ha de dir alguna cosa al cavall, també ho fa en castellà. Quan és a casa, el que sol mirar per la televisió són els esports a canals com Cuatro, La Sexta, Antena 3, Telecinco o La 1. En canvi, la mare per iniciativa pròpia no sol mirar la televisió –tot i que quan era més jove recorda que mirava telenovel·les de TV3–, però mira dibuixos animats amb els fills. Ara bé, comenta que amb la filla solien mirar Super3, entre altres canals, però que ara com que han deixat de transmetre'l, només miren els dibuixos que fan a canals com Disney Chanel o Clan.

Pel que fa a les amistats fora de la feina, la parella distingeix tres grups d'amics –tots tres comuns pels dos–: el grup que tenen des que tenien deu anys que està format pels amics de la infància, el grup que van fer quan anaven a classes de ball i el grup que han fet des que els nins van escola i que està format pels pares dels amics dels seus fills. En tots els casos, la llengua de comunicació és el català, excepte en un cas concret: en el grup d'amics de ball hi ha una parella castellanoparlant i el pare parla o bé en castellà o bé en català a l'home d'aquesta parella, mentre que la mare sempre els parla en català. El que passa consegüentment és que l'home d'aquesta parella també vacil·la en l'ús de les dues llengües quan parla amb l'entrevistat, el qual assenyala que sempre fan aquests canvis de manera inconscient; en canvi, els dos membres de la parella sempre es comuniquen amb l'entrevistada en català. Tot i així, en els altres grups d'amics destaquen que hi ha parelles que també són lingüísticament mixtes i en tots els casos la part castellanoparlant sempre parla en català, tant als altres

castellanoparlants com als catalanoparlants. De fet, l'entrevistada remarca que per exemple a l'espòs quasi tota la gent amb què es fan li ha catalanitzat el nom –fet que no molesta l'entrevistat–, però que en canvi hi ha una altra parella en què l'home és de procedència castellanoparlant i que sempre ha parlat en català, però en el seu cas tothom li segueix dient el seu nom en castellà.

Quant a la parella, el pare mai ha barrejat les llengües quan parla amb l'esposa perquè, com que es van conèixer a l'escola, sempre han parlat en català, igual com també fa majoritàriament amb tota la gent de Sineu. És per això, i per tot el que hem comentat fins ara, que quan van néixer els fills els van transmetre com a L1 el català i el pare ni tan sols es va plantejar de parlar-los en castellà. A més, tots els contes que els llegeixen són en català i, si n'hi ha que estan escrits en castellà, a l'hora de contar-los-els ho fan traduint-los al català. Només els avis per part de pare els parlen en castellà, els quals com a apel·latiu són *la abuela* i *el abuelo*. En el moment de l'entrevista que parlàvem sobre aquest fet, la filla de la parella estava al nostre costat i en aquest cas la mare li va demanar a veure com es dirigia als *abuelos* i ella en un primer moment va dir que en mallorquí, però després que la mare li demanés si l'entenien quan els parlava en mallorquí ella va dir que no. Aleshores vaig demanar-li a veure què feia quan passava això i em va contestar que ho demanava en castellà. En aquest cas, la mare diu que el castellà en què ho fa és una barreja de les dues llengües, com per exemple, “¿Me puedes donar un Actimel de la gelera?” –amb pronunciació castellana. Per tant, podríem pensar que la nina fa servir construccions sintàctiques catalanes en les quals introdueix el vocabulari que coneix en castellà i la fonètica castellana.

A més, la filla actualment està cursant el darrer curs d'infantil a l'escola pública de Sineu, el CEIP Rodamilans. El projecte lingüístic d'aquesta escola és d'ensenyament en català. El motiu d'haver elegit aquesta escola és bàsicament perquè és l'escola que hi ha al poble, a més que els pares no tenen res a dir del seu funcionament. Quan parlam sobre aquest tema la filla també hi és present, per això la mare, després de comentar que fonamentalment parla en català entre els seus amics, li demana per tres companys nouvinguts. En aquest cas la filla respon que dues de les companyes castellanoparlants, una parla als companys en català i l'altra en castellà, i després hi ha un magrebí que parla en català. En qualsevol cas, la filla sempre els parla en català. Com a activitats extraescolars, va a circ i a anglès. En el cas del circ passa una cosa curiosa perquè va a dos tipus d'activitats diferents. Una d'elles és el circ com a activitat extraescolar que es fa a l'escola mateix, on la llengua de domini és el català, i l'altra, independentment de l'activitat extraescolar, és el Circ Bover –dirigit per la mateixa

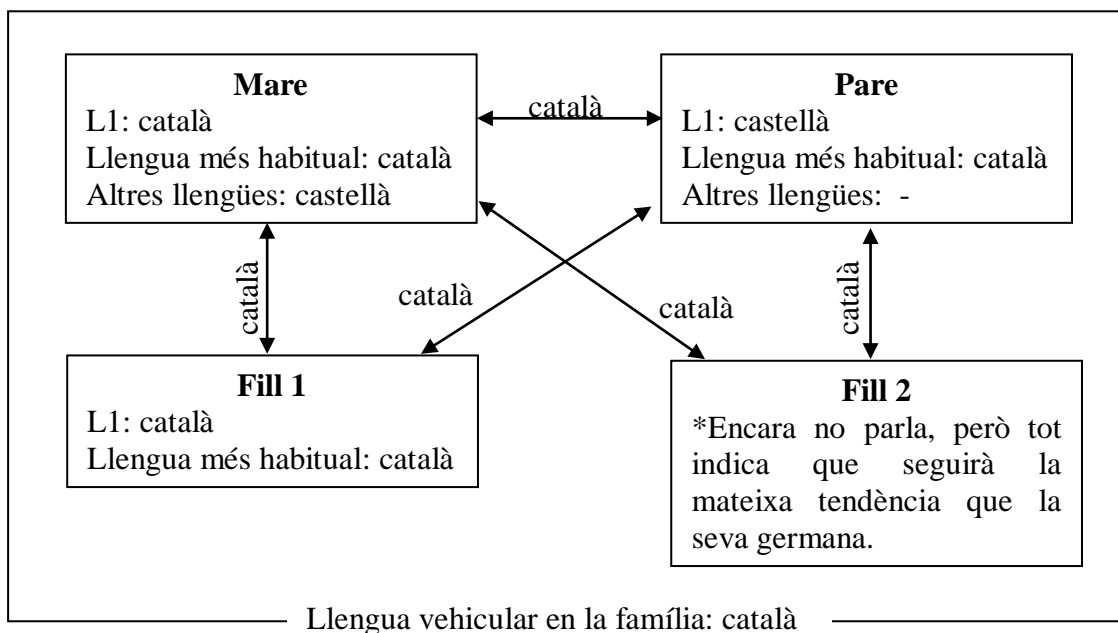
gent que porten l'activitat extraescolar—, on la llengua de domini és el castellà. Aquest fet s'explica perquè la professora que tenen al Circ Bover parla en castellà i els nins li responen també en castellà. Ara bé, el pare remarca —i la mare hi està d'acord— que creu cert que aquesta professora que tenen al Circ Bover d'aquí poc ja parlarà en català perquè s'està adaptant força bé. Per altra banda, la filla des de fa dos anys va a l'escola d'estiu de Sineu, on tots els nins que hi van són majoritàriament del poble i els monitors també i, per tant, la llengua de comunicació és el català.

D'aquesta manera, la parella creu que la llengua que la filla parla amb més comoditat és el català. A més, tot pareix indicar que la llengua que el fill —que no hem esmentat fins ara perquè encara no parla— parlarà amb més comoditat també serà el català, perquè ara per ara no hi ha hagut cap canvi ni en l'àmbit social ni familiar que pugui alterar aquest fet. No obstant això, remarquen que la llengua o llengües que puguin fer servir més en un futur dependrà en bona part de la feina que cadascun tenguí, tot i que esperen que una de les llengües que sempre facin servir més sigui el català.

Finalment, quant a la identitat i a la llengua, els dos membres pensen que una persona nouvinguda, si sap parlar català, es pot sentir més acollida i més integrada i, conseqüentment, es pot arribar a sentir catalana. Ara bé, també coincideixen en el fet que hi pot haver algun cas en què una persona no parli català però que l'entengui i que se senti català, tot i que creuen que aquests són molt pocs casos. Arran d'aquest fet, el pare retorna a l'exemple dels seus pares, els quals fa més de 50 anys que són a Mallorca, però que ni parlen ni entenen el català —tot i que l'entrevistat assegura que és perquè no volen i no tenen la predisposició necessària. Això ha fet que sempre s'hagin sentit forasters. Per tant, arriben a la conclusió que el fet de conèixer la llengua del territori ajuda molt a sentir-se d'aquell territori.

Amb aquest darrer aspecte s'hi pot relacionar el fet que creguin necessari, o no, haver de conèixer la llengua catalana per viure aquí. En aquest cas, ambdós pensen que a Sineu és més necessari conèixer el català que el castellà, perquè la gent que hi viu majoritàriament és mallorquina i la llengua vehicular al poble és fonamentalment el català. Per aquest motiu creuen que la gent que ve de fora a viure-hi en algun moment acabarà, si no parlant català, sí entenant-lo. En canvi, per viure a Mallorca pensen que són necessàries les dues llengües. El pare encara ho matisa més i diu que el català és una llengua útil però que, malauradament, no és necessària, tot i que pensa que ho hauria de ser. Ara bé, també emfasitza la necessitat que hi ha de saber anglès, sobretot per qüestions laborals. Tot i així, en ambdós casos, si alguna persona desconeguda s'hi adreça en castellà, ells li responen en castellà i si ho fa en català ells

li responen en català, fet que corroboraria que una persona pot viure a Mallorca sense saber el català, perquè sempre trobarà gent que li respondrà en castellà. En canvi, si és un conegut castellanoparlant i saben que parla o entén el català, la mare respon en català, mentre que el pare ho fa unes vegades d'una manera i d'altres d'una altra, depenent de la manera en què s'iniciï la conversa. No obstant això, el pare creu que si aquesta mateixa entrevista es fa a una parella lingüísticament mixta que viu a Palma, el més segur és que totes les dades sortirien capgirades amb relació als resultats d'aquesta entrevista perquè creu cert que la llengua que més domina i que més s'usa és el castellà. La mare afegeix també que en qualsevol cas la llengua de la part materna és important perquè les dones no canvien tant de llengua com els homes i que si una dona és castellanoparlant el més segur és que parli sempre en la seva llengua i la transmeti als fills. Per tant, creu que en una parella lingüísticament mixta (català/castellà) és més fàcil que l'home acabi adoptant la llengua de la dona, que no la dona la de l'home, independentment del membre que tingui el català com a L1.

2.2. Entrevista 2

Aquesta entrevista es va fer dia 23 d'abril a les 19:30h. al domicili dels entrevistats, a Sineu. A més, durant l'entrevista, a part dels entrevistats i jo, hi havia el fill, que no va intervenir en cap moment perquè va quedar dormit durant l'entrevista. La durada total va ser d'01:57:59h.

La família entrevistada està formada pel corresponent matrimoni i un fill de quatre anys. En aquesta família, la mare és de Palma i el pare és de la Labastida (un poble de la Rioja

Alabesa, Àlaba). L'home va arribar a Mallorca l'octubre del 2007, van viure a Palma durant set mesos i després, ja en el 2008, van venir a viure a Sineu. El fill ja va néixer a Sineu i, per ara, no tenen intenció de traslladar-se.

Així doncs, el pare té com a L1 el castellà. Va néixer a Labastida, el poble on havia nascut també la mare d'aquest, mentre que el seu pare havia nascut a Vitòria. La llengua vehicular a casa sempre ha estat el castellà. No obstant això, el seu pare va ser un dels fundadors de la ikastola del poble i tant l'entrevistat com els dos germans que tenia –concretament un germà i una germana– des dels tres anys van rebre l'educació en eusquera, ja que el projecte lingüístic d'aquesta escola es basava en la immersió en aquesta llengua. De fet, l'entrevistat remarca que el seu pare sempre li ha donat molta d'importància a l'educació i, com que ell de petit no va poder aprendre eusquera perquè estava prohibit, no volia que els seus fills tenguessin aquesta mancança. Per aquest motiu, quan tenia set anys es van traslladar a Vitòria per anar a una de les millors ikastoles d'Àlaba. Ara bé, malgrat rebre l'educació en eusquera, només era dins les aules que parlaven en aquesta llengua, perquè un cop eren fora de l'escola o durant el temps d'esbarjo, la llengua de comunicació era el castellà. Va ser després, en la universitat, que va prendre més consciència lingüística i que va començar a parlar-lo una mica més fora de l'àmbit acadèmic. Per exemple, amb el seu germà des d'aleshores a vegades parlen castellà i a vegades eusquera. Més endavant també va ser entrenador de bàsquet d'un equip de nines a Vitòria. En aquest cas donava les explicacions en eusquera, però si alguna nina entremig li demanava alguna cosa en castellà, ell li contestava en castellà. Tot i això, remarca que actualment si ho hagués de tornar a fer, parlaria sempre en eusquera, ja que tots els nins saben aquesta llengua.

Per altra banda, la L1 de la mare, malgrat haver nascut a Mallorca, també és el castellà. Això és perquè la mare d'aquesta va néixer a Cadis i va venir a Mallorca quan tenia 18 anys. Aquí es va casar amb un mallorquí, amb el qual vivien a Palma i van tenir tres fills. La llengua familiar sempre ha estat el castellà, fet que ens fa plantejar-nos la importància del rol de la mare en la família, perquè si aquesta hagués après el català quan va venir, tal vegada la llengua familiar hauria estat el català, ja que la L1 del marit –el pare de l'entrevistada– era el català. A més, l'entrevistada amb la resta de família també parlava en castellà, perquè els familiars de la part paterna no es comunicaven amb ells en català, tot i que després entre el seu pare i els germans d'aquest sí que parlaven en català. També l'educació la va rebre en castellà, perquè des de la infantesa ha anat sempre a escoles concertades de Palma –primer a Santa Mònica i després a Monti-sion– on la llengua vehicular era el castellà. Conseqüentment,

la llengua de comunicació de les activitats extraescolars que feia a l'escola també era el castellà, així com també era la llengua de comunicació entre els amics que va fer d'infància, entre els quals només n'hi havia un que tenia els pares lingüísticament homogenis en català, però que sempre els parlava en castellà. No va ser fins que va tenir devuit anys, moment en què va anar a la universitat, que va començar a parlar en català, ja que dins aquest àmbit ja va conèixer gent que parlava en català i, a més, assenyala que el fet que hi hagués professors que parlassin en català va influir que començàs a parlar també en aquesta llengua. Ara bé, aquest canvi va ser per iniciativa pròpia, tot i que li va costar una mica:

«E: i: te va: te va costar amollar-te: que és lo que tu dees (..) te va costar [començar a xerrar?]

M: [en es] en es principi sí: clar en es principi sempre tens aquesta vergonya de no pronuncia:r (.) bé, de- d'això te sents mallorquí que: no surtien ses neutre:s, no me sort- (.) això sí (.) me costava però *bueno* com que era això, e:ra es meu cercle (.) pues (..)».

Quant a la feina, ambdós són mestres, però el pare actualment fa feina en una fruiteria de Sineu, tot i que abans, quan encara vivia al País Basc, feia feina en una escola privada on la llengua vehicular era l'eusquera. Per tant, actualment a la botiga usa un poc totes les llengües que sap, perquè el cap de l'empresa és catalanoparlant i s'hi comunica en català, però per altra banda, el cap de la botiga és castellanoparlant i parla amb ell en castellà. Amb la resta de treballadors parla en català, entre els quals també hi ha un marroquí que també parla en català. Pel que fa als clients, normalment s'adapta a la llengua amb la qual es dirigeixen aquests:

«P: i que a sa botiga veig veig de tot (.) saps que io io li xerr en mallorquí (.) ei me contestarà en- perquè sé que m'entén ei me xerrarà en castellà però io li continuo xerrant en mallorquí (..) ¿saps? si m'entén io no tenc per què (.) si no conec (..) i no conec a sa-aquesta persona io li xerraré en anglès li xerraré en eusquera perquè tenc mols de clients en eusquera ((@) bascos) i: ¿saps? o: en anglès (.) s'alemany més o manco mig xampurreat en anglès i ia està XXX i en castellà lo mateix (.) no tenc cap problema en canviar d'idioma (...) el que li sigui més còmodo an es client».

Pel que fa a la mare, fa set anys que fa feina a l'escola Ses Comes, de Portocristo, que es distingeix d'una altra escola que hi ha pel fet que a la que està ella hi solen anar més els immigrants i, en canvi, els autòctons solen anar a l'altra escola. Ara bé, a la feina entre tots els mestres parlen en català i als alumnes també, tot i que aquests no sempre els responen en català i, a més, la majoria d'ells són o bé de família peninsular o bé d'altres països fora d'Espanya:

«M: io: (.) ara esti- enguany estic de tutora a nins de tercer hem fet un qüestionari (.) i tots e:is sa llengua: (..) un- dues preguntes ere:n (.) no tres (.) una: “quina llengua xerrave:n (.) es temps de pati (.) amb sos ami:cs (.) castellà (.) fora d’escola amb sos amics castellà (..) i amb sa famili castellà” (.) bàsicament (.) *bueno* menos es magrebins que feien castellà: i àrab (..) però: no: encara que noltros a s’escola manteni:m: (.) vui dir perquè: eis a tu te xerren en castellà però tu e: els hi continues xerrant en català (.) i encara així: mantenen es castellà:».

A més, les reunions d’informació general que es fan als pares són en català, tot i que després els ofereixen que qui no ho hagi entès individualment els ho poden explicar en castellà, que en el cas de l’entrevistada són tots els pares que afirma que els ha de repetir la informació en castellà. A les reunions individuals, encara que el primer cop hagi intentat fer el contacte en català per veure si l’entenien, majoritàriament no l’entenen i ha de parlar en castellà i, fins i tot en anglès.

Pel que fa a les amistats que tenen fora de l’àmbit laboral, es poden distingir diversos grups. Per una banda hi ha els amics de Palma de l’entrevistada, format pels amics que té des de la infància –amb qui sempre ha parlat en castellà– i gent catalanoparlant que es va anar incorporant posteriorment. En aquest cas, l’entrevistada parla amb cadascun dels seus amics en la llengua que els ha conegut, per la qual cosa en un mateix grup pot estar parlant en català amb un, adreçar-se a una altra persona i parlar-l’hi en castellà. També s’ha de tenir en compte el paper del pare en aquestes situacions, perquè quan van començar a festejar, el pare vivia en el País Basc, i cada quinze dies viatjava fins a Mallorca a passar el cap de setmana. Aleshores, tots els companys de la mare sempre li parlaven en castellà perquè no entenia el català, però després entre els que es parlaven en català seguien parlant entre ells català, encara que el pare estigués amb ells. Aquest fet de canvis de llengua en un cercle tan reduït depenent de qui parlava amb qui al pare li impressionava un poc. Tot i així, va ser a causa d’aquests contactes en què hi havia companys que parlaven en català que es va començar a interessar per aprendre aquesta llengua, tot i que ja entenia alguna cosa perquè tenia amics catalans. Però, com que trobava que el mallorquí era més tancat i li costava més entendre’l, va demanar a la mare que li gravàs pel·lícules, sèries, programes, etc. que feien a IB3 per a ell endur-se’n al País Basc. A més, també va començar a comprar DVDs que tinguessin el català com a subtítol. D’aquesta manera va ser com va aprendre a entendre el català, tot i que després, per parlar-lo necessitava saber com funcionava completament la llengua i això ja li va costar una mica més:

«P: sóc mol mol mol (..) mol perfeccionista (.) i: i io necessitava conèixer to:ta sa gramàtica abans de d’amoïar-me: (..) coneixia vocabulari coneixia gramàtica con- però: si

no heu feia bé (.) io havia de pensar (.) fer-me sa meva estructura ses- es meu esquema: per pode:r di:r-ho bé i (.) per posar això ia ia havia passat (.) ¿saps? a una conversa no pots estar pensant en gramàtica per (..) per interveni:r (.) ia ia s'ha passat sa teva: @ sa teva frase ¿saps? es moment de di:r aqueia fra:se (...) fi- fins que vag dir mira (.) m'amoï i: i lo que sigui (...) i ia està i: (.) me vaig moiar».

Des d'aleshores, el pare ha fet el canvi de llengua i ara amb la majoria dels amics de la mare parla en català, encara que aquests li continuïn parlant en castellà. De fet, la mare ho corrobora dient que un company amb qui parla en castellà li comentava precisament aquest fet:

«M: s'altre dia que ei no hei era i quedàvem: me- m'ho comentava precisament això me deia: me diu és que: (.) me me deia en castellà me deia: “*Me cuesta mucho todavía hablarle a Diego en mallorquín él me habla en mallorquín (.) pero yo no no me sale hablarle en mallorquín*” però de vegades heu fa: lo que passa que això que: torna: a gira:r».

Més endavant, quan el pare va venir a viure a Mallorca i es van traslladar a Sineu, la llengua de relació amb les amistats que han fet aquí és el català. No obstant això, hi ha un basc a Sineu amb qui el pare parla en català, en castellà o en eusquera indistintivament depenent d'així com comencen:

«P: així com (.) com començam:: (..) “*Aupa egun on*”¹⁰ i comences en eusquera (.) “Bon dia” i comences en català ((@) ¿saps?) ai:x- (.) així com te pega:.

M: a: a mi això és vera que sí que me xoca: que am:b sa matexa persona: (.) fan aquets girs i no: i no només amb e:n Xabi amb algunes perso- (.) ara no sé si amics teus o amics des meu germà que a lo millor comencen en eusquera (.) i a mitat de conversa per lo que sigui fan: algo en castellà (.) i continuen xerran en castellà».

A més, també el pare va trobar un canvi en la manera de parlar de la gent de Palma a la gent de Sineu que ha fet que actualment canviï una mica la manera en què va aprendre a parlar. Per exemple abans sempre parlava amb l'article literari i ara parla en l'article salat, tot i que de vegades li surt el literari:

«P: io xerrava un català perfecte (.) català (.) català de de de (..) ca- català valencià de de de xerrar valencià però (.) gramàtica: (.) pronoms febles ta:l tot súper perfecte de llibre ¿saps que te vui dir? @ i i i després ia (..) un pic que tenia la base catalana @ vàrem venir aquí a Pal- a: a Sineu i a Sineu clar io els sentia xerrar i io deia: (.) “Xerren mol ((@)

¹⁰ En els casos dels fragments transcrits en basc, no se segueix els criteris fonooortogràfics, sinó que hem decidit transcriure-ho correctament.

raro)” clar a io me deien el valencià quan vag arriba:r [...] i: i clar i me deien el valencià quan vaig arribar aquí a Sineu: “Tu ets valencià?” “No (.) som basc” “I xerres e:n: en mallorquí?” i io “Sí” @ “I quants d’anys?” “Set mesos” @».

Amb aquest darrer fragment, a més, es pot veure la concepció que tenen els mallorquins de la gent que ve de fora i parla la nostra llengua, perquè tot d’una pensen que per parlar la català necessiten molts d’anys de viure aquí, i l’entrevistat assenyala que els mallorquins se sorprenien quan deia que feia set mesos que havia arribat. Aquest fet és perquè per als catalans és normal que un castellanoparlant no s’esforci a parlar en català i, si ho fa, és perquè fa molts d’anys que ja viu aquí.

Un altre aspecte a tenir en compte és, des de la formació de la parella, quina relació s’ha establert amb les diverses llengües tant dins l’àmbit familiar, com socialment. En aquest cas, cal dir que la parella fa una gran distinció en l’ús de la llengua entre la vida a Palma i la vida a Sineu, independentment de les amistats.

«P: en el 90 per cen de: de: de de de des temps que vi:- que vàrem vi:- viure a Palma sa vida era en castellà (.) ¿sí o sí? io no sabia...

M: entre noltros

P: ...no entre noltros i: e: i en to:t ses botigue:s (.) ara io vag a: a s’Alcampo (.) i io xerr en mallorquí i i i i i me xerr- me xerren en castellà i me: me xoca (.) abans no abans io xerrava en castellà i (.) per io era normal xerrar en castellà i que me respongessin en castellà (..) i i però ara vag xerr en mallorquí i moltes vegades dic: “Ostres i m’estan xerran en cas- castellà” (..) grans superfícies en es cinema».

En canvi, a Sineu ambdós pensen que per a integrar-se, el fet de parlar la llengua els ha ajudat molt perquè la llengua vehicular al poble és el català. Aquest, de fet, ha estat un dels motius que els ha impulsat a transmetre el català al fill com a L1, ja que aquest va néixer quan vivien a Sineu. Ara bé, el motiu de perquè van venir a viure a Sineu és purament econòmic, no tenia res a veure ni amb el fet de cercar el lloc idoni per a formar una família, ni amb la llengua, ni amb l’entorn sociocultural, ja que un pis a Sineu era molt més barat que un pis a Palma. Aquest canvi va agradar molt al pare, però a la mare li va costar més integrar-se perquè no estava acostumada a tanta tranquil·litat –en el sentit de renou ambiental i de moviment pel carrer– i, a més, molt aviat va tenir la sensació de pèrdua d’intimitat, a causa que a un poble petit tothom s’assabenta de tot i, conseqüentment, també afirma que sent més por ara vivint aquí que quan vivia sola al pis de Palma. Tot i això, la mare afirma que ara mateix no tornaria anar a viure a Palma sobretot a causa del fill, perquè un nin no creix de la mateixa manera vivint a Sineu que a Palma.

Per tant, la situació és que entre els pares sempre es parlen en castellà, però com que han transmès el català al fill, quan han de parlar amb ell o quan estan tots plegats parlant sempre ho fan en català, i aquest és l'únic cas en què els pares s'adrecen entre ells en català. Pel que fa a la resta de familiars, per part del pare sempre li parlen en castellà, excepte l'àvia que li diu alguna cosa en basc i el germà de l'entrevistat que també alguna vegada li parla en basc, tot i que sempre acaba girant la llengua al castellà perquè el nin el pugui entendre. En canvi, per part de la mare ja hi ha més variació. Per una banda, la mare té dos germans. Un és professor d'eusquera a Pamplona i és ara que viu a fora que parla en català, fins i tot algunes vegades que parla amb els seus pares, en canvi, l'altre germà viu a Eivissa, està casat amb una de Ciudad Real i ha fet la seva vida en castellà. Conseqüentment, l'entrevistada parla de vegades en català i de vegades en castellà amb el germà de Pamplona, mentre que amb el d'Eivissa sempre parlen en castellà. Tot i així, ambdós germans sempre parlen en català al fill dels entrevistats. Ara bé, els fills del germà d'Eivissa de vegades es dirigeixen al seu fill en català i d'altres en castellà, tot i que els entrevistats afirmen que el seu fill sempre els contesta en català. Per altra banda hi ha els avis. En aquest cas, l'avi sempre li parla en català i l'àvia, tot i ser castellanoparlant i no haver parlat mai en català per vergonya, també li parla en català:

«M: i: i d'ençà que: va néixer n'Adu:r a ei li xerra en: en: en mallorquí @ (.) i: i sempre heu diu diu:: "*Mira que para: para los*" perquè clar m'ho diu a io i m'ho diu en castellà @ diu:: "*Para los nietos hace:s (.) lo que sea y te sale: y:*" i ara li comença a xerrar a vegades en castellà perquè li fa molta graci quan diu ((@)mallorquinades) i: i el pitja un poc i li xerra en castellà però li xerra normalment en mallorquí».

El pare, però, s'estima més que la sogra li parli en castellà precisament per a evitar que faci aquestes mallorquinades i aprengui a parlar correctament en castellà. A més, afirma que ja és perquè sap que el fill creix un àmbit majoritàriament catalanoparlant que li és igual que l'àvia li parli en castellà i que, a més, no és que li sigui igual, sinó que ho prefereix. Ara bé, li sap greu no haver-li transmès l'eusquera, no haver estat constant. Aquest, segons ell, ha estat l'error que ha fet. El motiu per no haver-ho fet és el següent:

«P: sa meva errada ha estat en no xerra-li en eusquera (...) lo que passa que io me sentia en es parc i en: difere:ns àmbits (..) com a que no tenia lloc no: no era puesto per xerrar en eusquera ¿saps? (.) io li cantava quan era un *bebé* li cantava en eusquera (.) li contava coses en eusque:ra: [...] es meu: moment era es *baño* i: i io li cantava en eusquera ¿saps? i li xerrava en eusquera i li- tot es temps i: i: i era súper guai era: era el meu moment però després anava en es parc (.) i: clar XXXXX i dius no m'entenen ¿saps? igual io que sé se

pensen: (.) però això ha estat problema meu el: “Se pensa sa gent” que igual no se pensen res (.) i: i clar xerrar en: un altre idioma que sa gent no entengui per jo era com a: violent (..) si si saps s’idioma (.) lo que t’he dit des respecte (.) si saps s’idioma d’aquí ¿per què li has de xerrar en el meu per altra banda? (...) i aquí ha estat s’errada per jo perquè: el dia de demà si sap eusquera per ell és un plus (.) té un pis allà pot anar a s’universitat allà».

No obstant això, l’única cosa que el pare sí que vol que faci el fill és dirigir-se a ell com a *aita*:

«P: això sí: no té: no té pare (.) no te pare ni papa ni: no (.) té *aita*

M: *aita* és papa [en eusquera]

P: [papa en basc] (...) no deman res més (.) res més ¿eh? només aquesta paraula (.) que me respecti aquesta paraula.»

Quant a l’escola, el fill va al centre educatiu de Sineu, on la llengua vehicular és el català. Van triar aquesta escola perquè, a part que és la del poble, és una escola pública i els pares es declaren defensors dels centres educatius públics. A més, també van considerar que era la millor opció per la socialització en el poble i perquè el fill fes amics d’allà on viu. Ara bé, contràriament al que podríem pensar, els amics amb qui s’ha fet més el fill ha estat amb nins de famílies castellanoparlants i entre ells parlen en castellà. De fet, els pares relacionen que va començar a dir coses en castellà a partir d’aquest contacte:

«M: es nin de fet (.) ja xerra castellà...

P: xerra en castellà [no (.) bé]

M: [...i mai l’hem educat] en català (.) en castellà:

P: home: però té sa televisió en: té sa televisió [en castellà]

M: [però en:] en dos anys X es darrer any d’escoleta no veia televisió i ia va començar a dir coses en castellà

P: sí: sí sí és vritat

M: i ara es seus amiguets més amiguets de s’escola xerren en castellà

P: sí

M: tots

P: i, clar, i ei ve amb expressions de: “¿Què dius X?” ¿saps?: “¿*Què haces tio?*” no “¿*Què haces amigo? Estás un poco loco?*”».

Encara que la mare remarca que de cada vegada troba que hi ha més famílies castellanoparlants, la majoria dels pares que troben a l’escola són catalanoparlants. En aquests casos, es solen relacionar en català amb els pares catalanoparlants i en castellà amb els castellanoparlants. Fins i tot hi ha una parella lingüísticament mixta que el membre

castellanoparlant al principi va intentar parlar en català, però després va voler parlar sempre en castellà i des d'aleshores, malgrat que abans sempre parlaven en català, ara el pare ha passat a parlar amb aquest membre en castellà.

Per altra banda, com a activitats extraescolars, el fill va a bàsquet a Sineu i a natació a Sa Pobla, i tant en una activitat com en l'altra, la llengua vehicular és el català. També indiquen que a l'hora de mirar els dibuixos per la televisió, tenien tendència a mirar sempre si a Súper 3 feien dibuixos apropiats per la seva edat, però si no en trobaven passaven a altres canals com Clan. Però ara com que no pot mirar dibuixos en català sempre els mira en castellà, fet pel qual el nin ha quedat una mica desconcertat:

«P: però és que s'altre dia se va (.) se va empenyar en què no veia uns dibuixos:

E: ¿que només feien allà?

P: no però que que: que també es donen a Clan o a: o a un altre (.) però en castellà i diu:

(.) “¿Per què” no és que s'empenyàs me va dir: “Aita per què ara no puc veure aquests dibuixos en en cata- bé...

M: havíem anat també a sa manifestació @...

P: ...ah

M: ...ei i io vàrem anar també a sa manifestació quan varen fer es es canvi aquest de sa TDT (...) i clar i jo li explicava: “És que Adur a partir d'ara no te deixaran veure es dibuixos- hi ha un senyor @ que: que no te deixarà” i clar i: imagina't es nin: “¿Però per què no puc veure es dibuixos en català si a mi m'agraden?».

Per tant, tenint en compte tots aquests fets, els pares creuen que el fill parlarà més còmodament la llengua amb la qual estigui més immers, que segons ells serà el català sempre i quan es mantengui la tendència d'ara. Però, el pare remarca que de vegades la llengua materna no té gaire a veure i es posa a ell com a exemple, perquè té com a llengua materna el castellà, la seva L2 és l'eusquera i, tot i així, actualment es troba més còmode parlant en català, perquè és amb la que actualment està més immers, tot i que sigui la tercera llengua que ha après i, a més, ja d'adult. En canvi, la mare creu que parla amb la mateixa comoditat tant en català com en castellà:

«M: me pens que ses dues perquè duc ((@) una vida com a: *paralela*) per exemple això dins ca nostra passa això amb es nin xerr en mallorquí amb ell #referint-se al marit# xerr en castellà (..) som mestra per tant sa meva jornada laboral tot és en mallorquí: (.) però quan vaig a ca nostra: a:mb mun pare i mu mare xerr en castellà: i no: no me veig (.) estic còmode amb totes dues».

Per altra banda, creuen que la llengua més útil pel fill quant al seu futur, dependrà moltíssim del lloc on visqui. Segons el pare, a Mallorca i sobretot a Sineu saber català ajuda moltíssim a integrar-se. Quan em va dir això, li vaig demanar si creia que la seva opinió era aquesta perquè, de fet, ell també procedeix d'un territori on la llengua pròpia és la subordinada. La resposta va ser:

«P: sí clar això no: no ha cap dubte (.) si ets monolingüe si ets monolingüe oblida't (.) ¿saps? sobretot segon quina (.) segon quina gent monolingüe de certa X que no tenien ni anglès (.) això: te limita moltíssim jo crec que: que:

M: sí: ¿no? s'obertura que mos dóna a ses persones bilingües és molt diferent d'una persona de:- noltros jo me'n record u:n un company que era català que mos ho deia que gent que coneixia: (.) que eren de Madrid clar no entenien es perquè noltros defensàvem tant sa llengua catalana ni: no heu poren entendre perquè ells mai han nascu:t- han estudiat anglès per si se'n van a estudiar a s'estranger o per si: (.) ni tan sols per fer feina perquè allà no el necessiten per fer feina».

Tot i així, el pare també exagera la cosa i diu que si ho pensam bé, llengües realment útils i necessàries per viure aquí serien l'anglès o l'alemany. A més, aquí també hi inclou una concepció que té dels mallorquins: qualsevol persona que tengui un negoci aprendrà aquestes llengües o es farà entendre simplement pel fet de tenir un client més i perquè sap que, si no, anirà a la tenda del costat:

«P: te puc dir una burrada @ perquè si: si saps alemany ia està n'hi ha prou ia està necessària útil alemany (.) ia està ia basta.

E: ¿per viure: per viure a Sineu i tot? és a dir alemany bastaria per anar a sa botiga per ana:r

P: i si no se fan entendre (...) els propis mallorquins (..) aprendran alemany perquè vagis- perquè hi vagis (...) si saps alemany (.) o anglès (.) necessari i útil per tota s'illa (.) cap problema (.) tothom ho sabrà i si no vas en aquesta botiga aniràs a s'altra (..) així que heu entendran: estic seguríssim».

En relació amb això, la mare creu que una persona podria viure aquí sols sabent el castellà i, fins i tot, per la pròpia experiència, diu que a Portocristo ni tan sols es necessita el castellà:

«M: perquè io tenc aquesta alumna: d'aquesta mare: que io sempre li dic: “No no estau” (.) fa un any i mig sa nina que viu aquí no hi ha manera ni que xerri ni castellà ni català i és perquè no viuen a Portocristo viuen a Cales (.) que encara és pitjor encara és més reduït (.) i io sempre li dic a sa mare: “Vltros pensau que és un avantatge io pens que és una des- desavantatge però és que vltros no necessitau ni castellà ni català” i per això

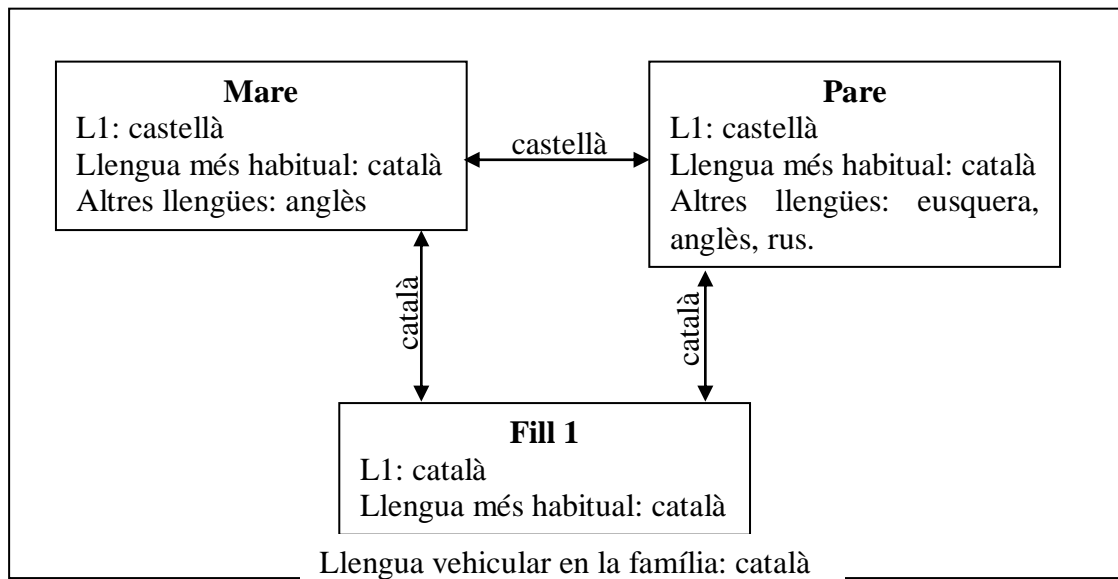
com que amb anglès per allà per von van pertot els entenen no: eis no no tenen sa necessitat».

En canvi, remarca que tots els magrebins, romanesos, xinesos que ha tengut, en tres mesos sabien parlar en català. I enguany té dos anglesos i és la primera vegada que es troba davant casos en què no hi ha manera que parlin en català. Per tant, podem veure en aquest cas com la mentalitat monolingüe o la mentalitat multilingüe, sobretot si s'és d'una comunitat lingüística subordinada, és determinant a l'hora d'anar a viure en un lloc i integrar-s'hi, sobretot pel que fa a la necessitat que troben aquestes persones d'aprendre la llengua pròpia del territori. Per tant, segons els dos, per moure's i funcionar dins la societat mallorquina una persona no té la necessitat de conèixer la llengua catalana, però sí que serà necessària per a una millor integració. De fet, en aquest cas el pare –també influït per la situació sociolingüística del País Basc– considera que llengua i identitat van plegades, i remarca:

«P: ¿saps que vol dir *euskaldun*? (...) *Euskaldun* és la persona bé una persona: un basc (.) en eusquera és un *euskaldun* (..) [...] que és posseedor de l'eusquera (.) sí qualsevol pot ser *euskaldun* qualsevol pot ser basc (.) sí si és posseedor de s'idioma (..) sí la paraula *euskaldun* vol dir posseedor de l'eusquera @ o sigui io no io no entenc (.) que pugui ser català sense el català basc sense el basc i:».

Això, de fet, és el que reivindica la cançó “Euskal herrian euskaraz” d'Oskorri, que el propi entrevistat ens va recomanar. Per això, i sobretot per respecte, el pare creu que si ve a viure aquí i ve a treballar aquí, el mínim que pot fer és parlar la llengua pròpia del territori. Per aquest motiu també afirma que li molesta veure la poca estima que molts mallorquins mostren cap a la seva llengua i cultura i cita un prejudici que es té: que el mallorquí fa de poble. A més, ambdós fan una distinció entre el català, entès com a varietat estàndard, i el mallorquí, entès com a dialecte d'aquest. Aleshores, els dos si han d'escriure alguna nota o enviar algun missatge, ja sigui per Whatsapp, per correu electrònic o mitjançant un altre canal, sempre escriuen correctament, respectant totes les normes ortogràfiques de la llengua i deixant de banda trets dialectals com ara *noltros* enlloc de *nosaltres*. El pare, a més, també segueix aquesta tendència quan escriu en eusquera, perquè dels set dialectes que hi ha, sempre escriu en batua, que és la varietat estàndard d'aquesta llengua. D'aquesta manera, la parella si s'ha d'escriure una nota ho farà en castellà, però el pare si ha d'escriure la llista de la compra ho farà en català per així també practicar; en ambdós casos quan parlen per missatgeria ràpida utilitzen la llengua que amb aquella persona parlen normalment i si és un desconegut que s'hi adreça en castellà li contestaran en castellà i si s'hi adreça en català li contestaran en català,

tot i que si aquesta situació es produeix dins de l'escola, encara que el desconegut parli en castellà, normalment la mare tendeix a contestar en català.

2.3. Entrevista 3

Aquesta entrevista es va fer dia 1 de maig a les 15:30h. al domicili dels entrevistats, a Sineu. A més, durant l'entrevista, a part dels entrevistats i jo, hi havia el fill 3 que va estar tot el temps amb nosaltres. La durada total va ser d'01:16:56h.

La família entrevistada està formada pel corresponent matrimoni i tres fills: dos nins, un de sis anys i l'altre de quasi cinc anys, i una nina d'un any i cinc mesos. Es tracta d'una família que sempre ha viscut a Sineu i que, per ara, no té intenció de traslladar-se.

El pare de la família és d'origen castellanoparlant, perquè la mare, malgrat haver vingut a Mallorca quan tenia cinc anys, sempre ha parlat castellà a casa seva, i el pare va arribar a Mallorca quan tenia 18 anys procedent de Sevilla perquè el van destinar a Sineu com a Guàrdia Civil. Per tant, els pares de l'entrevistat, malgrat haver-se conegut a Mallorca, sempre han parlat castellà entre ells i, consegüentment, han transmès el castellà com a llengua materna als dos fills. Ara bé, tot i que l'entrevistat no recorda quan va començar a parlar en català, sí que recorda haver-lo parlat sempre. De fet, al llarg dels anys s'han anat produint canvis dins l'àmbit familiar nuclear, perquè, a diferència de quan eren petits que entre tots sempre parlaven en castellà, actualment entre els dos germans parlen en català i, a més, ambdós també parlen en català als seus pares, encara que el pare els respon sempre en castellà i la mare de vegades els contesta en castellà i de vegades en català, llengua que sap parlar perfectament perquè ella, a diferència del seu marit, des dels 5 anys viu a Sineu, tot i que l'entrevistat reconeix que amb els anys que el seu pare és a Sineu també l'hauria pogut

aprendre i si no ho ha fet ha estat perquè no ha volgut. Ara bé, aquest canvi de llengua dins l'àmbit familiar tampoc no sap dir des de quan es va produir. Amb la resta de família –que només són les dues germanes de la mare perquè el pare té tots els seus familiars a Sevilla–, com que es van casar amb un catalanoparlant, sempre que estan reunits en família parlen en català. Amb l'única persona que tots els familiars es dirigeixen en castellà és amb la padrina de l'entrevistat –la mare de la seva mare–, perquè, malgrat els anys que fa que també viu a Sineu, de sempre ha dit que no entén el català i per respecte i també perquè és una persona major sempre li han parlat en castellà. Aquest és l'únic cas en què l'entrevistat mai vacil·la en l'ús de la llengua. Per altra banda, com que sempre ha anat a l'escola de Sineu, els amics que té d'infància són sineuers i amb ells sempre ha parlat en català, excepte amb els nins que hi havia provinents de la península amb els quals recorda que parlava en castellà, tot i que amb tots ells també ha fet el canvi i actualment parlen en català. Fora de l'àmbit escolar, anava a futbol i a futbol sala, on la llengua vehicular era el català, però recorda que hi havia uns quants nins que venien de Palma i amb ells de vegades parlava en castellà i de vegades en català. Després va anar a l'institut d'Inca, on va seguir la mateixa tendència que fins ara, i actualment va al CESAG on estudia magisteri. En aquest cas ja ha fet un petit canvi que no havia fet abans ni a l'escola de Sineu ni a l'institut d'Inca i és que s'ha acostumat a parlar en català als companys de carrera, malgrat aquests parlin sempre en castellà, perquè sap que l'entenen i, per tant, no troba la necessitat que ell hagi de canviar de llengua. De fet, amb els companys amb qui més es fa tots parlen català i, a més, remarca que gent que parli únicament en castellà n'hi ha pocs. Quant als professors que ha tengut almanco fins ara, sempre li han parlat en català, excepte una professora que és sud-americana que parla en castellà i els va demanar si li podien parlar, fer els treballs, les exposicions i l'examen en castellà perquè hi ha moltes coses que en català encara no entén i per a no tenir dificultats a l'hora d'avaluar-los.

Per altra banda, la mare és d'origen catalanoparlant. Els seus pares van néixer a Sineu i van tenir quatre fills. La llengua familiar sempre ha estat el català i, per tant, va ser la llengua que tant l'entrevistada com els seus germans van rebre com a L1. Amb la resta de la família tampoc hi ha hagut cap canvi i sempre han parlat en català. De petita va anar a l'escola de Sineu i amb tothom sempre parlava en català, tant amb els altres sineuers com amb els nouvinguts que eren d'origen castellanoparlant. Fora de l'àmbit escolar, anava a bàsquet i a l'esplai, on la gent que hi anava eren els mateixos que a l'escola i, per tant, seguia la mateixa tendència. Després va anar a l'institut d'Inca i, finalment, a la Universitat de les Illes Balears on va cursar la Diplomatura d'Infermeria. Posteriorment també va fer la Llicenciatura

d'Antropologia i, actualment, està fent el Màster de Formació de Professors en què la llengua que domina és el català i els professors, en general, també expliquen en català.

Pel que fa a l'àmbit laboral, el pare està estudiant magisteri, com ja hem comentat anteriorment, i no té cap feina remunerada. La mare, per altra banda, fa feina a l'Hospital Comarcal d'Inca, on la llengua vehicular, en general, és el català. De fet, remarca que hi ha poca gent que no el parli, i els que no el parlen són els que provenen de la Península que han tret plaça aquí, tot i que tots ells entenen el català perquè en el moment en què van entrar s'exigia un cert nivell en aquesta llengua. De fet, l'entrevistada té companyes que no són d'aquí i que parlen en castellà però entenen el català. En aquests casos els parla en català i elles contesten en castellà, excepte en un cas perquè es tracta d'una treballadora que quan va començar a fer feina amb ella feia poc que havia arribat i encara no entenia molt bé el català, per la qual cosa l'entrevistada va començar a parlar en castellà i des d'aleshores no ha canviat:

«M: això me passa domés amb una que que que: (.) que me sembla que no m'ha d'entendre (..) i jo heu veig que m'entén i amb ella sempre li xerr es castellà i amb ses altres (.) que siguin castellanoparlants (.) poren xerrar es castellà i jo els hi xerr es català»

En canvi, la supervisora és castellanoparlant però amb els treballadors parla en català. A més, també l'entrevistada sempre escriu els informes en català i per fer-ho mai li han posat cap problema ni cap queixa. Una tema diferent és el dels pacients. En aquests casos, l'entrevistada fa més canvis de llengua:

«M: amb sos pacients (..) si: són castellanoparlants no me'n don conte (.) i ja gir s'idioma i lis xerr es castellà i a vegades sé que m'entenen (.) perquè sempre jo els ho dic: (.) “¿Enteneu es català?” sa meva idea sempre és xerrar es català però inconscientment moltes vegades ja gir es castellà [...] jo no sé si és perquè pareix que m'han d'entendre més (.) a sa feina me me sembla que a vegades he ha coses que o no: sí (.) o no m'han d'entendre més o per qüestió d'educació que pareix que si els a xerres un altre: un altre idioma no te: que tu els a podries xerrar es seu idioma i com a que: no els ho vols xerrar i: (...) per aquets dos motius.»

A part de la feina, hi ha una persona més amb qui parla en castellà: l'àvia del marit, perquè encara que creu que algunes coses les entendria, per respecte i per edat li parla sempre en castellà. Ara bé, l'entrevistada remarca que, per sobre de qualsevol cosa, el respecte l'haurien de tenir els que vénen de fora pels qui estan aquí.

Quant a les amistats que tenen actualment, distingeixen tres grups: el format per les amigues de sempre de la part de la mare juntament amb els respectius marits, el format pels pares que han coincidit a partir dels fills, i el format per un conjunt de parelles de quan anaven

a ball de saló. La llengua que domina en tots aquests grups és el català. De fet, aquesta parella entrevistada coincideix en tots els grups d'amics amb la parella de l'entrevista 1, i, a diferència de l'entrevista 1, amb la parella castellanoparlant que hi ha al grup de ball de saló sempre parlen en català.

Respecte al poble, també pensen que la llengua que s'hi sent més és el català, tot i que troben que ha canviat en el sentit que hi ha molta més gent de fora. Això ha fet que la familiaritat entre els veïns s'hagi anat perdent, sobretot en les zones on s'han fet noves edificacions, i que s'hagi anat perdent l'essència de poblet on tothom coneix tothom. No obstant això el pare remarca que la llengua que domina és el català perquè, pel que veu, la majoria de gent que ha vingut a viure a Sineu són catalanoparlants provinents d'altres pobles o, en tot cas, gent que s'ha adaptat i ha adoptat la llengua del poble. Per tant, la perceben com una situació que és completament oposada a la de Palma:

«M: a un poble (.) visquent a Sineu jo pens que si vols estar ben integrat i: més si ets jove i heu pots fe:r jo trob que has de xerrar es català és (..) lo seu (...) es castellà (.) vas a Palma (.) i si no xerres es castellà (..) a segons a von (.) pareix que no t'han d'entendre (.) colque estona segons a von vas pareix que no ets ni a Mallorca si no si no: si escoltes una estona lo que se xerra».

A més, entre ells sempre han parlat en català i el pare reconeix que la mare li ha fet veure molts d'aspectes referent a la llengua i la cultura, com podem observar a continuació:

«M: mira quan començarem jo era molt catalana radical mo:lt i en Joan era *Juan Francisco* @ i: ara en [en Joan és...]

P: [però jo no] era: (...) no era radical ni...

M: no: però jo que sé jo som sa primera que jo trob que si estàs a un puesto i tu te sents d'aquí lo que antes xerràvem (.) jo pens que hem de cuidar es nostros es nostros elements culturals no s'han de perdre [...] i el arrel de lo que jo li contava històricament i qual tal i qual i de tot lo que jo li anava contant (..) el se va arribar a canviar es nom i s'ha normalitzat i és Joan Francesc (.) ¿saps? que [jo trob que això...]

P: [ella m'ha fet veure molt es tema des català i...]

M: ...¿saps? pens que u es desconeixement (.) fa un desinterès i te penses que tot és una qüestió política i que no heu és ¿saps? és una qüestió de conèixer què ha passat ets elements culturals que han intervingut per què hem anat perdigue:nt (.) ¿saps? i a partir d'aquí si tu hu entens ((@)que és lo que jo vaig intentar fer amb ell) entendre conèixer lo que no saps per què (..) i des- i després ja prens una noció tenguent tots ets- conèixer tot lo que he de sebre pues ja prenc ses meves de- determinacions ¿saps? i ja veus i el se va canviar es nom i: després en moltes coses te diré (.) que ell xerra més bé es català o dirà

menos barbarisme ara veus ara jo diré *menos* el (.) jo que sé amb sos nins o: [“He canviat es bolquer he: no sé: que]...”

P: [an es nins els corregesc moltíssim...]

M: ...el ja introdueix moltes paraules jo te diré *paquete* normalment a no ser que heu vulgui dir bé i jo pensaré “Bé no he de dir bolquer” però moltes vegades segons amb a q- a von me sent com a: violenta dir un *paquete* (.) oh dir un bolquer perquè pareix que vols ¿saps? ara el no el intenta dir ses cose:s “Es xumet es no sé que:” [¿saps? (..) el sempre an es nins: “No (.) és d’acord”...]

P: [Vale: perquè clar és normal que es nins sempre diven vale i els dic: “No no no és d’acord”]

M: ...i els ja són es primers que si te senten a tu que dius vale te diran “No (.) és d’acord” perquè els ho ha dit (.) després veig que el s’ha (.) impregnat més de: ¿saps?»

Mitjançant aquest fragment ja es veu també quina va ser la llengua que van transmetre als fills com a L1, a més, remarquen que quan eren petits no els parlaven el llenguatge anomenat infantil, això és usant diminutius, paraules en castellà, etc. Ara bé, en relació amb el fragment acabat de citar, quan els fills van néixer es van plantejar canviar-los els llinatges i primer posar el de la mare i després el del pare:

«M: jo inclús es llinatges es llinatges jo: hauria posat es meu llinatge primer perquè és un llinatge (.) d’aquí i es seu és un llinatge de fora (.) que no heu descart que amb sos anys sigui iniciativa des nins [que posin]

P: [Jo també eu ‘gués fet, ¿eh?] [...] els haguéssem posat primer Picornell (.) que Fernández¹¹ (.) si (.) únicament no heu hem fet (.) perquè jo tampoc no vu:i...

M: perquè sa mare i son pare no s’enfadassen [no vessen...]

P: [perquè no se sentin malament] ¿m’entens? tampoc no vui que no vui tenir cap conflicte ni res pe:r (..) i clar quan estan en es meu lloc bfff.

M: però era una determinació que la teníem ferma jo sempre eu ‘gués fet (.) sempre eu...

P: que no eu arribam a descartar (.) únicament no heu feim (.) perquè no vui que mun pare i mu mare se molestin»

A més, des de petits van a l’escola de Sineu, perquè és l’escola del poble, perquè és pública i perquè el tipus d’educació que s’ofereix en aquesta escola és el tipus d’educació que ells volen per als seus fills. En general els nins que van en aquesta escola són catalanoparlants, tot i que el pare creu que el fill 1 parla en castellà amb un nin de família castellanoparlant, ja que algun pic li ha sentit parlar-hi. Després, el curs del fill 2 (4 anys) està

¹¹ Els llinatges són inventats per a mantenir el compromís de confidencialitat.

repartit en dues classes: a la classe del seu fill quasi tots els pares dels nins són catalanoparlants –només hi ha dos nouvinguts: una xina i una índia–, en canvi, en l'altra classe hi ha un percentatge més gran de gent nouvinguda i assenyalen que els pares d'aquests nouvinguts, en general, no se solen relacionar. Finalment, en la classe del fill 1 la gran majoria també són catalanoparlants. Com a activitats extraescolars, el fill 2 és l'únic que fa alguna activitat. Va a futbol a Sineu i la llengua de comunicació dins aquest àmbit és el català. Durant les vacances d'estiu, el mes de juliol, tant el fill 1 com el fill 2 van a l'escola d'estiu on la llengua vehicular també és el català. A part, també van al parc o també a la piscina i la llengua que s'hi sent més també és el català. De fet, amb els únics que parlen castellà és amb els pares del pare, tot i que remarquen que això ha estat per iniciativa pròpia i que ells mai els han dit com els havien de parlar. No obstant això, l'avi amb els néts, sí que intenta parlar en català:

«P: Mun pare és curiós perquè mun pare mai ha xerrat es mallorquí (.) a noltros an es seus fills mai mos ha xerrat es mallorquí i d'ençà que té es néts (..) no xerra es mallorquí perquè no en sap (.) però sí que: l'intent- @ #riu perquè el fill 3 fa intent de parlar# el xerra: el mescla: i enxamporrat perquè vol xerr- els a vol xerrar es mallorquí (.) però com que no en sap (..) però sí que fa aquest intent ¿no?».

La mare també destaca que quan juguen de vegades també parlen en castellà i, tot i que incloguin catalanismes, parlen en fluïdesa:

«M: jo heu veig que els a vegades juguen i juguen: (.) determinats jocs els xerren es castellà com si fos [...] perquè igual que se disfrassen ¿saps? per els és com un:

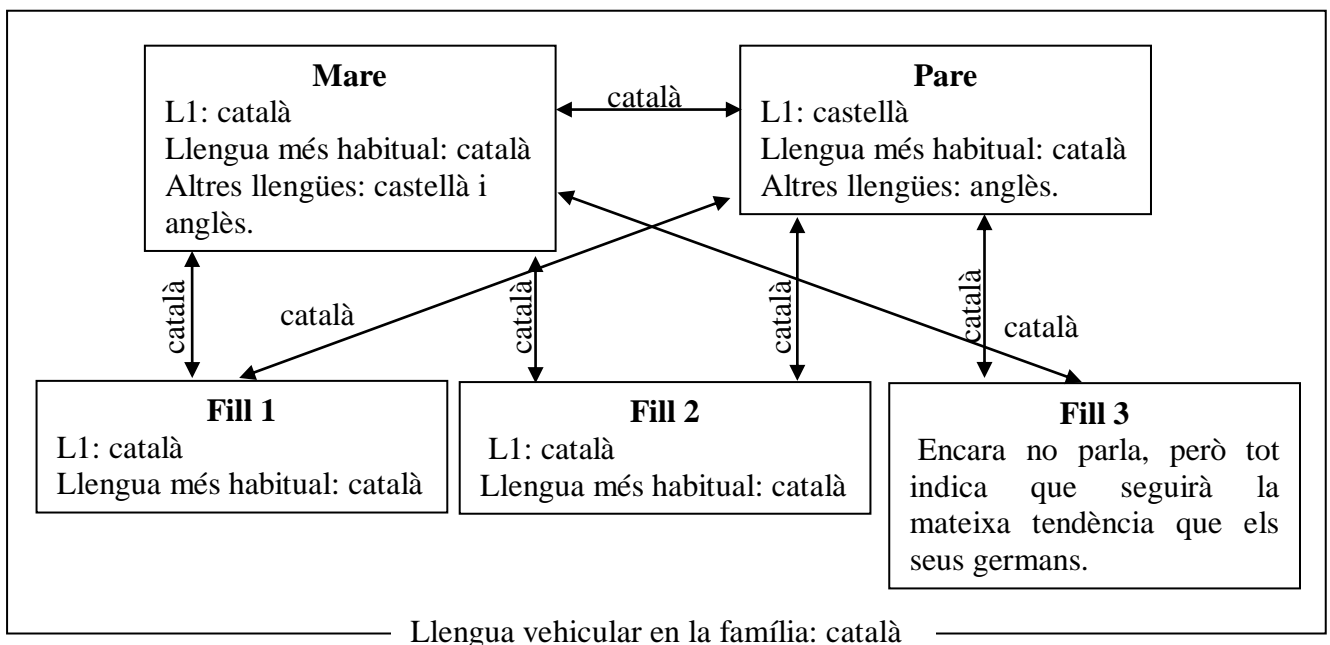
P: mem a eis per exemple les 'grada molt disfrassar-se de súper hero:is o: cavalle:s ¿què passa? (..) crec e: crec (.) que tot això heu coneixen per sa pes dibuixos perquè heu han vist per sa televisió ¿i què passa? que si per exemple han mirat n'Spiderma:n (.) clar ¿com xerra n'Spiderman per sa televisió? en castellà (.) i després els se posen a jugar i: "*Tu me tienes que encalzar*" i no sé què i: (...) deuen xerrar així com xerren a sa televisió perquè els se senten n'Spiderman (..) i jo crec que ve per això».

En definitiva, ambdós pares creuen que la llengua que parlen més còmodament els fills és el català i, de fet, pensen que serà la llengua que usaran en el futur. A més, aquesta també és la llengua que ambdós parlen més còmodament i, de fet, el pare reconeix que ha perdut molta pràctica parlant en castellà. Ambdós escriuen totes les notes i missatges en català i, a més, si han de demanar alguna cosa a un desconegut ho fan primer en català. En canvi, si és el desconegut el primer que es dirigeix a ells i ho fa en castellà, la mare demana si entén el català i si l'entén no canvia de llengua, en canvi, el pare sempre sol respondre en català i si

després li demana que parli en castellà, no té cap problema per canviar de llengua, tot i que mai s'ha trobat cap cas que el desconegut hagi reaccionat malament perquè la seva primera opció hagi estat el català. Per això el pare pensa que, encara que per viure a Mallorca són necessàries les dues llengües, qualsevol persona que viu aquí hauria de, com a mínim, entendre el català, independentment de si després el parla o no, perquè no s'ha d'obligar l'altra persona a canviar de llengua i parlar en castellà, simplement pel fet que aquella persona no el vulgui parlar o no el vulgui entendre. La mare hi afegeix la necessitat de saber anglès, i posa com a exemple situacions que es troba a la feina:

«M: i després s'anglès jo veig que de cada pic és més necessari jo veig molt de pacients també que tenim estrangers que si: (.) i els no xerren (..) ni es català ni es castellà i n'hi ha que vivin aquí fa anys [...] n'hi ha molts que és perquè jo veig que: els mateixos se relacionen amb gent des seu país o domés vénen a temporades tenen casa aquí tenen casa a s'estranger i vénen u:n (.) dos mesos aquí me'n vaig mig any ¿saps? és més gent jubilada (.) i a lo millor també per s'edat ja no: fan s'esforç d'aprendre un altre idioma tot això és gent més major (...) i: i: ets tu que t'adaptes a eis i per qüestió també si pots clar igual que a un castellanoparlant si no m'entén li xerraré es castellà a eis si puc les xerraré s'anglès».

Ara bé, ambdós pensen que saber la llengua pròpia del territori ajuda a sentir-se integrat, independentment que se sentin, o no, d'aquell territori. No obstant això, difereixen en el fet que la mare creu que el sentiment de pertinença a un lloc no es vincula amb la llengua, en canvi, el pare creu que sense saber la llengua, un no es pot sentir del territori corresponent.

2.4. Entrevista 4

Aquesta entrevista es va fer dia 1 de maig a les 18:00h. al domicili dels entrevistats, a Sineu. A més, durant l'entrevista, a part dels entrevistats i jo, hi havia el fill 1 que va estar tot el temps amb nosaltres. La durada total va ser d'01:15:26h.

La família entrevistada està formada pel corresponent matrimoni i una filla que té tres anys. Es tracta d'una família que sempre ha viscut a Sineu i que, per ara, no té intenció de traslladar-se.

El pare de la família va néixer a Sevilla i va arribar a Mallorca quan tenia set anys, bàsicament per qüestions laborals del seu pare, el qual fa feina dins el sector de la construcció. Va anar a viure a Alaró amb els seus pares i un germà que té més petit i, de sempre, la llengua familiar ha estat el castellà. Un cop que va arribar aquí, es va incorporar a l'escola a la meitat del curs –sent l'únic nouvingut que hi havia dins la seva classe–, es va adaptar molt bé i amb els pocs mesos que quedaven d'escola ja va aprovar l'assignatura de català i ja va començar a parlar-lo. De fet, no recorda que hagués estat un procés que li hagués costat molt, sinó que ho recorda com un procés que va ser d'una manera completament natural. No obstant això, amb el seu germà, tot i els dos saber el català, han parlat sempre en castellà i mai han fet cap canvi de llengua. Pel que fa als amics d'infància que va fer a l'escola d'Alaró, sempre han parlat en castellà i encara ara continuen parlant-lo, perquè com que quan va arribar a Mallorca no entenia el català, ja van començar a parlar-li en castellà i ja no han fet el canvi. De fet, l'entrevistat remarca que és amb aquests amics que actualment fa girs lingüístics inconscients, tot i que sempre acaben parlant en castellà. Amb els altres companys de classe, no recorda si li xerraven en català o no, però creu que possiblement sí que hi havia algú amb qui parlava en català. Ara bé, un cop que a través de l'escola va aprendre el català, amb la gent d'altres cursos sí que parlava en aquesta llengua. Després de l'escola va anar a l'institut a Inca. Aleshores, la llengua que usava amb les noves amistats depenia de la llengua materna de l'altra persona, perquè si era catalanoparlant li parlava en català i si era castellanoparlant li parlava en castellà. Després aquesta tendència la seguia en el futbol, ja que amb totes les amistats que feia noves solia parlar sempre en català i amb els seus amics de sempre en castellà, tot i que la llengua que dominava era el català i l'entrenador es dirigia als jugadors en català. En un grup en què hi havia gent amb qui parlava català i amb qui parlava castellà, seguia amb la mateixa tendència, és a dir, dirigint-se a cada un amb la llengua que sempre usava amb aquella persona.

En canvi, la mare és catalanoparlant i tots els seus familiars també ho són, per la qual cosa la llengua familiar sempre ha estat el català. Va néixer a Sineu i és la petita de quatre

germans. Va anar a l'escola de Sineu, després a l'institut d'Inca i després a la universitat, i en els tres casos la llengua vehicular era el català, tot i que a la universitat va notar una mica més de diferència perquè hi havia més gent que parlava en castellà, però amb la gent que es feia més parlaven en català. Com a activitats extraescolars feia bàsquet i anava a l'esplai de Sineu, per tant, eren els mateixos nins que a l'escola i parlaven sempre en català.

Quant a la feina, el pare fa feina com a professor de pàdel a un club de Santa Maria. Com que els caps del club de pàdel són els seus amics de sempre d'Alaró, la llengua de comunicació entre el personal de la feina és el castellà. No obstant això, la llengua que s'hi sent més és el català perquè normalment els clients són catalanoparlants. En aquests casos parla amb ells en català, però si el client és castellanoparlant li parla en castellà. En canvi, la mare és infermera a l'Hospital Comarcal d'Inca i assegura que en la feina és el lloc en què més canvis de llengua fa. Amb la gent catalanoparlant sempre parla en català sense vacil·lar en l'ús de la llengua, però amb les persones castellanoparlants, tot i que sap que entenen el català, de vegades els comença parlant en castellà i després gira la llengua, o a l'inversa. En tot cas, l'entrevistada reconeix que quasi sempre els parla en castellà, que és de fet el que li passa amb el seu cap i amb algunes de les persones que té sota comandament.

«clar és això com que també s'altra: (..) també la la la saps la controles i la domines a vegades també per no imposar (.) a s'altra es canvi (.) que és molt més complicat que es altres s'adaptin a sa nostra m:és per ideologies o per lo que sigui pues acab girant i ja està (..) és més fàcil».

Quant a la parella, es van conèixer perquè el pare jugava a futbol sala a Sineu i, com que es va fer amic d'alguns sineuers, sovint venia per Sineu. Des del moment en què es van conèixer han parlat sempre en català i de llavors ençà no han canviat mai de llengua, fet que corrobora el que deia el pare anteriorment que la llengua de relació amb les noves amistats és el català –de fet, amb tota la gent que ha conegut a Sineu sempre ha parlat en català. D'aquesta manera, ara fa vuit anys que el pare es va traslladar d'Alaró a Sineu, moment en què la parella va decidir anar a viure junts. Aquest canvi de residència no va suposar cap canvi important pel pare perquè es va sentir integrat des del primer moment, a més que ja hi havia molta gent que coneixia dels anys que havia vingut a jugar a futbol sala a Sineu.

Actualment, el grup d'amics amb qui es relacionen més és el format per les amigues de la mare amb les respectives parelles, en què la llengua d'ús és sempre el català. Per altra banda, quan queden amb els amics del pare d'Alaró, la situació, segons la dona, és una mica absurda, perquè entre els amics es parlen en castellà, però després amb ella parlen en català, i

després si ella es dirigeix al pare, ho fa en català. Aleshores, pensa que la situació és absurda perquè podrien parlar tots en català, però el pare reafirma que els costa molt entre ells canviar de llengua, perquè, per molt que ho intenten, acaben canviant al castellà. De fet, això és el que precisament li passa a la mare quan va a casa dels pares d'ell perquè, encara que els parli en castellà, després per dirigir-se al pare ho fa en català, perquè amb ell no li surt parlar en castellà. Finalment, també tenen amics que han fet d'altres àmbits (feina, futbol, pares d'amics de la seva filla) en què la llengua d'ús normalment és el català.

També afirmen que la llengua majoritària al poble és el català. No obstant això, la mare troba que actualment hi ha molta gent nouvinguda, i aquest fet en segons quins aspectes pot enriquir el poble, perquè hi ha gent que s'integra i col·labora per fer la convivència més agradable, però en segons quins aspectes no, perquè, segons ella, es perd l'essència de poble i, a més, també hi ha gent que no s'esforça gens per a integrar-se.

Pel que fa a la filla, la llengua que li van transmetre com a L1 és el català, tot i que no ha estat una decisió consensuada, sinó que s'ha esdevingut de manera espontània. De fet, la filla segueix els mateixos comportaments que els pares, ja que amb tothom parla en català, excepte amb els avis de la part paterna, amb els quals parla en castellà. Aquest fet va sorprendre la mare, perquè va veure que feia el mateix que feien ells, ja que a casa d'aquests avis, per dirigir-se als pares canvia la llengua i els parla en català. Per tant, pensen que això ho fa per imitació i també perquè, com ells, associa cada persona amb una llengua. No obstant això, el pare creu que és a causa d'aquest fet que la nina parla tant el català com el castellà malament, en el sentit que en català diu castellanismes, i en castellà diu catalanismes, com per exemple "Puc *coger* això?", tot i que ells després la corregeixen i ella ho rectifica. Ara bé, la mare creu que, pel que li conta la sogra, sembla que mescla més paraules del català quan parla castellà, que no les paraules que mescla del castellà quan parla en català, a més que es nota molt que la construcció la pensa en català i després l'intenta traduir en castellà. Tot i així, mai s'han plantejat per què li passa, però la mare s'imagina que pot ser perquè no diferencia les dues llengües o mescla les paraules perquè sí. Ara bé, cal recordar que Anna Solé, referent als nins que aprenen més d'una llengua simultàniament, pensa que és inevitable que passin per una fase de barreja, però que tard o d'hora aquesta fase la superaran i tots els manlleus que usin posteriorment ho faran de manera conscient. A més, també els amics d'aquests avis són castellanoparlants i li parlen en castellà, excepte una dona que, tot i ser castellanoparlant, amb ella parla en català. Per altra banda, la nina parla en català al germà del pare, tot i que veu que el pare li parla en castellà. En aquest cas no seguiria el model del pare, però sí el de la mare, ja

que aquesta per parlar amb el seu cunyat sempre parla en català. En ambdós casos el germà de l'entrevistat també els parla en català, tot i que l'entrevistat diu que al seu germà li costa més parlar en aquesta llengua perquè, de fet, ha fet la vida gairebé sempre en castellà. Actualment, tot i que des de fa poc, el germà viu a Palma, encara que segons els entrevistats no influeix tant el lloc on un viu, sinó la gent amb qui es relaciona:

«M: jo crec que més que on vius és amb a qui te relaciones

P: amb a qui és sa gent que te relaciones crec jo que deu esser més perquè: ell no ha estat mai de: de jugar a futbol i tot això es seus amics (.) amics mh:m sempre han xerrat es castellà també i són amics *castellanoparlantes* mallorquins però *castellanoparlantes*

E: ¿es seus amics però d'Alaró? o:

P: sí sí es seus amics d'Alaró [...] per això és segons amb sa gent que te relaciones ¿vale?

M: també sa seva al·lota també és castellanoparlant».

Quant a l'educació, actualment la nina va a l'escoleta de Sineu, on l'ensenyament és en català i ho fan tot en català. Tot i així, la mestra els ha comentat que a l'escoleta hi ha dues nines que són castellanoparlants i s'ha fixat que amb elles la filla parla en castellà, mentre que tots els altres nins de la classe els parlen en català. Davant aquesta situació, als pares els agrada que la nina tenguí iniciativa per parlar-los en castellà i que mostri aquesta capacitat que potser els altres nins de la classe no tenen. No obstant això, la mare confia que quan sigui gran, malgrat saber les dues llengües i malgrat tenir amics castellanoparlants, els parli en català, perquè li agradaria que respectàs i tengués la llengua materna com a pròpia. Per altra banda, cal dir que els pares d'aquestes dues nines no es relacionen gaire i les nines no les veuen fent vida de poble. Finalment, indiquen que el mes de setembre d'aquest any ha de començar infantil i pensen dur-la a l'escola de Sineu perquè ja té amics del poble i també per la seva comoditat.

Durant les vacances escolars, sempre que no poden estar amb ells, la porten amb els avis d'Alaró. Pensen que el fet que passin les vacances amb ells pot fer millorar les seves competències en llengua castellana i, a més, el fet que de petita ja s'hagi relacionat amb les dues llengües pot ajudar-la a tenir més predisposició a l'hora de parlar en castellà que els altres nins de la seva edat, com hem pogut observar anteriorment. Ara bé, la llengua que creuen que parlarà més còmodament quan sigui gran serà el català, de la mateixa manera que també creuen que serà la llengua amb la que es desenvoluparà millor en el futur, sempre i quan segueixi vivint aquí i segueixi la mateixa tendència que els pares, tot i que amb aquest darrer aspecte cal anar més en compte perquè, de fet, els pares no comparteixen la mateixa ideologia, encara que el pare quasi sempre parli en català:

«M: jo (.) som catalani:sta jo defens e:s es català i: (.) totes ses seves connotacions i ell...

P: jo som espanyol @ #tant el pare com la mare riuen#

M: ((@ ell és espanyol) i sí e: sí aquest tema sí que és un po:c

P: però *bueno* val més no discutir d'aquest tema noltros no:

M: no: no arriba:m

E: no arribau a bon port

M i P: no @

P: no arribam tanmateix a: a aclarir re:s ella: ella tanmateix lo seu i jo lo meu o sigui no:

no:

M: no mos entenem amb això»

Conseqüentment, a vegades quan han anat a comprar en algun establiment ella parla en català, i si li contesten en castellà però intueix que l'entenen encara que li diguin que no, ella continua parlant en català fins que ell li diu que giri la llengua perquè costa poc i pensa que per educació ha de canviar. Aquestes situacions s'esdevenen perquè la mare parla més còmodament en català i, com que defensa l'ús d'aquesta llengua, quan s'ha d'adreçar a un desconegut sempre ho fa en català i després, segons la predisposició de l'altra persona, segueix parlant en català o canvia. En canvi, el pare se sent més còmode parlant en castellà, tot i que parla perfectament en català –encara que reconeix que diu molts de barbarismes. Per això, si s'ha d'adreçar a algú ho farà sempre en castellà, tot i que si la iniciativa la té l'altre i li comença parlant en català, li contestarà en català. Aquest fet també es reflecteix amb les notes que escriuen o els missatges que envien, ja que la mare sempre escriu en català, mentre que el pare normalment escriu en castellà, tot i que si és una nota que escriu a la dona o si es dirigeix a la gent amb qui parla en català, la llengua que usa per escriure també és el català. Ara bé, el pare, igual que la mare, pensa que una persona que viu aquí és necessari que sàpiga parlar en català, a més troben que tant el castellà com l'anglès també són importants, aquesta darrera bàsicament perquè proporciona més possibilitats per trobar feina i perquè és la que permet anar arreu del món i que t'entenguin. La necessitat de saber català, en ambdós casos la vinculen al fet que és la llengua pròpia del territori i que, per això, s'ha de saber. Ara bé, divergeixen en la concepció que tenen quant a la llengua respecte al tret identitari i a la integració. Per una banda, la mare creu que llengua i identitat van unides, ja que una persona no es pot sentir d'un territori sense saber la llengua corresponent, i molt menys, segons ella, sentir-se integrada. En canvi, l'home creu que hi ha molta gent que viu a Mallorca, que se sent mallorquina i que no parla català, tot i que creu que aquesta gent no el parla, no perquè no pugui, sinó perquè no vol o no ho troba necessari:

«P: trob que m: per ser mallorquí (..) no has de xerrar es mallorquí (.) trob jo. [...] hi ha: hi ha molta gent que de: d'*antepasados* de gent que: són forasters ¿vale? com jo (.) però els han nascut aquí: (..) i a lo millor per sa mateixa costum de tota sa vida de xerrar es castellà a ca seva: (...) per equis o per i no el volen xerrar perquè no en saben o: perquè no heu volen xerrar directament (...) i no per això ets més mallorquí o menos mallorquí»

De fet, creu que això és el que els ha passat als seus pares:

«P: Mun pare i mu mare fa tant de temps com jo que son aquí (.) i: ni papa (.) no el saben xerrar gens i entendre-lo: (..) alerta (...) o sigui jo heu tro:b que com a que no s'han volgu:t no n'han volgut aprendre vaja [...] no heu han trobat necessari per això supòs que no: no han tengut sa força de voluntat de voler-lo aprendre pes seu conte»

A més, el pare també creu que saber la llengua o el fet d'integrar-se a un lloc són dues coses completament independents i que, de fet, els seus pares sempre parlen en castellà i se senten integrats al poble, tot i que no se senten mallorquins i tampoc no han adoptat els costums mallorquins. De fet, en aquest punt quan parlàvem de llengua i integració, hi va haver una mica de discordança entre la parella, tot i que al final el pare va fer que la mare acabàs dubtant de la seva opinió:

«P: jo crec que és independent (...) jo crec que és independent (..) ¿tu per què fas això?
#referint-se a la mare#

M: @ *hombre*:

E: pots xerrar també no no:

P: jo crec que és independent

M: perquè quan vas a un lloc has de respectar ses costums

P: no no no no quan vas a un lloc no (.) esteim xerrant de gent nascuda aquí que per xerrar-lo o per no xerrar-lo és mallorquina igual

M: així més que més (.) has de respec- has de respecta:r...

P: però no esteim xerrant de respectar (...) no xerram de respecte ¿o si? #la mare riu#

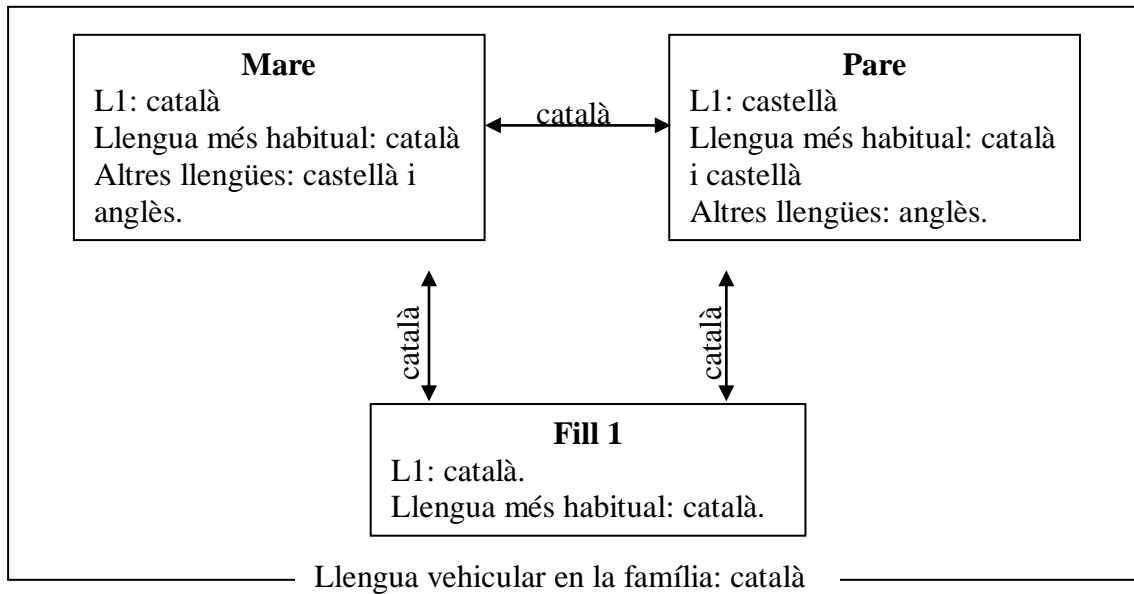
E: no (.) xerram de de: des fet identitari de que (..) i sa meva pregunta ha estat a veure mem si es fet de xerrar-lo o no xerrar-lo pot ajudar una persona a integrar-se més o manco

P: jo: jo trob que és independent però *bueno* (..) s'hora de s'integració:

E: ¿tu creus que si no l'haguessis xerrat t'haguessis integrat igual?

P: jo crec que sí jo crec que sí (.) jo personalment sí personalment sí [...]

M: sí sí que és vera que a lo millor t'hauries integrat igual (.) si no haguessis xerrat es: sí».

2.5. Entrevista 5

Aquesta entrevista es va fer dia 5 de maig a les 18:00h. al domicili dels entrevistats, a Sineu. A més, durant l'entrevista, a part dels entrevistats i jo, hi havia el fill 1 que va estar tot el temps amb nosaltres. La durada total va ser d'01:15:26h.

La família entrevistada està formada pel corresponent matrimoni i dos fills: un nin de deu anys i una nina de set anys. Es tracta d'una parella que ha viscut a diversos llocs des que van anar a viure junts. Al principi van viure a Saragossa durant quatre o cinc anys, després es van traslladar a Navarra on van viure quatre anys més i hi van tenir el primer fill, finalment l'any 2006, quan el fill 1 tenia un any i mig, es van traslladar a Mallorca i van anar a viure a Lloseta, on van tenir el fill 2. No feia tres anys que vivien a Lloseta quan es van traslladar a Sineu (l'any 2009) i, per ara, no tenen present traslladar-se perquè pensen que els nins necessiten un poc d'estabilitat, però tampoc descarten de cara a un futur canviar el lloc de residència.

Per una banda, el pare va néixer a Getxo, un poble de Biscaia i té quatre germanes més. Tot i que la seva llengua materna és el castellà, la mare els va intentar transmetre l'euskera i, a més, des dels tres anys van anar a la ikastola. A casa, els primers anys parlaven més euskera amb la mare, però a mesura que es van anar fent grans parlaven més en castellà entre altres coses perquè el seu pare no sabia euskera, tot i que els pares d'aquest sí que el sabien però no li van transmetre. D'aquesta manera, l'euskera va anar quedant reduït a l'àmbit acadèmic, ja que en tota la resta d'àmbits, la llengua vehicular era el castellà. No obstant això, amb els companys de la ikastola majoritàriament també parlaven en castellà, i no va ser fins

que va anar a l'institut que va agafar una mica més de consciència lingüística i va començar a parlar més en eusquera, sobretot a partir dels 17 anys. Després va anar a la universitat de Saragossa i, encara que es relacionava amb gent de procedència diversa en què la llengua de relació era el castellà, la comunitat basca també era molt nombrosa i amb ells parlava en eusquera. Contradictòriament a l'augment en l'ús de l'eusquera, amb la mare ja no van tornar a parlar en aquesta llengua, tot i que amb les germanes sí, sobretot actualment perquè tenen fills. Quant a les activitats extraescolars, va anar a *Euskal dantzak* –el ball tradicional del País Basc–, des dels sis anys fins passats els vint. En aquesta activitat tant parlava en eusquera com en castellà, perquè amb els monitors solia ser més en eusquera i amb els companys en castellà, tot i que hi havia dos companys que a casa seva parlaven eusquera i amb ells es relacionava en aquesta llengua. A part del ball, qualsevol tipus d'esport o altra activitat que podia haver fet, si era fora de la ikastola, era en castellà.

Per altra banda, la mare va néixer a Palma i té una germana més. Els seus pares són catalanoparlants i, de fet, la mare és de Sineu. La llengua vehicular a casa sempre ha estat el català, en part perquè els seus pares els costa molt parlar en castellà. No obstant això, van rebre tota l'educació en castellà, perquè van anar a l'escola Madre Alberta i només dedicaven dues hores setmanals a l'assignatura de llengua catalana. El motiu que va donar l'entrevistada davant el fet que, sent de família catalanoparlant, hagués anat a una escola en què l'ensenyament era en castellà és el següent:

«M: perquè e: mun pare i mu mare tenien aquei- en aquei temps aqueia idea de que e: es xerrar mallorquí era com a de pagesos (.) era de de de menos ¿no? havies de: xerrar es castellà (.) era un prestigi ¿no? xerrar bé es castellà (.) era de gent culta de gent tal»

Aleshores, a l'escola sempre parlava en castellà amb tothom, excepte amb la seva millor amiga perquè, tot i que també ella anava a Madre Alberta, era de família catalanoparlant i entre elles sempre parlaven en català, fins i tot quan estaven en grup. Totes les activitats extraescolars que feia, com que eren a l'escola, també es feien en castellà. De fet, l'entrevistada recorda que el darrer any que va fer allà, en el centre hi va haver una votació en què es demanava als pares si volien que l'educació es fes usant el català com a llengua vehicular, però va sortir que la llengua vehicular seguís sent el castellà. Fora de l'escola, seguia la mateixa tendència que al centre educatiu i anàs on anàs sempre parlava en castellà, de la mateixa manera que era la llengua que utilitzava quan coneixia gent nova. Després de Madre Alberta, va anar a fer COU a Saragossa per poder tenir més possibilitats d'entrar a la universitat d'allà i fer la carrera de Dret. Ho va aconseguir i la llengua de relació

majoritàriament era el castellà, perquè hi havia gent procedent de molts llocs. No obstant això, va ser a Saragossa quan va començar a obrir els ulls, a prendre més consciència lingüística, a formar la seva ideologia i la seva manera de veure el món, i a qüestionar aspectes que vénen de la família, com per exemple la concepció que tenien de la llengua catalana. A més, el fet que a la universitat conegués gent de la comunitat basca i veure com aquests tenien una situació semblant a la nostra, va ser una cosa que la va ajudar molt a entendre la situació i a fer el canvi ideològic. Conseqüentment, amb la gent que va conèixer a la universitat procedents de territoris catalanoparlants parlava sempre en català, sense vacil·lar en l'ús de la llengua. Tot i així, l'entrevistada creu que és en castellà la llengua amb la qual parla amb més facilitat, però l'educació que va rebre des de petita li ha creat un buit en la llengua catalana, que d'alguna manera vol intentar omplir:

«M: es tema de ses emocions (..) les puc expressar millor tal vegada en català (...) però e: ja: e:s temes més e: jurídics o mé:s jo que sé mé:s professionals m'he de relacionar en castellà (...) mil voltes i això me sap molt de greu clar ara m'he apuntat en es club de lectura d'aquí de Sineu i jo vull tots es llibres en català @ perquè dic jo he d'agafar ara carrerilla perquè: (...) tenc sa sensació que he perdut molt es temps ¿no? i que: tenc u:n deute amb sa meva llengo».

És interessant el fet que digui que parla amb més fluïdesa en castellà però que en canvi les emocions i les coses més sentimentals li vagi millor expressar-les en català. Al cap i a la fi això és perquè la seva llengua d'identificació sempre ha estat el català i demostra com en general les persones, per moltes llengües que dominin, a l'hora d'expressar els sentiments que portam més endins amb la llengua amb la qual pensam és amb la que ens han criat i hem crescut dins la família.

Pel que fa a l'àmbit laboral, el pare actualment està a l'atur, tot i que quan va arribar a Mallorca durant molts d'anys ha fet feina de manescal de camp. Aleshores, la llengua vehicular sempre era el català, tant amb els ramaders o pagesos, com amb totes les empreses públiques amb les quals tractaven. Cal tenir present, però, que abans de venir a viure a Mallorca el pare ja entenia alguna cosa perquè la mare parlava al fill en català i, a més, anteriorment quan vivien a fora i venien a Mallorca a passar un període de vacances, a casa de la mare sempre es parlava en català. Tot i així va ser per la feina al camp que, sense haver anat a cursos de català, va començar a parlar-lo, tot i que indica que al principi li va costar molt. Els pagesos al principi com que veien que li costava canviaven de llengua i li parlaven en castellà, fet que el pare remarca que li molestava una mica:

«P: te fan sentir ¿no? com a que no:

M: que no heu fas bé ¿no?

P: sí: sí: sí: però *bueno* te trobes de to:t te trobes gent també que no vo:l no vol parlar en castellà i: (.) i que encara que tu: *bueno* jo no m'ha passat que: jo els hagi demanat parlar en castellà ¿no? però: sí és vera que: no és que me molestés però *bueno* (..) quan me trobava una persona que jo intentant parlant català, me parlava en *castellano* (..) sí *bueno* me sabia: me sabia un poc greu».

A Lloseta, de fet, va fer uns mesos de curs de català, després es va treure el nivell B2 a un curs de Vilafranca i, finalment, a través de l'Escola Oficial d'Idiomes (EOI) es va treure el C1. La finalitat en aquest darrer cas era obtenir el nivell que es demana per a poder fer classes a l'institut. D'aquesta manera, actualment està cercant feina com a docent i, per exemple, tots els missatges que envia així com també el CV és en català. Ara bé, la dificultat que té el pare per parlar en català és que, com que s'assembla tant al castellà, moltes vegades agafa una paraula del castellà i la catalanitza.

En canvi, la mare no va arribar a acabar la carrera de Dret. Ho va deixar al tercer curs quan van anar a viure a Navarra i ara que ja ha tengut els fills, l'està acabant. Ara bé, actualment fa feina a l'empresa familiar: una agència de viatges d'excursions marítimes. En aquest cas, amb la seva germana parla en català, però amb els altres treballadors que tenen depèn d'on siguin que els parla en català o en castellà. Les llengües que parla més, però, són el castellà i l'anglès, i assenyala que per telèfon sempre parla en castellà, tot i que quan s'adona que per l'accent l'altra persona és catalana, canvia del castellà al català. En aquest cas, el pare va posar un exemple d'una situació que li va parèixer ridícula i que mostra una actitud contrària a la que té la mare quan parla per telèfon:

«P: me sembla fins i tot ridícul ¿no? l'altra vegada a Palma vaig entrar a una farmàcia i va entrar un homo (..) que clar per l'accent es coneix moltes vegades ¿no? i tenia un accent mallorquí molt fort i sa que: estava li estava atenent igual tots dos parlaven en castellà estaven parlant en castellà amb un accent mallorquí súper marcat i dic això és ridícul ¿no? com és que no: (.) quan s'estan adonant que són mallorquins ¿com és que no xerren? llavors tot el *rato* conversant en castellà».

Canviant d'àmbit, referent a la socialització de la parella i a les amistats, entre ells dos sempre han parlat en castellà perquè es van conèixer a Saragossa i va ser la llengua que van usar des del primer moment. No obstant això, quan ja s'havien traslladat a Sineu, van decidir que entre ells parlarien en català, canvi que els ha costat molt, tot i que remarquen que alguna vegada inconscientment canvien la llengua i parlen en castellà. Aquest fet és a causa que amb els fills sempre parlen en català i que aquests quan vénen de l'escola els demanen coses en

aquesta llengua. De fet, quan va néixer el fill 1 vivien a Navarra i el pare li parlava en eusquera i la mare en català. Durant aquest període el pare es va començar a interessar per aprendre català i li va demanar a la mare que li parlés en aquesta llengua, però tanmateix no li sortia i sempre parlaven en castellà. La dona, per la seva part, també va tenir interès per aprendre basc i, de fet, a la universitat ja s'havia apuntat en alguns cursos. No obstant això, ho ha trobat sempre molt difícil i no ha aconseguit parlar mai en basc, encara que és capaç d'entendre més o menys una conversa quotidiana. A més, vincula el fet que si no ho ha aconseguit ha estat perquè li ha faltat voluntat, ja que per exemple per viure aquí no ha tengut la necessitat. En canvi, el pare si ha aconseguit parlar en català ha estat gràcies a la seva voluntat de voler-ho fer, perquè és l'idioma que ha trobat al carrer, és la llengua de la família de la mare i també perquè és la llengua que parlen els seus fills i li feia ganes poder-se comunicar amb ells en aquesta llengua.

Quant a les amistats, amb les que van fer a Saragossa i a Navarra es comunicaven en castellà. Un cop van arribar a Mallorca, han trobat diferències entre viure a Lloseta i viure a Sineu, perquè troben que a Lloseta hi ha molta més gent de procedència castellanoparlant que ha seguit parlant en castellà que a Sineu. D'aquesta manera, a Lloseta no empraven tant el català com a Sineu perquè els amics que van fer allà eren parelles castellanoparlants amb les quals parlaven en castellà. En canvi, amb les amistats que han fet a Sineu parlen en català, tot i que el pare assenyala que hi pot haver alguna excepció, tot i que no n'hi surt cap per poder posar d'exemple. Per altra banda, amb els amics que tenen de Palma, el pare quan va arribar va començar a parlar-los en castellà, però així com va anar aprenent català, intentava parlar amb ells en català, tot i que a ells els costava més parlar-li en català. A dia d'avui no ho ha aconseguit del tot, perquè com que ells sempre li parlen en castellà, encara que ell intenta parlar-los en català, moltes vegades no ho aconsegueix i els parla en castellà. Seguint amb les diferències que han trobat depenent del lloc on han viscut, no només fan referència a les diferències lingüístiques, sinó també diferències ideològiques:

«M: sobretot per trobar a gent amb sa que puguis compartir punts de vista (.) ¿no? e: (...)

igual sa gent des Pla: és que no s'ha mogut des Pla: ¿no? té: li falta visió del món ¿no? i: i li li costa comprendre coses que a lo millor no:ltros hem viscut o: veim més norma:l @

P: bàsicament (.) el que jo he viscut per exemple al País Basc a Bilbao en es primers es darrers anys d'institu:t primers d'universita:t i després a sa universitat a Saragossa també han estat anys mogu:ts políticament...

M: hei havia molta militànci política

P: ...conflictius ¿no? a nivell estudiantil com a nivell obrer també i a nivell nacional també: i en canvi aquí hem trobat la calma ¿no? XXX #la mare riu# com si aquí no hagués passat gaire cosa ¿no? i fal- trobam que falta un poc de consciència un poc de aquest- aquesta història ¿no? de: de moviment

M: de moviment sí (..) de consciència social i: política».

Pel que fa a la transmissió lingüística, anteriorment hem fet referència al fet que al fill 1 el pare li va transmetre l'eusquera i la mare el català. En qualsevol cas, no va ser un aspecte que haguessin parlat ni decidit, sinó que ho van fer com els va sortir en aquell moment. En canvi, el fill 2 ja va néixer a Lloseta i la llengua que li han transmès ha estat el català. En aquest cas cal indicar que el pare, una vegada que ja eren a Mallorca, va començar a parlar més freqüentment als fills en català que en eusquera, i que actualment només parla la seva llengua quan hi pensa i s'ho proposa. Per tant, el fill 2 té més mancances en eusquera que el fill 1, i això es reflecteix en el fet que el fill 1 a vegades llegeix en eusquera i quan el pare li parla en eusquera de vegades també li contesta en aquesta llengua –tot i que majoritàriament ho fa en català–, i en canvi el fill 2 no parla mai en eusquera i sempre que el pare els diu alguna cosa en aquesta llengua, ella contesta en català. No obstant això, el pare afirma que si haguessin quedat a viure a Navarra els seus fills haguessin après l'eusquera perquè a l'escola els haguessin ensenyat aquesta llengua i ell probablement els parlaria també en eusquera.

Amb la resta de família, els fills utilitzen el català o el castellà depenent del familiar. Per una banda, de la part de la mare els parlen en català, excepte els cosins, ja que amb aquests parlen en català i en castellà. Això és perquè la germana de l'entrevistada, tot i ser catalanoparlant i casar-se amb un altre catalanoparlant, viu a Palma i amb el marit i els fills parla en castellà. Segons l'entrevistada, el motiu d'abandonament de la llengua catalana dins l'àmbit familiar nuclear no és més que per qüestions polítiques i pel prejudici que el català és una llengua de poble. Per tant, el que passa quan els cosins estan junts és que els fills de la germana de l'entrevistada sempre parlen en castellà i els fills de l'entrevistada, com que saben les dues llengües, també els parlen en castellà, encara que de vegades fan canvis de llengua cap al català. De fet, el pare remarca que va haver de ser ell qui va haver-los de dir que podien parlar amb els seus cosins en català sense cap problema. Per altra banda, amb la família del pare els fills s'hi relacionen en castellà perquè no tenen recursos per poder-hi relacionar en eusquera, tot i que de vegades tant la mare com les germanes de l'entrevistat de vegades els parlen en eusquera a propòsit però els fills els contesten en castellà.

Pel que fa a l'educació, els fills estan cursant quart de primària i segon de primària respectivament a l'escola de Sineu. No s'havien plantejat portar-los a una altra escola perquè els agrada el projecte lingüístic que tenen, perquè és l'escola del poble i perquè d'aquesta manera coneixen els nins d'aquí. Amb els companys catalanoparlants, que són la majoria, parlen en català, amb els àrabs també parlen en català, i després amb alguns nins castellanoparlants parlen en castellà. Pel que fa als pares d'aquests nins, la majoria també són catalanoparlants i, en general, la llengua de relació és el català, però hi ha pares que no han tengut la voluntat d'aprendre català, com és el cas de segons quins àrabs, uns polonesos i uns llatinoamericans, que, segons el pare, és perquè els ha faltat un poc de consciència per a donar la passa, a més afegint-hi el fet que tal vegada tenen vergonya a parlar-lo i el fet que no han viscut a una zona bilingüe. Fora de l'escola, el fill va a futbol i a dansa espanyola, i la filla va a ballet. En el cas del futbol, va al club de Sineu i la llengua vehicular és el català; en canvi, van a Inca a fer els diferents tipus de ball i en ambdós casos la llengua vehicular és el castellà –a dansa espanyola tenen un professor peninsular i a ballet tenen una professora argentina.

D'aquesta manera, per tot el que hem comentat fins ara, els pares creuen que els fills seran trilingües (català, castellà i anglès). A més, pensen que la llengua que parlaran més correctament serà el castellà, tot i que el català el parlaran amb tota comoditat i fluïdesa. Això ho pensen perquè, encara que la llengua vehicular a casa sigui el català, els pares són conscients que el català que parlen no és el millor català que poden sentir i, a més, també observen que per parlar de segons quines coses, en català no tenen la terminologia necessària, però en canvi en castellà sí, pel fet de la influència de la televisió, de les lectures que puguin fer i perquè durant els primers anys a casa hagin pogut sentir més castellà que català. És per això que creuen que parlaran més correctament en castellà. Pel que fa a l'eusquera, si no van al País Basc a fer un intensiu, creuen que no el parlaran. Ara bé, ambdós coincideixen que a Sineu la llengua més útil per viure-hi és el català més que el castellà, tot i que també és necessari conèixer el castellà, ja que ambdós han vist com, tot i parlar més còmodament en castellà –excepte la mare, que quan es tracta de temes emocionals s'expressa millor en català– la llengua que utilitzen més és el català. Això és perquè actualment amb les persones amb qui se socialitzen més parlen en català, encara que amb les amistats castellanoparlants es relacionen en castellà. Per adreçar-se a un desconegut, en canvi, els dos parlen majoritàriament en castellà, tot i que la mare diu que si és a Sineu o a un de l'interior, com Llubí, ho fa en català perquè sap que el percentatge de gent que almanco l'entén és molt superior que a Palma. Ara bé, el pare assegura que darrerament fa l'esforç d'establir el primer

contacte en català, perquè si li parlen en castellà però és a Sineu i sap que aquella persona entén el català, moltes vegades li contesta en català. Per altra banda, pel que fa a la llengua quant a la integració ambdós pensen que saber la llengua pròpia d'un territori ajuda a la integració i, de fet, el pare diu que una de les raons per les quals va aprendre català era precisament per a integrar-se millor al poble. Per altra banda, quant a la llengua com a tret identitari, pensen:

«M: si no xerres es mallorquí o no xerres català (.) m: mallorquí no ets seràs espanyol que vius a Mallorca però: ¿m'entens? crec que mallorquí no [...] se pot sentir d'aquí però no de sa mateixa manera que jo heu entenc ¿entens?

P: jo crec que se pot sentir lo que passa que jo faig es paral·lelisme (.) amb la situació del País Basc ¿no? i allà he ha molta gent que se sent molt des País Basc *bueno* mun pare (.) era basc tenia tots es llinatges es vuit llinatges ((@) bascos ¿no?) ets seus pares eren bascs i parlaven el basc però ell no el sabia ¿no? el podia entendre sí que l'entenia però no el xerrava (.) i: se sentia totalment basc i he conegut molta gent de normalment de sa generació de mun pare ¿no? que encara que no parlaven el basc (.) eren independentistes nacionalistes ¿no? (.) i se sentia totalment basc (.) bascos ¿no? però lis faltava això (...) ara aquí pentura és diferent perquè el que no parla mallorquí no és perquè: no hagi volgut o sea no hagi pogut (.) és perquè segurament no ha volgut

M: no ha volgut perquè sa seva idea: e:

P: sí o *bueno* (.) potser potser a Palma sigui diferent potser a Palma n'hi hagi també de gent que hagi perdut però (.) gent que hagi perdut es mallorquí [pe:r per viure a Palma tampoc tampoc crec que pugui haver estat...]

M: [a Palma ¿saps que hi ha? hi ha gent mallorquina] que s'esforça en xerrar castellà i xerra castellà an es nins (...) i això ja: aquí entren factors polítics e: ¿m'entens?».

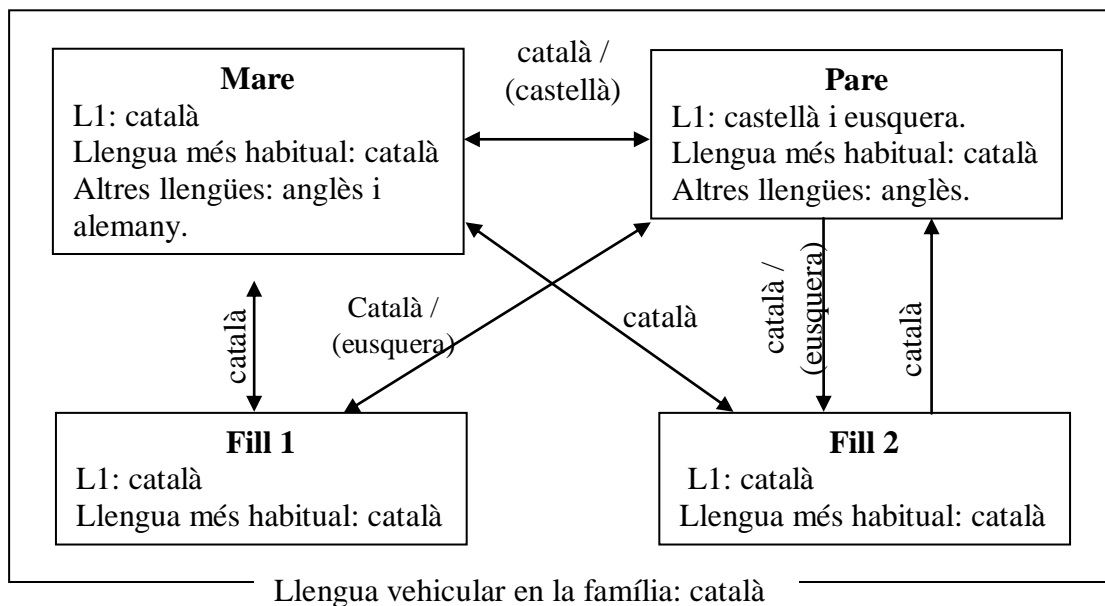
A més, mitjançant aquest fragment podem veure també un exemple més de la concepció que en general es té de la situació sociolingüística de Palma. Finalment, els cònjuges també fan referència a les conseqüències que han portat les mesures polítiques preses des del Partit Popular durant aquesta legislatura:

«M: jo m: m'he extremat ((@) ja li vaig dir an en Xabi) (.) jo m'he extremat per un fet que bé jo quan me'n vaig anar a s'universitat jo sa meva visió de sa llengua havia canviat ¿no? e: trobava que no no li 'via fet justici ¿no? i: i: tenia aquest deute amb ella ¿no? tenia que: que fer algo ¿no? i ara amb tot aquest tema: lingüístic que hi ha hagut aquest darrer any tot això: i: m'ha fet extremar.

P: *bueno* ella s'ha extremat però jo m'he moderat @ jo m'he moderat

M: ell s'ha moderat i jo m'he extremat (..) però jo he arribat a dir que si Catalunya aconsegueix s'independenci jo me'n vaig a Catalunya o sigui: @ fins a aquest punt o sigui jo mai he estat nacionalista (...) mai (.) i: i ara tenc aquest *ramanazo* que: (.) és com quan estiren molt sa corda cap a un puesto i tu encara estires més i me n'he anat a s'extrem ¿no? un poc tenc aquesta sensació: (...) que no l'havia viscuda mai perquè mai havia tengut un sentiment nacionalista i ara (...) ses circumstancis fan que que que broti ¿no? que el senti

P: [...] segurament (.) sa gent no tindria fa tres quatre anys aquesta: posicio- aquest posicionament tan radical però clar (.) ses mesures que se van prenent des des gove:rn fan que un reaccioni quan un reacciona es altres reaccionen més (.) i jo crec que això ha fet que: s'estiri sa cosa més (.) perquè: no no crec que sempre hagi estat així perquè de fet (.) sa llei de normalització lingüística que és del 98 se va aprovar amb so amb so PP ¿no? des govern amb so consens de tots i és una llei que: (.) coneixent el que noltros hem tingut en el País Basc és una llei bastant avançada perquè allà no existeix això de: s'immersió lingüística».

2.6. Conclusió

Després d'analitzar les cinc entrevistes, intentarem mostrar seguidament amb quins trets coincideixen aquestes entrevistes i en quins trets divergeixen, amb la finalitat de si podem determinar quins són els factors que condicionen la tria lingüística pel que fa a la transmissió lingüística i a l'ús social de la llengua.

Per començar, destacarem els fets que han propiciat l'aparició del matrimoni lingüísticament mixt. D'aquesta manera podem distingir tres casos en què la parella es va

formar dins l'illa o bé perquè compartien la mateixa xarxa d'amistats o bé perquè es van conèixer a partir d'altres amistats comunes; i dos casos en què la parella es va formar a fora de Mallorca, en un cas a partir de diversos viatges, i en l'altre cas perquè van coincidir en la mateixa universitat. Aquests dos grups tenen en comú el fet que, els que s'han format dins l'illa, tenen com a llengua de relació de la parella el català, en canvi, els que s'han format fora de l'illa tenen com a llengua de relació de la parella el castellà. Per tant, en aquest sentit es veuria confirmada l'afirmació de Boix-Fuster quan diu que «Els cònjuges de parelles lingüísticament mixtes sols es relacionen en català si el cònjuge de primera llengua castellana ja s'ha catalanitzat abans de formar-se la parella» (2011: 25-26). Aprofundint més en les coincidències i divergències d'aquests casos, els tres casos en què la parella s'ha format a Mallorca, el cònjuge castellanoparlant en dos dels casos va néixer a Mallorca i en l'altre cas va rebre gran part de la seva educació aquí. Ara bé, els tres casos el que tenen en comú és el fet que els seus progenitors van arribar a Mallorca per qüestions laborals i, a més, es pot dir que tots ells no s'han atrevit mai a parlar en català, malgrat la quantitat d'anys de residència a Mallorca, tot i que alguns d'ells, després amb els néts sí que es van animar a parlar-los en català. Per altra banda, en els dos casos que es van formar fora de Mallorca, el que tenen en comú és que en ambdós casos, el primer contacte amb la parella es va fer en castellà perquè era l'única llengua comuna, ja que els cònjuges castellanoparlants són tots dos de procedència basca i no entenien el català. Ara bé, es diferencien en el fet que en un dels dos casos, concretament la parella corresponent a l'entrevista 5, fa poc temps que han canviat la llengua de relació entre els progenitors i han passat de parlar en castellà a parlar en català entre ells. Entre els motius d'aquest canvi hi ha el fet que la llengua que han transmès als fills és el català i també que aquesta és la llengua que té més pes en el seu context social immediat. Un fet que tenen en comú els cinc casos és que la llengua de relació entre la parella no va ser fruit d'una meditació ni decisió, sinó que va ser a partir del primer contacte que van tenir un amb l'altre, excepte el canvi recent en l'ús de la llengua entre els progenitors de l'entrevista 5, ja que és fruit d'una planificació. D'aquesta manera, el resultat és que actualment de les cinc parelles, quatre usen el català com a llengua de relació, deixant de banda la llengua majoritària. Aquest fet és important perquè és un indicatiu que el context sociolingüístic és favorable a la llengua catalana.

Després, pel que fa a la tria lingüística amb els fills, en tots els casos no ha estat una cosa planificada. En aquest sentit, també podem fer una distinció entre les parelles que es van formar a Mallorca i les que es van formar a fora, perquè resulta que en les parelles que es van

formar aquí, se segueix la mateixa tendència que en l'ús de la llengua entre la parella, perquè totes tres han transmès com a L1 el català. En canvi, en els altres dos casos, tot i que la llengua de relació entre la parella fos el castellà, la llengua que han transmès al fill és el català. En aquests dos casos podem pensar que van influir el fet que la llengua materna de la mare fos el català, així com també va condicionar molt aquesta tria l'entorn immediat d'aquestes parelles. D'aquesta manera, podríem pensar que el fet que en tots els cinc casos s'hagi transmès la llengua minoritària i no la majoritària, és un indicatiu que a Sineu l'ITIC seria positiu. Ara bé, en els dos casos en què el pare és de procedència basca, tot i tenir la intenció de transmetre l'eusquera als fills, han estat intents que no han reeixit. En un cas (entrevista 2) el motiu ha estat a causa de la importància que li ha donat aquest cònjuge al que pensarien els altres quan en un àmbit públic parlés eusquera al fill, i en l'altre cas (entrevista 5) el motiu no s'ha dit de manera explícita, però podríem pensar que ha estat a causa del gran pes social que ha tingut la llengua catalana i del fet que els fills li contestassin en català i no en eusquera, el que ha fet que de mica en mica els hagi anat parlant manco en eusquera, sobretot al fill 2. Per altra banda, la llengua en què els fills responen als progenitors en tots els casos és en català, fins i tot en els casos en què el progenitor basc de vegades parla eusquera als fills, perquè dels dos fills que té, només és el fill 1 el que de vegades, tot i que poques, li contesta en aquesta llengua. En aquest cas podríem esmentar dos consells que Solé exposa al llibre –aquests agafats de Parmentier i Frances Kai-Hwa Wang–, ja que són per aquelles situacions en què el fill no vulgui parlar amb un dels pares la llengua materna d'aquest. Un consell seria que el pare insistís als fills que li parlin en la seva llengua i que els fes repetir la frase si no ho fan. Aquest és el consell de Parmentier, tot i que diu que el que mai s'ha de fer és castigar-los per no utilitzar la llengua corresponent o per fer alguna errada. Per altra banda, el consell de Kai-Hwa Wang és que mai s'ha d'interrompre la regla de parlar als fills en la mateixa llengua, perquè aleshores els fills poden percebre que hi ha flexibilitat en l'ús d'aquesta i en faran ús. De fet, això és el que li ha passat a aquest pare basc que va començar a transmetre l'eusquera al fill 1, però que ja no li va transmetre de la mateixa manera al fill 2.

A més, un altre fet en comú que ha pogut condicionar el fet que tots els fills dels entrevistats tinguin com a L1 el català és que tots ells van a l'escola Rodamilans. A més, els motius que cada parella dóna per a explicar la tria d'aquesta escola, es repeteixen si més no en cada cas: perquè és una escola pública, perquè és l'escola del poble, perquè estan d'acord amb el projecte lingüístic que porten a terme (ensenyament en català), i perquè els fills facin amics del poble. A més, amb els cònjuges masculins en tots els casos s'ha pogut observar la gran

importància que té l'escola, perquè en tots ells ha duit a terme un paper integrador: en el cas dels progenitors bascos, com que van anar a la ikastola, van poder rebre l'educació en basc, i en el cas dels altres progenitors de procedència familiar peninsular ha assegurat la funció social del català com a primera llengua de comunicació al territori.

Un fet més que també ha pogut contribuir a la transmissió lingüística del català és que en tots els casos els cònjuges tenen una actitud i una ideologia favorable a la llengua catalana. No obstant això, en l'entrevista 4 es pot observar com la parella diu explícitament que, quant a la ideologia, discrepen perquè així com la mare es considera catalanista i defensora de la llengua catalana, el pare es considera més aviat espanyol, tot i que quasi sempre parli en català, encara que sigui castellanoparlant. També hem vist en l'entrevista 5 com els cònjuges tenen una concepció molt determinada sobre la gent de Mallorca amb relació a qüestions ideològiques i d'actitud davant dels fets, ja que consideren que tenen una actitud passiva.

A més, en tots els casos, tot i que al nucli de la família no s'ha transmès la llengua castellana, els fills l'han rebuda per part dels avis castellanoparlants o d'altres membres de la família. En aquests casos hi ha alguns cònjuges, com per exemple els de l'entrevista 1 i 4, que han manifestat que els fills, quan parlen sobretot en castellà barregen les dues llengües. Doncs bé, cal indicar que aquest fet és propi de la segona fase del procés d'adquisició lingüística dels nins bilingües –fases que van descriure Volterra i Taeschner, i que hem conegut gràcies al fet que Anna Solé (2009) els esmenta a partir de Harding i Riley (1986). En aquesta segona fase, «el nen comença a tenir dos vocabularis diferents però els aplica la mateixa gramàtica rudimentària. També és freqüent en aquesta etapa fer servir paraules d'una llengua en una frase expressada en l'altra llengua.» (Solé, 2009: 40). Per tant, és una fase completament normal, després de la qual hi haurà la plena distinció de vocabulari i de gramàtica d'ambdues llengües.

Per altra banda, sols una parella manifesta que han tingut un problema per ser una parella lingüísticament mixta. Ens referim a l'entrevista 3. En aquest cas, el cònjuge catalanoparlant li agradaria que els seus fills primer portassin el seu llinatge i després el del pare, simplement perquè no es perdessin trets propis de la cultura, com són els llinatges. De fet, no podem dir que aquest fet els hagi ocasionat un problema, sinó que el que passa és que no han canviat l'ordre dels llinatges per no crear cap problema ni cap tipus de tensió amb la família del pare, tot i que ell estaria d'acord a fer el canvi.

Respecte a les necessitats lingüístiques dels fills, en tots els casos coincideixen que tant el català com el castellà són necessaris. Ara bé, en algun cas els cònjuges remarquen que per

viure a Sineu és més útil saber el català que el castellà a causa que té una major presència social, a diferència de Palma, ja que la majoria pensa que allà és més freqüent el castellà. També hi ha hagut algun cas en què han donat molta d'importància a l'anglès i, fins i tot, l'alemany. El motiu rau en el fet que una de les fonts econòmiques més importants de les illes és el turisme, per la qual cosa rebem molta gent estrangera, fet que ha destacat el pare de l'entrevista 2.

També la majoria d'ells vinculen la llengua catalana amb una major integració territorial. En canvi, pel que fa a la llengua com a tret identitari, ja hi ha més opinions: cònjuges que pensen que si no saps la llengua del territori, un no es pot sentir d'aquell territori; altres cònjuges que creuen que la llengua i la identitat són dues coses independents, i que una persona pot no parlar mallorquí i sentir-se plenament mallorquí; i un cònjuge que, tot i que reconeix que el fet de no parlar la llengua del territori no impedeix sentir-se d'aquell territori, entén que no se sentiran de la mateixa manera que un que sap la llengua, ja que d'alguna manera quedarien coixos. De fet, són pocs els que pensen que la llengua i la identitat són dues coses independents: el cònjuge catalanoparlant de l'entrevista 3, el cònjuge castellanoparlant de l'entrevista 4 i el cònjuge castellanoparlant de l'entrevista 5, tot i que també hi ha la parella de l'entrevista 1 que creuen que llengua i identitat van juntes però que hi pot haver alguns casos en què la persona corresponent se senti mallorquí sense parlar aquesta llengua. En canvi, el cònjuge catalanoparlant de l'entrevista 5 creu que un pot sentir-se mallorquí sense parlar mallorquí, però que no s'hi sentirà de la manera que ella ho entén. Finalment, només els cònjuges de l'entrevista 2 no vacil·len quan diuen que la llengua i la identitat van juntes, així com tampoc vacil·len el cònjuge castellanoparlant de l'entrevista 3 i el catalanoparlant de l'entrevista 4. En el cas dels dos cònjuges bascos és curiós com un pensa que no es pot separar i l'altre sí depenent del punt de partida de la seva realitat sociolingüística, ja que el que diu que no es pot separar parteix del fet que *euskaldun* és la paraula que significa persona basca en eusquera i que de fet està compost per dues partícules que signifiquen posseïdor del basc, per tant, la seva concepció és que un no es pot sentir d'un territori sense saber la llengua pròpia del territori; en canvi, l'altre basc parteix del fet que al País Basc hi ha molta gent que no sap eusquera i que se sent completament basc, que és nacionalista i, fins i tot, independentista.

Finalment, en el cas que un desconegut s'adreça en castellà, majoritàriament els cònjuges contesten en castellà i si ho fa en català contesten en català. Ara bé, si es dirigeixen en castellà, hi ha progenitors que tenen la predisposició de contestar sempre en català i en el

cas que no els entenguin, canviar de llengua. En canvi, si són els entrevistats que s'han de dirigir a un desconegut, el lloc on es troben és un factor important, perquè molts d'ells indiquen que si es troben al poble mateix, o en algun poble del pla, ho faran en català però a Palma, per exemple, majoritàriament s'adrecen en castellà. No obstant això, hi ha cònjuges que sempre es dirigeixen en català siguin allà on siguin, i d'altres, sobretot els castellanoparlants, que si s'han de dirigir a algú ho faran sempre en castellà. D'aquesta manera, podem pensar que aquells que sempre es dirigeixen en català als desconeguts, ho fan conscientment i volgutament, mentre que aquells que s'hi dirigeixen en castellà ho fan inconscientment i és perquè atribueixen a aquesta llengua el rol de llengua no marcada.

3. Els casos de Palma

Fins a dia d'avui, gairebé tots els estudis fets sobre la transmissió lingüística intergeneracional s'han centrat en les metròpolis de les diverses comunitats autònomes. Hi ha pocs estudis fet sobre la perifèria, i, per la coneixença que en tenim, en el cas de Mallorca mai s'havia fet cap estudi d'aquest tipus centrant-se en un poble del pla. És per això que en el present treball s'han analitzat cinc casos de famílies lingüísticament mixtes a Sineu, perquè és un poble del pla, situat al centre de Mallorca i caracteritzat per ser un poble catalanoparlant. El nostre objectiu en aquest apartat és, de fet, fer una síntesi dels resultats de tres estudis fets a Mallorca –Melià i Villaverde (2008), Gomila, Melià i Oliver (2011), i Oliver (2013)–, però centrant-nos principalment amb els aspectes que es destaquen de Palma, per després poder-ne comparar els resultats. La nostra hipòtesi de partida és que la realitat sociolingüística de Sineu és molt diferent a la de Palma, perquè mentre que a Sineu, com ja hem vist, es tendeix a la conservació i transmissió del català, a Palma pensam que l'ús del castellà serà majoritari en tots els àmbits.

L'estudi de Gomila, Melià i Oliver (2011) i el d'Oliver (2013) han arribat a resultats molt semblants. Quant al factor que ha condicionat l'aparició de la parella lingüísticament mixta ha estat sobretot el factor laboral, tot i que no és l'únic factor, sinó que també hi ha parelles que s'han format coincidint en viatges, o perquè compartien la mateixa xarxa d'amistats, o perquè tenien algun conegut en comú. En la majoria d'aquestes parelles, la llengua de relació entre ells és el castellà. Per tant, en la majoria d'aquests casos el membre catalanoparlant adapta la llengua majoritària, encara que el membre castellanoparlant també sàpiga parlar en català. Aquesta tria lingüística no segueix una planificació, sinó que en general mantenen la llengua mitjançant la qual van fer el primer contacte. De fet, en l'estudi del 2011 es remarca que per a trobar un cas en què la llengua de relació dels cònjuges fos el

català van haver de recórrer a un cònjuge que no tenia com a primera llengua el castellà, sinó el gallec, i que, a més, va ser un cas completament condicionat per l'entorn immediat perquè al principi es va instal·lar a un poble i, a diferència de Palma, l'ús ambiental del català és superior que el del castellà. La tria lingüística per a la transmissió als fills també segueix majoritàriament la mateixa tendència que la tria lingüística de relació en la parella, ja que en quasi tots els casos, aquesta no va ser planificada, encara que hi hagi casos en què va ser una decisió d'una prèvia meditació. Així, en la majoria de casos cada cònjuge transmet la seva llengua al fill, per la qual cosa és bastant comú que els fills d'aquests matrimonis mixtos rebin alhora les dues llengües. Conseqüentment, la resposta dels fills en general també és l'ús de la llengua materna corresponent a cada un dels progenitors, tot i que en els dos estudis hi ha casos de discrepància amb algun dels progenitors o amb els dos. Pel que fa a l'educació, en l'estudi del 2011 s'assenyala que la tria de l'escola també respon a unes característiques determinades, entre les quals hi ha la llengua. Ara bé, l'estudi no fa cap tipus de referència sobre els casos en què s'estimaven més una escola en què la llengua vehicular fos el castellà o el català. Pel que fa a les necessitats lingüístiques dels fills, una actitud comuna que tenen és el fet de pensar que com més llengües sàpiguen serà millor per ells. En alguns casos donen per suposat que els fills sabran tant el català com el castellà i sols remarquen la necessitat de saber altres llengües estrangeres, sobretot l'anglès i l'alemany, com a llengües que els seran útils en relació a l'àmbit laboral o als estudis. En altres casos, els cònjuges esmenten com a llengües necessàries el català i el castellà, tot i que alguns d'ells creuen que tal vegada no tendran el coneixement suficient en castellà i els agradaria que hi hagués més presència del castellà a l'escola, i en canvi alguns altres aquest fet no els preocupa perquè creuen que la presència social del castellà n'assegurarà el domini. Finalment, quant a les llengües que parlaran en el futur, tots els entrevistats creuen que seran el català i d'altres llengües i que molts dels fills consideraran el català com a L1. Ara bé, en l'estudi del 2013 Oliver assenyala que aquestes pressuposicions no es corresponen amb l'ús privat i social de la llengua catalana. No obstant això, amb el següent estudi que comentarem seguidament veurem que quan la relació amb la parella és el castellà, encara que cada cònjuge li transmeti la seva L1, després és una minoria la que percep la llengua catalana com a llengua materna. De fet, amb relació a això, Oliver (2013) assenyala que «aquest estat transitori de bilingüisme pot esdevenir en la generació posterior un estat consolidat de monolingüisme en la llengua preferent, és a dir, el castellà. De fet, en el nostre estudi hem documentat dos casos de cònjuges bilingües, nascuts a

Mallorca, que no han transmès el català als seus fills: aquest és el cas de la cònjuge femenina de la parella MC05 a Palma i del cònjuge masculí de la parella MP14.» (Oliver, 2013: 203).

Pel que fa a l'estudi fet per Melià i Villaverde (2008), no aprofundiré gaire en els resultats que van arribar a través d'aquest estudi, sinó que només esmentaré algunes dades que hi exposen i que em pareixen interessants pel que suposen. D'aquesta manera, els autors comenten un estudi fet durant el curs 1990-1991 en què la majoria de progenitors de parelles lingüísticament mixtes parlaven en castellà als fills (53,5%), després hi havia aquelles parelles en què cada un parlava la seva llengua als fills (31,7%) i el grup més reduït eren les parelles lingüísticament mixtes que transmetien als fills solament el català (14,9%). En tots aquests casos, a més, un 71,4% usava el castellà com a llengua de relació familiar, i dels casos en què cada progenitor parlava en la seva llengua, només un 23,7% consideraven el català com a L1. En canvi, aquest estudi també comparava el mateix comportament familiar als pobles i en aquests casos el percentatge major era el de l'ús del català per sobre del castellà.

Per altra banda, aquest estudi també presenta una taula sobre l'Índex de transmissió intergeneracional (ITIC) a les Illes Balears a partir de l'Enquesta Sociolingüística 2003. Mitjançant aquesta taula podem observar alguns trets, com per exemple que en la Badia de Palma els casos en què predominava l'ús del català amb els pares l'any 2003 era d'un 32,4%, mentre que a la resta de Mallorca era d'un 57%, percentatges que no diferien molt de l'ús predominant del català amb els fills, ja que a la Badia de Palma era d'un 36,4%, mentre que a la resta de Mallorca era d'un 63,5%. O per exemple, també s'hi pot observar que les parelles que tenen com a llengua de relació el castellà produeixen un ITIC negatiu (-0,04%), tant si ambdós progenitors tenen el català com a llengua pròpia (-0,18%), com si ambdós són autòctons (-0,26%). En canvi, quan la llengua de relació és el castellà però els dos progenitors són castellanoparlants, es produeix un ITIC que no és ni positiu ni negatiu (0,00%). Per altra banda, sempre que la llengua de relació de la parella és el català, produeix un ITIC positiu.

Tenint en compte aquestes dades, no ens ha d'estranyar una de les conclusions a la qual arriben els autors, ja que indica com «els resultats presenten importants variacions entre Palma i la resta de l'illa. Segons les dades de què disposam referents a Mallorca, el fet de viure a Palma o a la resta de l'illa condiona de manera molt clara la tria de la llengua que els matrimonis mixtos transmetran als fills. També condiona el procés pel qual els fills de matrimonis mixtos que tenen el castellà com a llengua inicial passen a considerar el català com a llengua pròpia a través de la segona socialització fora de l'àmbit familiar. Als pobles, la presència superior del català com a llengua ambiental deu afavorir l'elecció del català com a

llengua de transmissió als fills i, ahora, com a llengua d'identificació posterior d'aquests» (Melià i Villaverde, 2008: 68).

Per tant, si comparem els resultats d'aquests estudis amb els resultats que ens han sortit a Sineu, podem determinar que al principi, quan afirmàvem que creïem que la situació sociolingüística seria diferent a Palma que a Sineu, no ens equivocàvem. Malgrat en els dos primers estudis que hem comentat no hi hagi una descripció detallada de cada entrevista que ens pogués aportar més informació sobre la llengua d'ús en diferents àmbits a Palma, podem distingir algunes diferències entre el nostre estudi i els altres dos, les més importants de les quals són el fet que en la majoria dels casos de Palma la llengua de relació amb la parella és el castellà, mentre que a Sineu és el català, i el fet que en la majoria de casos de Palma cada un dels progenitors transmeten la seva llengua als fills, mentre que a Sineu la tendència és que la llengua transmesa sigui el català, independentment de la L1 dels progenitors, ja que és la llengua predominant en el context social immediat. Ara bé, coincideixen amb altres aspectes com per exemple el fet que la tria lingüística de la parella i la de transmissió lingüística no responguin a una planificació lingüística, a diferència de la tria de l'escola, que respon a unes característiques determinades, o el fet que entre les llengües necessàries i útils per viure aquí hi hagi el castellà i el català, de la mateixa manera que la tendència majoritària és pensar que una de les llengües que usaran els fills en el futur serà el català, entre d'altres llengües.

Ara bé, creim que és sobretot a partir les dades que proporciona el tercer estudi comentat, les que ens ajuden a demostrar millor que les dues realitats sociolingüístiques són diferents, a més tenint en compte que els mateixos autors de l'estudi afirmen que hi ha una diferenciació entre l'àrea metropolitana de Palma i la resta de Mallorca. L'inconvenient en aquest cas és que per "la resta de Mallorca" hem d'incloure també les zones costaneres; en canvi, nosaltres creim que també hi haurà diferències substancials quant a l'ús de la llengua entre les zones costaneres (caracteritzades per ser zones turístiques i de major arribada d'immigrants) i les zones de l'interior de l'illa. En qualsevol cas, però, queda palès que als pobles hi ha una major presència ambiental de la llengua catalana que a Palma i que a les zones costaneres.

4. Incidències

Cal tenir en compte que per a fer les entrevistes es va partir bàsicament del model de guió d'entrevista presentat al llibre *Les llengües al sofà*, el qual és molt semblant al que es presenta a *Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Ara bé, hi havia aspectes que m'agradaven més en un guió i d'altres que

m'agradaven més en un altre, així com també hi havia algunes preguntes que trobava redundants o que no eren necessàries. A més, també hem mirat el guió proposat a *Multilingües des del bressol* per si hi havia algun aspecte tractat interessant i que no aparegués en els guions anteriors. La finalitat era, doncs, fer un guió d'entrevista clar i en què es tractassin tots els temes d'interès. A més, també vaig estructurar el guió agrupant les preguntes per àmbits per poder tenir d'una manera ordenada el fil conductor de les entrevistes. A part del guió, per a no deixar-nos cap aspecte important, també vaig decidir de fer una mena de fitxes tècniques de cada família, a partir de les quals després s'han elaborat els quadres que apareixen al final de l'anàlisi de cada entrevista i a l'apartat de l'annex de descripció dels informants. Ara bé, aquestes fitxes tècniques no surten publicades perquè vàrem decidir que les entrevistes es presentarien de manera anònima.

Una vegada que vaig començar a fer les entrevistes, el primer problema que vaig tenir va ser que l'enregistrament de la primera entrevista es va esborrar. Això va passar perquè quan vàrem acabar de fer tota l'entrevista amb els cònjuges corresponents, a l'hora de guardar l'enregistrament que s'havia fet mitjançant el telèfon mòbil, no es va guardar de la manera correcta i es va esborrar. Conseqüentment, vaig decidir d'escriure en un document tot el que s'havia parlat durant l'entrevista, amb els màxims de detalls possibles, perquè com que l'entrevista s'acabava de fer, la informació que els informants havien donat la tenia ben present. És per aquest motiu que a l'entrevista 1 no hi ha cap fragment transcrit, a diferència de les altres entrevistes.

A més, un dels consells que es donen als entrevistadors per a fer entrevistes és que s'eviti que els cònjuges tinguin coneixença dels estudis o especialitat dels propis entrevistadors, així com també que tinguin el mínim d'informació quant a la seva ideologia. Ara bé, el que m'ha passat és que a gairebé a totes les entrevistes, quan es feia la presentació del treball, una de les primeres coses que em demanaven era quins estudis estava cursant. Aquest fet potser que posteriorment condicionàs alguna de les respostes dels entrevistats. A més, també una de les coses que vaig notar en alguns casos va ser que involuntàriament i inevitablement, les meves interaccions amb els entrevistats podien condicionar la seva resposta. A més, aquesta ha estat la primera vegada que feia entrevistes d'aquest tipus i vaig tenir dificultats en molts de casos per contenir comentaris propis.

Un altre aspecte a tenir en compte és que, com que el propòsit d'aquestes entrevistes era fer-les als dos cònjuges a la vegada, aquest fet tal vegada ha condicionat que les entrevistes es

retardassin perquè trobar el moment en què tant als dos membres de la família com a mi ens anàs bé ha estat una mica complicat.

Finalment, voldria assenyalar que també ha estat la primera vegada que he transcrit fragments orals seguint els criteris del Corpus Oral Dialectal (COD) de la Universitat de Barcelona. Conseqüentment, també he tingut dificultats per transcriure correctament els fragments ja que no és una tasca que consideri fàcil, tenint en compte que s'han de respectar tots els fenòmens fonològics possibles.

5. Conclusions generals

En general, del present treball es pot extreure la conclusió que el context social immediat en què es forma una família es determinant pel que fa a la tria lingüística, tant a la llengua de relació de la parella, com a la llengua de transmissió als fills i a la llengua vehicular en la família. A més, un altre aspecte a tenir molt en compte i que condiciona l'ús de la llengua són les actituds que es tenen respecte a la llengua minoritzada, ja que si aquestes li són favorables, la conservació i transmissió de la llengua catalana es veuran més assegurades.

En relació a això, és interessant de destacar com alguns dels cònjuges entrevistats tenen germans que, tot i rebre la mateixa educació des que eren petits, han seguit camins lingüístics diferents, i una de les causes és l'entorn social en què es desenvolupen. D'aquesta manera, tenim que per exemple, el progenitor femení de l'entrevista 2 té dos germans: un que viu a Pamplona i l'altre que viu a Eivissa. Per una banda, el que viu a Pamplona és professor d'eusquera i l'entrevistada remarca que ha estat quan ha anat a viure allà que ha fet el canvi més gran i que ha passat a parlar més freqüentment en català. En aquest cas podem pensar que aquesta actitud té a veure amb dos factors: en primer lloc perquè la situació de l'eusquera pot haver-lo fet més conscient de la situació de la seva llengua i, en segon lloc, pel fenomen de contraculturació, és a dir, pensar que aquesta persona ha reforçat la llengua catalana com a tret identitari en el moment en què ha emmigrat en un altre lloc on aquesta llengua no hi és present. En canvi, l'altre germà que té l'entrevistada viu a Eivissa i està casat amb una castellanoparlant provinent de Ciudad Real. Aleshores, com que la seva L1 ja era el castellà i la seva esposa també és castellanoparlant, no ha trobat la necessitat de parlar en català. Un cas diferent però que també és exemple del que estam comentant ara és el cas de la germana del cònjuge femení de l'entrevista 5. En aquest cas la seva germana, igual que ella, té com a L1 el català, però recordem que a causa de la ideologia dels pares van rebre l'educació en castellà. A més, està casada amb un altre catalanoparlant, però contràriament al que hem vist en els

casos analitzats en el treball, la llengua de relació de la parella és el castellà i també és la llengua que han transmès als fills. En aquest cas, creim que un factor determinant és la ideologia que aquesta parella deu tenir i també creim que ajuda el fet que viuen a Palma. Per tant, en aquest cas la xarxa social immediata en què viuen i les actituds que tenen respecte a la llengua catalana, han fet que la tria lingüística s'hagi decantat a favor de la llengua castellana. Finalment hi ha un altre cas que és el germà del cònjuge masculí de l'entrevista 4, el qual parla quasi sempre en castellà. En aquest cas els entrevistats remarquen que no creuen que sigui a causa del lloc de residència, sinó a causa de la gent amb qui es relaciona més, ja que la llengua de relació al nucli familiar és el castellà, els seus millors amics també són castellanoparlants i la seva al·lota també ho és.

A part d'aquests casos, un factor que també determina l'ús de la llengua és la necessitat que es té per haver-la d'usar, fet que està directament relacionat amb el context social en què les persones es relacionen. De fet, hi ha dos casos que mostren com una persona pot viure a Mallorca sense usar ni el català ni el castellà. Ambdós casos fan referència a persones angleses que viuen a Mallorca. El cas més clar l'exposa el cònjuge femení de l'entrevista 2 quan comenta el cas de la família anglesa en què els progenitors no parlen altra llengua que l'anglès. L'altre cas el comenta el cònjuge femení de l'entrevista 3, quan es refereix a casos d'estrangers que quan van a l'hospital només saben parlar en anglès. Ambdós casos els hem exposat en l'anàlisi de les corresponents entrevistes.

Referent a la ideologia i a la política, al principi del treball hem comentat que aquests darrers anys la política duita a terme pel Partit Popular ha fet posicionar els ciutadans davant dels fets, i, precisament, hem pogut observar que a l'entrevista 5 els cònjuges fan referència a aquest fet.

Finalment, ens podríem plantejar si els resultats obtinguts podrien tenir a veure amb el fet que el membre catalanoparlant és la dona i no tant amb el context social, ja que en molts dels estudis que hem consultat hem comprovat que el paper que aquesta juga en la família és determinant. Ara bé, per saber si en aquests casos ha estat així pel rol de la mare o si realment és a causa del context immediat, es podrien fer estudis al mateix poble, però agafant famílies en què la mare sigui castellanoparlant i el pare catalanoparlant, a veure què passaria. Per comparar-ho, també es poden proposar més estudis agafant situacions diferents en el mateix context de Sineu, com per exemple, estudiar els casos en què els dos membres siguin castellanoparlants i els fills hagin nascut aquí, o que, seguint amb els progenitors castellanoparlants, els fills hagin nascut també fora de l'illa, en un context castellanoparlant, i

després hagin arribat aquí en el moment de l'escolarització de primària. En aquests casos podríem pensar que els progenitors transmetrien el castellà als fills i que després aquesta seria la llengua que usarien amb més comoditat i més freqüentment. No obstant això, amb els casos estudiats hem vist com, contràriament el que acabam de dir, els cònjuges de procedència castellana que han nascut o s'han escolaritzat aquí, gràcies a l'entorn social en què aquests van créixer i es van relacionar, han abandonat, de fet, la llengua majoritària i en tots els casos la llengua més habitual és el català, fins i tot és la llengua de transmissió als fills. Una altra proposta també seria la de fer un estudi d'aquí un temps, per exemple, passats quinze anys, a les mateixes famílies entrevistades per observar si hi ha hagut canvis en l'ús de les llengües i, en cas afirmatiu, veure quins han estat els factors que els han condicionat.

6. Bibliografia citada

- ALOMAR, Antoni I. (1995). "La distribució del coneixement del català a Palma". Dins *El Mirall*, núm. 73, Maig/juny 1995, p. 6-12.
- BOIX-FUSTER, Emili (2009). *Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Sant Cugat del Vallès: Editorial Rourich.
- BOIX-FUSTER, Emili. "La transmissió lingüística intergeneracional: el tema i les seves perspectives". Dins: BOIX-FUSTER, Emili i TORRENS GUERRINI, Rosa Maria. *Les llengües al sofà*. Lleida: Pagès Editors, 2011, p. 19-42.
- Butlletí Oficial de les Illes Balears (BOIB):
Núm. 49, 03-04-2007.
Núm. 91, 20-06-2011.
Núm. 53, 20-04-2013.
- Boletín Oficial del Estado (BOE), 169, 16-07-1986.
- CAMBRA GINER, Margarida. "Presentació". Dins: BOIX-FUSTER, Emili i TORRENS GUERRINI, Rosa Maria. *Les llengües al sofà*. Lleida: Pagès Editors, 2011, p. 11-17.
- FERRER i GIRONÈS, Francesc (1986). *La persecució política de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62, (1ª ed. 1985).
- GOMILA, Miquel, MELIÀ, Joan i OLIVER, Sílvia. "La transmissió intergeneracional en matrimonis lingüísticament mixtos (català/castellà) a Mallorca". Dins: BOIX-FUSTER, Emili i TORRENS GUERRINI, Rosa Maria. *Les llengües al sofà*. Lleida: Pagès Editors, 2011, p. 119-145.

- Institut d'Estudis Catalans (IEC). *El Butlletí de l'IEC*, 161. Febrer 2012. Accessible a:
<<http://www.iec.cat/butlleti/161/noticies.htm>>.
- MELIÀ, Joan (1997). *La llengua dels joves*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- MELIÀ, Joan i VILLAVARDE, Joan-Albert (2008). “La transmissió intergeneracional del català a Mallorca en les parelles lingüísticament mixtes”. *Llengua i ús* (núm. 42). Accessible a: <<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/128334/177129>>.
- OLIVER, Sílvia (2013). *La transmissió lingüística intergeneracional en parelles mixtes a Mallorca*. Tesi doctoral. UIB. Accessible a:
<<http://www.tesisenxarxa.net/bitstream/handle/10803/124510/tsog1de1.pdf?sequence=1>>.
- PRADILLA CARDONA, Miquel Àngel i SOROLLA VIDAL, Natxo. *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)* [en línia]. Accessible a:
<http://observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informesituaciodelcatala2011.pdf>.
- PRADILLA CARDONA, Miquel Àngel i SOROLLA VIDAL, Natxo. *VII Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)* [en línia]. Accessible a:
www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2013.pdf>.
- SOLÉ MENA, Anna (2009). *Multilingües des del bressol. Educar els fills en diverses llengües*. Barcelona: Editorial UOC.
- TORRENS GUERRINI, Rosa Maria. “Metodologia i recollida de dades”. Dins: BOIX-FUSTER, Emili i TORRENS GUERRINI, Rosa Maria. *Les llengües al sofà*. Lleida: Pagès Editors, 2011, p. 43-55.

7. Annex

7.1. Descripció dels informants

Per a entendre les següents sigles, s'ha de tenir present les següents sigles: P (pare), M (mare), F (fills), C (català), E (espanyol) i B (basc).

Entrevista 1

Llengua entrevista	Entrevistats	Lloc de residència	Lloc de naixement		Professió		L1			Llengua de relació				
			P	M	P	M	P	M	F	P i M	P i F	M i F	Entre fills	Tots junts
C	P i M	Sineu	Sineu	Sineu	Picapedrer	Treballadora social	E	C	C	C	C	C	C	C

Entrevista 2

Llengua entrevista	Entrevistats	Lloc de residència	Lloc de naixement		Professió		L1			Llengua de relació				
			P	M	P	M	P	M	F	P i M	P i F	M i F	Entre fills	Tots junts
C	P i M	Sineu	Labastida	Palma	Mestre / Fruiter	Mestra	E	E	C	E	C	C	-	C

Entrevista 3

Llengua entrevista	Entrevistats	Lloc de residència	Lloc de naixement		Professió		L1			Llengua de relació				
			P	M	P	M	P	M	F	PiM	PiF	MiF	Entre fills	Tots junts
C	PiM	Sineu	Sineu	Sineu	Estudiant	Infermera	E	C	C	C	C	C	C	C

Entrevista 4

Llengua entrevista	Entrevistats	Lloc de residència	Lloc de naixement		Professió		L1			Llengua de relació				
			P	M	P	M	P	M	F	PiM	PiF	MiF	Entre fills	Tots junts
C	PiM	Sineu	Sevilla	Sineu	Professor de padel	Infermera	E	C	C	C	C	C	-	C

Entrevista 5

Llengua entrevista	Entrevistats	Lloc de residència	Lloc de naixement		Professió		L1			Llengua de relació				
			P	M	P	M	P	M	F	PiM	PiF	MiF	Entre fills	Tots junts
C	PiM	Sineu	Getxo (Biscaia)	Palma	Veterinari	Administrativa	E B	C	C	E/C	C/B	C	C	C

7.2. Fitxes tècniques

Fitxa de l'entrevistador

Nom de l'entrevistador:

Grup etnolingüístic de pertinença:

Núm. de l'entrevista:

Llengua base de l'entrevista:

Localitat de l'entrevista:

Estança:

Dia i hora:

Durada:

Situació de l'enregistrament:

Fitxa de la mare entrevistada

Nom:

Sexe:

Lloc i data de naixement:

Lloc de residència actual:

Intenció de quedar-se al lloc de residència actual:

Anys de residència a Mallorca:

Nacionalitat:

Estat civil: Solter / Casat / En parella / Separat / Altres: _____

Classe social:

Llengua materna :

Llengua més habitual:

Altres llengües:

Nivell d'estudis acabats:

Ofici:

Contacte (telèfon, correu electrònic, adreça, etc.):

Fitxa del pare entrevistat

Nom:

Sexe:

Lloc i data de naixement:

Lloc de residència actual:

Intenció de quedar-se al lloc de residència actual:

Anys de residència a Mallorca:

Nacionalitat:

Estat civil: Solter / Casat / En parella / Divorciat / Altres: _____

Classe social:

Llengua materna:

Llengua més habitual:

Altres llengües:

Nivell d'estudis acabats:

Ofici:

Contacte (telèfon, correu electrònic, adreça, etc.):

Fitxa dels fills dels entrevistats

Nom:

Sexe:

Lloc i data de naixement:

Canvis del lloc de residència des que va néixer:

Nacionalitat:

Fitxa llengües que es parlen en la família

Mare al pare:

Pare a la mare:

Mare als fills:

Pare als fills:

Fills entre ells:

Fills a la mare:

Fills al pare:

Fills al pare i a la mare alhora:

Mare als fills i al pare alhora:

Pare als fills i a la mare alhora:

Fills amb els amics:

Amics amb els fills:

Fills a les joguines:

Tipus i llengua de l'escola dels fills

Privada / Pública / Estrangera

Guarderia / Infantil / Primària

Projecte lingüístic de l'escola:

En quina llengua es fan les classes:

7.3. Guió d'entrevista

Presentació del treball

Estic fent un estudi sobre famílies de Sineu en què els dos membres de la parella tenen com a llengua de procedència una de diferent. Per això m'agradaria saber una mica el vostre funcionament dins la família i la vostra opinió. Abans de començar, m'agradaria agrair-vos molt la vostra ajuda. A més, també heu de saber que les dades personals com el nom, la data de naixement, les dades dels vostres fills, entre altres coses, no sortiran publicades enlloc, sinó que el treball serà anònim. Aquestes dades només són necessària per fer constar al professor que les entrevistes són reals, i també si per alguna qüestió ens haguéssim de tornar a posar en contacte amb vosaltres, ja sigui actualment com d'aquí a uns anys amb la finalitat de comparar l'evolució dels casos estudiats en dues etapes diferents.

Entrevista

- Socialització de l'entrevistat

- On vares néixer?

(En el cas que el pare naixés fora de Mallorca):

- Quan vares venir a viure a Mallorca? I ja us vareu instal·lar a Sineu o vivíeu en un altre lloc? Quina impressió vares tenir quan vares venir a viure a Mallorca?

(Sobre els seus pares):

- Els teus pares on van néixer?
- On viuen actualment? (En el cas que fossin de fora de Mallorca, però l'home ja hagués nascut aquí, demanar-los quan van arribar ells a Mallorca).
- Quanta gent vivia a casa dels teus pares? Quants germans éreu? Qui hi viu actualment?
- En quina llengua o llengües parlàveu a casa?
- Amb tothom de la família parlàveu la mateixa llengua? Indica els casos en què no.
- Des d'aleshores hi ha hagut algun canvi pel que fa a les llengües que feis servir? Per què? En quin sentit?

(Relació social en la infantesa)

- Eres una persona sociable de petita?
- Quin tipus d'amics recordes que tenies de petit, de jove?

- D'on eren?
- En quina llengua solien parlar-te?
- Quina llengua solien parlar entre ells?
- Anaves a algun tipus d'associació o de club (esportiva, religiosa, cultural, etc.)? Quina llengua es parlava més en aquesta associació?

(Quant a l'escola)

- A quin tipus d'escola vares anar?
- Quines llengües estudiàveu?
- T'agradaven les classes de llengua?

(Quant a la llengua)

- En quina llengua vas aprendre a parlar?

(Per al castellanoparlant que sap parlar català)

- Si has après a parlar català, com l'has après?
- Com vas llançar-te a parlar-lo?
- Qui o què creus que t'ha ajudat més a parlar-lo?
- Per què creus que serveix parlar-lo?
- Et va costar aprendre català?
- Tu quina llengua parles més còmodament?
- Alguna vegada fas servir paraules en l'altra llengua quan estàs parlant? O bé pot ser que passis d'una a l'altra indistintament? Et pot passar que canviïs de llengua quan estàs parlant amb una mateixa persona?
- Per què diries que passa això? De què depèn?
- Quines llengües consideres útils per a viure aquí?
- En quina llengua escrius les notes de compra o les anotacions telefòniques a casa? Tens whatsapp? En quina llengua hi sols escriure?
- Què fas quan algú s'adreça a tu en català? I en castellà?

(Quant a la feina)

- En què treballes?
- A part, fas alguna altra feina fora de casa?
- Com diries que són els teus companys de feina?

- Pensa un moment en les cinc persones que veus més sovint a la feina en una setmana. (deixar un moment perquè ho pensin). En quina llengua sols parlar amb ells? I ells amb tu?
- A la feina actual, quina llengua fas servir més?
- Hi ha algú que et mani directament? Amb quina llengua hi parles?
- Tens gent que depèn de tu? En quina llengua els parles?

(Quant als hàbits a casa)

- Què sols fer a casa per distreure't?
- Si veus la televisió, quins programes sols veure? Quin canal t'agrada més? I menys? Per què?
- Llegeixes revistes? Quines? Que és el que més t'interessa d'aquestes revistes?

(Quant a la identitat)

- Pel fet de parlar en català, et sents més català?
- Creus que per ser català cal saber parlar el català?

- Socialització de la parella

(Quant a la parella i als amics)

- Com us vareu conèixer?
- Teníeu aleshores el mateix grup d'amics?
- Quina llengua dominava en el vostre grup d'amics?
- Ara continuau veient aquests amics d'aleshores?
- Quanta gent viu a casa vostra actualment?
- Algun dels dos va haver de canviar de lloc de residència quan us vareu casar o vareu anar a viure junts?
- Aquest canvi, quin tipus de canvi de forma de vida va representar?

(Quant a la llengua)

- En quina llengua vareu començar a parlar entre vosaltres? Com ho vareu decidir?
- En quina llengua o llengües parlau a casa?
- Quina llengua feis servir per parlar entre vosaltres? Barrejau les llengües? De què depèn?
- Hi ha hagut algun canvi? Per què? En quin sentit?
- Heu tengut algun problema per ser una parella lingüísticament mixta?

(Quant al poble)

- Com descriuríeu la gent que viu en aquest poble on viviu ara?
- Us agrada viure en aquest poble? Per què?
- Trobau que hi ha hagut canvis en el tipus de gent que viu al poble?
- Quina llengua sentiú a parlar-hi més? En quins llocs?

(Quant a la xarxa social)

- Què feis el cap de setmana?
- Amb quin tipus de gent soleu sortir per divertir-vos?
- Amb la gent amb qui us feis, quina llengua creis que es parla més últimament?
- Pensau un moment en les sis persones, a part de la família i de la gent de la feina, amb qui teniu relacions d'amistat, i amb qui us relacionau en un mes... (deixar temps per pensar). Quina llengua o llengües creis que es fan servir més entre aquesta gent amb qui us relacionau més?
- Creis que en els darrers temps hi ha hagut un canvi en el tema de la llengua entre la gent amb qui us relacionau més?
- Formau part d'algun tipus d'associació (esportiva, cultural, religiosa, etc.)? Quin tipus de gent sol anar-hi? Quina llengua predomina en les converses que hi sentiú?

- Socialització dels fills

- Quants fills teniu? Com es diuen?

(Quant a la llengua)

- Com els/li vareu començar a parlar quan era/eren petit/s? Per què?
- Què creis que us va portar a parlar-li/los d'aquesta manera?
- Com ho vareu decidir? Us vareu posar d'acord amb facilitat?
- I el/s vostre/s fill/s com us parlava? En quina llengua van començar a parlar? Van aprendre a parlar amb facilitat? Hi ha hagut algun canvi en la llengua o llengües que parlau entre vosaltres a la família d'ençà que els nins eren més petits? Per què creis que ha passat això?
- Els vostres fills miren contes? Els en llegiu? En quina llengua solen ser aquests contes?
- Recordau quines cançons els cantàveu quan eren petits?
- Els vostres fills veuen sovint els avis? En quina llengua o llengües els parlen? I els avis a ells? Creis que els avis influeixen o han influït en la seva educació?

- L'altra gent de la família els parla igual que vosaltres?

(Quant a l'escola)

- Quin curs fan? A quina escola?
- Per què vareu portar els fills a aquesta escola? Ara que ja coneixeu l'escola, t'agrada?
- T'agradaria portar-los a una altra escola? A quina? Per què?
- En quina llengua els ensenyen a l'escola?
- En quins cursos els ensenyen català i castellà?
- En quina llengua solen parlar els amics d'escola per dirigir-se als teus fills?
- Creis que sortiran preparats de l'escola per quan hagin de treballar? I preparats en llengües?
- En l'ensenyament de llengües a l'escola, què trobau que caldria millorar? Hi trobau a faltar alguna cosa?
- Com són els pares dels amics dels vostres fills?

(Quant al lleure dels fills)

- Els vostres fills fan algun tipus d'activitat fora de l'escola? Quina activitat és?
- Què solen fer durant les vacances els vostres fills? On van? Amb quin tipus de gent?

- Expectatives lingüístiques en el futur

- Actualment quina creis que és la llengua que parlen amb més comoditat els vostres fills?
- Quina llengua creis que faran servir els vostres fills quan siguin grans?
- Quina llengua creis que els serà més útil per viure aquí? Per què?

Comiat

Moltes gràcies per la vostra col·laboració. Els resultats d'aquest estudi, si us interessa, us els podré enviar per via correu electrònic.

7.4. Criteris de transcripció

Els fragments que apareixen en el present treball s'han transcrit d'acord amb els criteris per a la transcripció fonootogràfica dels textos orals del Corpus Oral Dialectal (COD) de la Universitat de Barcelona. La finalitat d'aquests criteris és mostrar els trets fonètics, morfològics i lèxics que són característics de cada varietat dialectal. L'objectiu és representar de la manera més fidel el llenguatge parlat.

A continuació no exposaré tots aquests criteris, sinó només aquells símbols que s'han fet servir aquí, per facilitar al possible lector la lectura d'aquests fragments:

- Si l'emissor del fragment és el pare s'indica mitjançant la P, si és la mare mitjançant la M, i si és l'entrevistador mitjançant la E.
- Les parts intel·ligibles s'han marcat amb la X, en què cada X representa més o menys una paraula.
- Els casos de truncament d'un mot, es marquen amb un guió just al costat de la lletra on s'ha produït el truncament.
- En els casos en què l'emissor reproduïx la parla d'una altra persona o d'una situació hipotètica, s'indica mitjançant dos punts i el text afectat entre cometes (: “ ”). En aquests casos la reproducció corresponent comença en majúscula.
- Si una frase queda tallada per la intervenció d'una altra persona, el discurs que queda interromput es marca en tres punts suspensius, i en el cas que aquesta intervenció es repregui també s'indica mitjançant tres punts suspensius abans de començar a transcriure la frase corresponent.
- Els allargaments de les vocals es marquen amb dos punts al costat del corresponent so.
- Pel que fa als mots procedents d'altres llengües, es marquen en cursiva. Ara bé, en els casos en què s'adapti a la fonètica catalana

A part d'aquests símbols, n'hem adoptat uns altres que en el COD no apareixen però que ens pareixen més útils i més clars, i que hem extret de *Les llengües al sofà*:

- Si es produeix un riure simultani al text produït, es posa entre parèntesi el text afectat i abans de transcriure'l es posa també entre parèntesi el símbol @: ((@) text afectat). E canvi, si el riure no és simultani al discurs afectat, el que es fa és posar el símbol @ en el moment en què aquest es produeix, en aquest cas sense l'aparició de parèntesis.
- Les pauses que faci el parlant seran indicades amb un punt dins un parèntesis, de manera que cada punt representi més o menys un segon: (.) (..) (...).
- Quan es produeix un encavalcament entre dos parlants, el text afectat apareix entre els símbols []: [text afectat].
- Tots els comentaris fets pel transcriptor apareixen entre el símbol #: #comentari#.
- Quan hi ha una part del text que és eliminat per a abreviar la transcripció s'indica de la següent manera: [...].

A part, cal indicar que només s'han indicat en signes entonatius les preguntes. En aquests casos, el text afectat apareix entre els signes d'interrogació: ¿text afectat?.